פרשת **כי תבוא** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתרי"ד שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

במוצאי מנוחה קידמנוך תחילה

מלא פחד ובעתה התהלך לו אותו אלמוני, רעדה נאחזת בגופו אשר מתמוטטת והולכת מרוב הלחץ הנורא אשר היא מנת חלקו בערב ובוקר מאז שנקלע לקשיים מרובים עד שהלך לו בדרכי עקלתון כדי להביא מזון לביתו, ועתה הוא עומד להישפט בימים הקרובים על כל מעשיו והליכותיו, ושם בעמדו על ספסל הנאשמים לא יוכל להעלים שום דבר וחצי דבר מכל פעולותיו ותעלוליו.

ככל שהתקרב הזמן ליום המיועד נעשה האיש הלז מוטרד ומודאב יותר ויותר עד דכדוכה של נפש, יום יום הסתובב לו בשוקי בראי אנה ואנה שקוע בהרהוריו לחפש מזור ותרופה איך ובמה יוכל להינצל מהמשפט הקשה שעומד להגיע בימים הקרובים, כאשר לבו יודע מרת נפשו שעבר על כמה וכמה דברים שענשם גדול מנשוא, ומה יעשה לעת מצוא בשעת גורל זו.

ביום מן הימים פגש באיש חכם אחד ובחכמתו הגדולה הבחין תיכף את העלטה הכבידה הנסוכה על פניו מלא צער ויגון, ופנה אליו ושאלו לסיבת צערו ויגונו, האיש התחיל לשפוך לפניו את אשר בלבבו, כי ירא הוא מאוד מהמשפט הקשה שעליו לעבור בימים הקרובים, ואינו מוצא שום סניגור שיעמוד לימינו במשפטו הקרב ובא.

אמר לו החכם, למה הנך כל כך מוטרד מיום המשפט, הרי כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים, אשר יש יום מיועד לפני בוא יום המשפט, אשר אז באותו יום יכולים לבוא אל המלך ולהתחנן לו ולבקש מלפניו שיחום על נפשו ויחונן אותו ביום דין, ומי שימצא אז חן בעיני המלך והשרים הוא יוכל ללכת בטח ושאנן, מה שאין כן מי שמגיע לבית המשפט מבלי שיכין עצמו מקודם לבקש רחמים אצל המלך, הרי דבריו יופלו על אזנים ערלות ולא ישמעו לדבריו.

הנמשל מובן, בפרום הימים נוראים, יום הדין דא ראש השנה קרב ובא, וכל אחד מתחיל לדקדק במעשיו ובודק בחורין ובסדקין, וכל כמה שחוקר ובודק נשבר לבבו בקרבו כי רואה הוא שעוונותיו עצמו מספר, ומה מאוד מתרבה הפחד ואימת הדין, זוחלים ורועדים מיום הדין, וחיל ורעדה יאחזינו, מי יעמוד לימינינו, להגן בעדינו ביום דינינו להוציא כאור משפטינו.

אמנם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו אשר הוא מלך מוחל וסולח, על כן נתן לנו את השבת והיא הזדמנות מיוחדת להכין את עצמינו לקראת יום הדין אשר אז מלך במשפט יעמיד ארץ, וכמו שכתב בסידורו של שבת, ששבת הוא ראשי תיבות ש'בת ב'ו ת'שוב, דהיינו ששב"ק מסוגל לתשובה ותיקון המעשים, ואז יכולים לסדר הענינים לפני בוא יום הדין הגדול והנורא, על כן אנו אומרים ביום א' דסליחות "במוצאי מנוחה קידמנוך תחילה", שאנו מקדימים להכין עצמנו עוד לפני שיגיע ליום הדין, דמי שיש לו מוח בקדקדו מנצל את יום השבת הזאת, ואז בהגיע יום הדין נוכל לאבול בשמחה לחמינו, כי כבר רצה אלקים את מעשינו.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדוש י"י"ד ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"י רפב"ן ..... ז
עומד על הפר"ק ..... ח
חוקים להורותם ..... ט
פשיבכהלכה ..... י
לשכת הסת"ם ..... יא
הילולא רבא ..... יב
דבר בעתו ..... יג
נועם שבתי ..... יד
פשוטהון פלכים ..... טו

אגרת פרק ג' ד'

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

וועד
קרן הבנין

דקהל ומוסדות יטב לב ד'סאטמאר

בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יברכך השם מציון

בקול שירה וזמרה, נרים קולינו בגבורה, לברך ולקלס בנהורא, לרגל יומא טבא בבית ידידינו עוז כצאת השמש בזריחה, מוקיר תורה ולומדיה בשפע והרווחה, והוא גופא עוסק באורייתא בתדירה, עינו ולבו אלינו במידה כבירה, להרים קרנינו ולהגבירה, מה רב טובו ונחלתו, למען הקמת הבנין האדיר רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, ה"ה

הרבני הנגיד המרומם כש"ת

הרה"ח ר'

זלמן לייב קאפעל

הי"ו

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת נישואי נכדתו למז"ט

הכלה החשובה תחי' בת בנו ידידינו החשוב, כש"ת

הר"ר **יואל קאפעל** הי"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בברכת ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

הכה לשוב לדרך הטובה והישרה, הוא ע"י קול ה' המעורר כל יום לכל בר ישראל

וחיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך. "יבואר על פי מאמר חז"ל (עי' זוה"ק ח"ג קכו.) בכל יום בת קול יוצאת: שובו בנים שובבים. **ובאמת כל איש ישראל זוכה לפי מדריגתו לשמוע זה הקול** וכמאמר רבותינו ז"ל (מגילה ג.) 'אף על גב דאינהו לא חזי, מזליהו חזי', **ומזה הקול בא התעוררות תשובה לכל איש ישראל בכל יום** (עי' תולדות יעקב יוסף פר' ויקרא אות ב' בשם הבעש"ט, ובספר הרדים בהתימת הספר), וזהו שאמרו רבותינו ז"ל (הגיגה טו.) 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', כלומר את אחר אינו מעורר זה הקול לשוב בתשובה, רק אם יתעורר מעצמו לשוב בתשובה יקבלו אותו, אבל זה הקול אינו מעורר אותו לשוב בתשובה, כי הוא היה למעלה ולא שב, לכך צריך להתעורר מעצמו בתשובה, אבל את כל ישראל וכו', מעורר זה הקול לשוב בתשובה. וזהו: 'וחיה' והיה לשון שמחה (ב"ר מב, ג) **'אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך'** "היינו הקול מלמעלה המשמיע בכל יום, היינו הבת קול כנ"ל המשמיע בכל יום לשוב בתשובה".

קדושת לוי

עבודת הביכורים רומז שצריך להגיע להכנעה וענוה, ומזה יבא ליראה ואהבה בעבודת ה'

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו', **"ביכורים רמז על הכנעה ושפלות האדם, שצריך להחזיק עצמו במדת ענוה והכנעה אמיתי",** כמאמר התנא (ביכורים פ"ג מ"ד): 'הגיע לדר הבית אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתיפו ונכנס', וזה היה למען הכנעה. ולזה רמז התנא בלשונו (שם מ"א): **'כיצד מצות ביכורים, אדם יורד לתוך שדהו וראה תאנה שביכרה, כורך עליה גמי'** דהיינו האדם הרוצה לשבר תאוותיו כי לב האדם מתאוה לפרי ראשון, וצריך לשבר תאוותיו בזה, **'כורך עליה גמי'** פירוש, יזכור יום המיתה איך יהא מונח בקבר ויצמיח עליו גמי ועשב, **ואחר שיבוא האדם למדת הכנעה וענוה אז יראתו ואהבתו שלימה בעבודת הבורא יתברך,** וזה הוא לשון 'ביכורים' כפשוטו לשון בישול וגמר הפרי.

נועם אלימלך

טעם הביכורים להזכיר לכל אחד את שאיפותיו ורצונותיו מימי נעוריו לקרבת אלקים ועבודתו

ארמי אבד אבי וגו', בטעם הבאת ביכורים נראה, יען כי נתן ה' לעמו ארץ חמדה מלאה כל טוב מקניני העולם, היה מקום לחשוש שאחר שיוטרדו בעסקי העולם הזה, יומשכו מעט מעט אחר חמדת העולם וישכחו במשך הזמן רצונם ותפקידם לעבודת את ה', **כי כן דרך כל מבקשי השם בימי נעוריהם, טרם יסתבכו בטרדות העולם מבקשת מזונם ודומיהן, ילהיב לבבם אל השם ואוות נפשם לעשות רצונו ולעבדו, אכן אחר שיתחילו להטריד עצמם בעסקי העולם... יוכלו ח"ו ליפול מעט מעט, ולשכוח כל רצונם ומאוויים אשר היה להם בימי קדם לעבודת הבורא ב"ה".** ועל כן הצריכם הקב"ה, שראשית פרי אדמתם לא יטעמו הם, אלא יעלום אל הכהנים, **"כדי שיזכירו את עצמן שצריך האדם לעבוד ה', ואח"כ כשיבואו לפני הכהנים הזריזין בעבודתו ית' יומם ולילה, הם יזכירוהו, עד אשר יחזור למאוס בכל דברים המטרידים, ויחזור לבם להתלהב לעבודתו יתברך שמו".**

והנה, "אבי" הוא לשון רצון, כמו: "לא אבה יבמי" (כה, ז). וזו כוונת הכתובים שהיו אומרים בשעת הבאת הביכורים: **"ארמי אובד אבי"** פירוש, לבן הארמי היתה כוונתו להטריד את יעקב אבינו בקניני העולם, כדי שיפול ח"ו ממדריגתו ועבודתו ויאבד רצונו אשר היה לו לעבוד את השם. וגם אח"כ נטרדו עוד: "וירד מצרימה" וגו'. **"וירעו אותנו המצרים"** וגו', ועם כל זאת **"ונצעק אל ה' אלקי אבותינו"** לא שכחנו את השם. ובזה מזכירין לאדם לבל יעמיק ראשו ורובו בטרדות העולם, **ואף גם שהוא נאחז בסבך הטרדות, הרי בכל זאת אפשר לו להתגבר ולהמלט מטרדותיו, לחזור לעבוד את הש"י.**

מאור ושמש

על ידי שנקיים התורה ומצות בשמחה ובטוב לבב, יש לנו יתרון ונצחון על כל הגויים

תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. ועבדת את אויביך. "שמעתי מאדמו"ר הה"ק מרימנאב דבנוהג שבעולם מי שיש לו הרחבה לתאות נפשו יותר על חבירו, הוא מושל על חבירו, כמו העשיר על העני והחכם על הטפש. והנה כל תאות העולם הזה היא לאומות העולם, כי לישראל אי אפשר בשום אופן שיהיה לו כל כך מילוי תאותו כמו הנכרי, ואם כן לפי דרך הטבע אומות העולם מושלים על ישראל. **ועל כן נתן הקב"ה לנו תורה ומצות, שאם נקיימם בשמחה ובטוב לבב יהיה לנו תענוג מהם יותר מכל תאות עולם הזה.** וכמו שאמרו (ברכות יז.) **'עולמך תראה בחייך'**, וי"פה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עולם הבא' (אבות ד, יז) **ולתענוג הזה לא יוכלו אומות העולם להגיע, ועל כרחם אנחנו נהיה מושלים עליהם. משא"כ כשאנחנו אין מקיימים המצות בתענוג גדול, אם כן יש לאוה"ע תענוג יותר מאתנו והם מושלים.** וזהו שאמר: **'תחת אשר לא עבדת ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב' א**"כ יש לאוה"ע תענוג יותר, לכך: **'ועבדת את אויבך'.** וההיפך בהיפך במידה טובה מרובה.

מראה יחזקאל (פר' נצבים)

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
העריכים חיזוק כל הימים

תורה

אור הגנוז בתורה, וכל שמחתך לא תהיה רק בתורה

ושמחת בכל הטוב כו', עוד ירמוז על דרך (ברכות ה'.) אין טוב אלא תורה. ואיתא (חגיגה י"ב.) **ויראַ אלקים את האור כי טוב לגנוז וגנזו לצדיקים ואמר אא"ז זללה"ה שגנזו בתורה,** וזהו ושמחת בכל הטוב הייְנו ה' טוב רצה לומר שתזכה לה' אורות של ה' חומשי תורה שהאור נגנז בהם והייְנו שתזכה לתורת אמת והמשכיל יבין, כי כל שמחתך לא תהיה רק בתורה **כמו שכתב אור החיים 'אלו חוי ידעי ישראל עריבות ומתיקות התורה אמיתית כמעט חיו משתגעין ויוצאין מדעתם מחמת מתיקות ועריבות התורה'** והבן:

דגל מחנה אפרים

הלומד תורה בפשטות בעוה"ז יזכה בעוה"ב לראות גודל היחודים הנעלים בשמות הק', ויתרומם גבוה מעל גבוה

וחיה אם שמע תשמע. במדרש (דב"ר ז) אמר רבי יודן כל מי ששומע בקול של תורה בעולם הזה זוכה לשמוע באותו קול שכתוב בו (ירמיה לג, יא) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה וגו'. **אמר להם משה לישראל הואיל וכל מי ששומע לדברי תורה הוא מתרומם בשתי עולמות, הוו זהירים לשמוע דברי תורה.** מנין ממה שכתוב בענין **וחיה אם שמע, תשמע בקול ה' אלהיך,** זהו שאמר הכתוב אשרי אדם שומע לי וגו'.

הנה ר' יודן רמז לנו על כל מי ששומע בקול תורה בעולם הזה, כי יש צדיקים בעולם לומדים תורה ויודעים סודותיה ורמזיה אשר כל ענין וענין מרמז על איזה יחוד גדול וקדוש. ולזה לאו כל אדם זוכה **ואפילו הכי צריך לעסוק בתורה כפשוטו. ומי שלבו נוקפו, כלומר איך יעשה חיחוד על ידי שאני עוסק בפשטי התורה הנהוגין לעולם הזה כגון ראובן חייב לשמעון. לכן אמר ר' יודן הנ"ל אל יפול לבך, כי גם כל ששומע תורה בעוה"ז, דהיינו כפשוטו הנהוג בעוה"ז, זוכה אח"כ לשמוע באותו קול קול חתן קול כלה, כי סופו לשמוע באחרית הימים איך שנעשה יחוד חתן וכלה דלעילא על ידי עסקו בפשטי התורה. וזה שכתב המדרש שהוא מתרומם בשני עולמות סוד ו"ה המתייחדים על ידי עסק התורה ומתרוממ גבוה מעל גבוה:**

עבודת ישראל

תפילה

הגם שהבחירה ניתנה לאדם עכ"ז בידו ית' להטות לבבינו אליו, וע"ז צריך להתאמץ ולהרבות תפילה בכל עת וזמן

הנה ידוע שחקללות שבתוכחה יש בהם רמזים על טובות רבות לישראל, ונראה לי לרמוז גם כן בפירוש הפסוק, **'ידבק ה' בך את הדבר עד כלותו אותך מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה',** שהטובה הגנוז בה הוא, כי כתיב (ישעיה מג, כו) **'סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק', כי האדם צריך להתנצל את עצמו לפניו יתברך, על דרך שאמרו ז"ל** (ברכות יז.) **גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך ומי מעכב השאור שבעיסה ושיעבוד מלכיות יהי רצון מלפניך שתצילני** כו', וכן אמר אליהו ז"ל (מ"א יח, לז) **'ואתה הסיבות את לבם אחורנית',** וכן כתיב (ישעיה סג, יז) **'למה תתעינו ה' מדרכיך תקשיח לבינו מיראתך',** הגם שידע הנביא שהשי"ת רוצה שנלך בדרכיו, רק עם כל זה אמר כן, והתנצל את עצמו שרצונינו לעשות רצונך, ומזה יש לו ית"ש תענוג, ומצוה [אותנו] 'סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק' כנ"ל, **שרצונינו לעשות רצונך ומבקשים אנו מאתך יתברך, שתעשה את אשר בחוקיך נלך, כי הגם שהבחירה ניתנה לאדם, עם כל זה בידו יתברך להטות לבבינו לאהבה ולירא את שמו,** על דרך שביקש דוד המלך ע"ה 'לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי', ואנו מבקשים השיבינו אבינו לתורתיך וגו', וכן [כמה] עניני תפלות על דרך זה:

והאדם צריך להתפלל על דרך זה תמיד בכל עת ובכל שעה, עד שיהיה מעורר רחמנותו יתברך על עצמו, שיהיה עת רצון לפניו יתברך לשמוע התפלה אליו, ולא יהיה נסתר מלהתפלל על זה תמיד לא יהיה עיף ויגע, ולא ינוח מלהתפלל עד שימצא עת רצון, על דרך שפירש הרב הקדוש מורינו הרב אלימלך ז"ל (בס' נועא ר"פ וישלח) מאמר חכמינו ז"ל (יומא כב:) 'וכבר צווה אנא השם, ונשמע קולו ביריחו', **שצריך לצווח זמן רב עד שישמע קולו לפניו ית"ש, להיות לריח ניחוח לפניו ית"ש כביכול, כדרך המפתה את אחד לאיזה דבר, שמדבר יום יום, עד שמוצא עת שמתפתה אליו,** ובאמת גם זה הדיבור שמדבר האדם כן לפניו יתברך, זה בעצמו גם כן בעזרתו ית"ש, שהוא ית"ש מדבק ושולח את הדיבורים אלו בפיו. וזהו שנאמר **'ידבק ה' בך את הדבר',** פירוש שישלח וידבק בך הדבר, פירוש דברים טובים, **'עד כלותו אותך',** לשון כלתה נפשי, תשוקה, שיחשוק אותך, על דרך **'רק באהבתיך חשק ה' וגו', מעל האדמה** וגו', פירוש **הגם שאתה על אדמה שפילה. על ידי הדיבור הנ"ל יחשוק אותך השי"ת, ויעשה את אשר בדרכיו תלך:**

זרע קודש

דבש תמרים

פנינים יקרים, פרצף חפרוה שרים, רגוזנו הקדושים עצי התמרים

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה. לכאורה קשה דאין צריך לומר ולא תהיה למטה דמי שהוא למעלה ודאי דאינו למטה, והנ"ל בזה ע"פ שנמצא עצה בספרים להחביל כל חמידות עוהי"ז והשבח בני אדם והגנות, שידמה בעניו שהוא מבני עולם העליון, כי באמת האדם העקרי הוא הנשמה, ואז יהיה כל מה שבעולם הוא כנרגיר חרדל לנגד עוהי"ב נגד עולם העליון ע"כ, ועפי"ז מבואר הפסוק הנ"ל והיית רק למעלה כנ"ל, ולא תהיה למטה ר"ל שהלא דהיינו האפיסות והההעדר תהיה למטה, שכל מה שלמטה יהיו בעיניו כאפס וכעין.
(ישמח משה)

☆

והיה כי תבא אל הארץ וגו' וירשתה וישבתה בה. יובן בהקדם דברי הגמי כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה, שהמתאבל צריך להאמין אמונה שלימה וחזקה כאילו כבר היה הדבר למראה עיניו, וז"ש כל על ירושלים, הקב"ה נוטה בלבו אמונת אמת עד שזוכה שרואה לבו תיקף בנחמתה ומה שיהיה כאילו כבר היה לנגד עיניו, וע"ד שפי השל"ה עתידין ישראל שיאמרו שירה לעת"ל, כלומר שיאמרו שירה על מה שעת"ל אח"כ וא"כ ישיש וישמח בעת האבל למען העתיד, וזה שאמר והיה לשון שמחה שתשמח כי תבא אל הארץ, בזכות זה תזכה וירשתה וישבת בה.
(ויטב לב)

☆

ונתנך ה"א עליון על כל גויי הארץ ובאו עליך כל הברכות. יבואר עפ"י מ"ש בתפלה למשה עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקיהדהיינו מובדל ומופרש מאוה"ע וא"כ א"צ לכתישה ע"כ, והנה אם חיו ישראל נמשלו לזית דכמו זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה א"כ אין שלוה והשקט רק ההיפך, כי מן ההכרח להעמיד עליהם מלך קשה כדי לעורר לבם לשוב אל הי, משא"כ אם נמשלו לזית דכמו הזית צף למעלה ואינו מעורב בשום משקה כנ"ל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינ"ק עצי התמרים

הש"י אומר אלינו שנעשה עבודת ר"ה כראוי שעי"ז נעשה כבריה חדשה

היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים. פרש"י ידוע, ועוד אפשר לומר זה ידוע היום הזה ר"ה (כדא"י בזה"ק 'היום' דא ר"ה), ובהקדם דברי הרה"ק מאוהעל (מרן הישמח משה זי"ע) ע"פ "נעשה אדם", ואמר הרב הקדוש הנ"ל עפ"י מ"ש העיקרים שכל דבר שאינו במלואו וטובו, אינו נקרא 'עשוי', כי אינו מתוקן עדיין. ועפ"ז אמר הרה"ק הנ"ל הקב"ה אמר 'נעשה אדם' לשון רבים, כי האדם בעל בחירה בעשותו מצות ה', ובחרו בטוב אז נקרא אדם. **וזה פירש 'נעשה אדם', הבורא ב"ה עם האדם עושים את האדם.**

וזה פי' הפסוק 'היום הזה' פי' בראש השנה, 'ה' אלקיך מצוך' לשון צוותא חדא, 'לעשות' כנ"ל נעשה אדם, ע"י 'את החוקים האלה', דר"ה ותקיעת שופר נקרא חוק ומשפט. ובזה יובן המדרש רבה ריש פרשת אמור **א"ד תחליפי בכל מוספין וכו' והקרבתם, ובר"ה כתיב ועשיתם וכו', מעלה אני עליכם נעשיתם היום לפני וכו'.**

אילה שלוחה (פרשת כי תבוא)

[א"ה: וידועין דברי המדרש (מדרש תהלים, קב) עה"פ **: פנה אל תפלת הערער ואל בזה את תפילתם.** אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, **אלא עוד תפלה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים,** ולא תבזה אותו מהם. הוי, **ולא בזה את תפלתם. תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא.** וכי עדיין אומה עתידה להבראות שהוא אומר ועם נברא כו', רבנן אמרי, **אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם, ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים ואתה בורא אותן בריה חדשה.** ומה להם לעשות, ליקח הדם ולולב ולהלל אותך, שנאמר, ועם נברא יהללי יה]

וכיון שכן א"צ לכתישה, וזש"ה ונתנך ה' עליון על כל גויי הארץ, שתהיי צף מלמעלה ומובדל ומופרש מהם בכל הענינים ולא תצטרך לכתישה להיות שרוי בצער ויסורים בשביל להבדיל אותך מהם, אלא אדרבא ובאו עליך כל הברכות והשגוך, וע"כ הסמיך לכאן במדרש דברי הכתוב לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, ר"ל למעליותא נמשלו ישראל לשמן שצף מלמעלה ואינם צריכים לכתישה, וע"כ עלמות אהבוך אלו אוה"ע כמו שפירש"י, שתשב בטח בדד ושאנן בשלוה והשקט.

(קדושת יו"ט)

☆

ושמחת בכל הטוב. ובמדרש אין טוב אלא תורה לפיכך משה מזהיר את ישראל עשר תעשר, ונראה דהנה יש להקשות הלא ידוע שנסיון העושר קשה מאד והוא עלול להניא את לבב האדם מדר התורה כמו שהזהיר קרא פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת את ה"א וגו', אמנם מצינו בנמי מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין, וביאר המהרש"א כי מפני שהן עזין לא ישובו מכל ויוכלו לעמוד בכוחות איתנים נגד כל הנסיונות הקמים עליהם להדיחם מדרך התורה, ולפי"ז י"ל דמכיון שיש לישראל מדת עזות דקדושה להתגבר על כל הנסיונות יכוטלים הם להתברך בעשירות, כי בכח העזות יתגברו על נסיון העושר, וזהו שדרש המדרש ושמחת בכל הטוב אין טוב אלא תורה והטעם שניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין, שיש להם עזות דקדושה להתגבר על כל דבר המונע בעדם ללכת בדרכי ה', לפיכך משה מזהיר את ישראל עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר, דכיון שיש להם מדת העזות יכולים להתברך בעשירות.

(ברך משה)

☆

כי תבא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך. ונראה לפי"מ שכתב בספר סמא דחיי עה"פ נפש כי תחטא ומעלה מעל בהי וכחש בעמיתו, דהנה ארז"ל כך דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עעו"ז, והנה ריב"ז אמר לתלמידיו ולואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם תדע שאם אדם עובר עבירה אומר שלא יראנו האדם, נלמד מזה כי נוח לאדם להיות רע לשמים מלהיות רע לבריות, וא"כ מסתברא מי שהיצה"ר התחיל לפתותו מפתוחו תחלה במה שבין אדם למקום ואח"כ בין אדם לחברו, ובזה יובן דברי הכתוב ונפש כי תחטא, ר"ל כשהתחיל לחטוא אז ראשיתו למעול מעל בהי דהיינו בינו לבין קונו, אך עבירה גוררת עבירה וגורמת להיות גם מכחש בעמיתו בפקדון, דהוא עבירה שבין אדם לחבירו ע"כ, ולפי"ז כאשר האדם רוצה לשוב אל הי צריך לעשות תשובה על עוונותיו חמור אל הקל, והיינו קודם לשוב על עבירות שבין אדם לחברו ואח"כ על עבירות שבין אדם למקום, וזשה"כ ולקחת מראשית כל פרי האדמה, דכשתרצה לשוב אזי קודם ולקחת מעבירות אלו אשר תביא מארצך היינו עבירות שבין אדם לחברו, ואח"כ והלכת אל המקום אשר יבחר בו הי היינו לשוב על עבירות שבין אדם למקום.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך

ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי. שמעתי (כ"ק אדמו"ר בעל תורת מרדכי מוויזניץ זצ"ל) מזקני בעל "אהבת ישראל" (מוויזשניץ) זי"ע שאמר בשמו של אדמו"ר הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שכשהזדמן האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל לבקר את זקני זי"ע בגראסווארדיין, אמר לו זקני זי"ע בשם ה"קדושת לוי" מבארדיטשוב זי"ע, "כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם" שהקב"ה זוכר כל מה שאדם שוכח, וזה בין המצוות בין העבירות, הכוונה שאם אדם עושה מצוה, ומחזיק עצמו מזה ומתגאה מזה, אז הש"ת שוכח מזה, ולהיפוך אם אדם עושה עבירה חלילה, וזוכר מזה ויודע שצריך לתקן מה שעשה בבחינת 'וחטאתי נגדי תמיד', אז הש"ת שוכח מזה, משא"כ אם כשעושה מצוה שוכח מזה תיכף, שאין לו במה להתגאות מזה שהרי יודע שכמה שיעשה עוד לא יצא ידי חובתו, אז הש"ת זוכר את המצוה.

וסיפר זקני זי"ע שעל זה נענה לו הרב מקראלי (ה"ה כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל) שלפי הנ"ל אפשר לומר הפשט במה שאנו אומרים בוידוי מעשר "לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי", ולכאורה קשה איזו וידוי זה, הרי מחשיב רק דברים טובים "עשיתי ככל אשר ציויתני" וגו', ווידוי הרי צריך לומר כשעשה דברים לא טובים, רק הפשט שהוידוי הוא על "ולא שכחתי", עשיתי רק דברים טובים, אבל לא שכחתי מזה, אז איך זאל עס אינגאנצען אוועקמאכען, כי כשעושים דברים טובים צריכים תיכף לשכוח מזה, ולא להחזיק את עצמו גדול בזה.

שקיעת החמה (עמ' קנ"ב)

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. אין והיה אלא לשון שמחה (ברכות לא:). הנה לפעמים עוד לקללה יחשב, אם לא יזכו לירושת הארץ בשמירת התורה. והנה ליתא (ספרים): כתוב זה רמז על גיולת הארץ לעתיד לבוא; וזה יתפרש הסמיכות, דלעיל כתיב **ממהה את זכר עמלק**, דליתא בזוה"ק (ברעיא כה.): לישון הערב רב שבישראל, ואז יהיה שמו וכסאו שלם; וממילא כשיתבטלו הערב רב מהעולם, אז יהיה **והיה כי תבוא אל הארץ** נרכה לישראל, ויהיה השמחה בשלימות. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. אין לבוא **אל הארץ**, רק **כאשר ה' אלהיך נותן לך** ולא זולת, שבלי זה הרי הוא בחינת קללה. וזהו **והיה** שהוא לשון שמחה, ואז **כאשר ה' אלהיך נותן לך את הארץ**, אז הוא בחינת שמחה, שזכו למתנת ה'. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. הלשון 'נותן לך נחלה וירשתה' הוו תרתי דסתרי, דלי הויא מתנה אינה ירושה (מיל"ש רפת דוד). וגרסה דמרו (ברכות ח.): אמרו ליה לרבי יוחנן מיכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב (דברים יא), אבל בחוץ לארץ לא, כיון דאמרו ליה מקדמי ומתאבי לבי כנישתא, אמר היינו דאמרי להו; **המהרש"א** גיהרו על פי מה דאמרו (מגילה כט.): עתידין בני מדרשות שיקבעו בארץ ישראל, אם כן יש להם כבר עכשיו קדושת ארץ ישראל על שם העתיד; נמצא שיש חלק ארץ ישראל שהוכשרו לאבותם יצחק ויעקב, והיא ירושה לנו מאבותינו, וזה נקרא נחלה וירושה, אפשר שיש חלקי ארץ ישראל נוספים שלא היו נכללים בהבטחה לאבותינו, ויתנו לישראל בחינת מתנה, וזהו מה שמיוסף אמר כן, שאם קוברים את הבית לבית המדרש ולומדים ומתפללים בתוכו, אז מקבל המקום קדושת ארץ ישראל. וזהו **והיה כי מצוא** לשון עתיד, שבוסף על חלק **המלה** שאמר עליה **וירשתה וישבת בה**, כיון שהיא מצד ירושת האבות, עוד יש מה שיוסף לעתיד לאחר זמן, ואמר על זה **והיה כי תבוא אל הארץ**, שעל ידיהם יהיו לישראל תמיד בחינת גיאה לארץ לא כשיהיו בגולה, ועליהם אמר **אשר ה' אלהיך נותן לך**, כיון שחלק זה הוא בבחינת מתנה. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. משה אמר לישראל (דברים ט) לא בצדקתך וביושר לבבך אתה בא לרשת את ארצם, כי אם למען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבותיך, ועל כן אומר להם כי בחשבונות שבירת המלות התורה בענין, תהיה בידתם לארץ בזכות עצמם, וזהו למען אשר תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך' לייקע, שאתה רואי לכך, ולא מחמת זכות בריית תבוא (אור החיים הק'). והנה והיה הוא לשון שמחה (ברכות כג:), ומיזה שמחה מיוחדת אמורה כאן, אלא אמרו (ירושלמי ערלה פ): מתן לחכיל דלאו דיליה בהיתי לאסתכולי בחפוהי; וזהו **והיה**, השמחה היא **כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך**', בשבילך ולא בזכות אבותיך, שכל עוד שאולין בזכות אחרים אין לו שמחה, דבהיתי לאסתכולי בחפיה, וזה יתקיים כאשר **ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך**'. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. והיה הוא לשון עתיד. והנה אמרו (בבא בתרא פט.): הקונה שדי חילוות בתוך שדה חבירו, מציע ואינו קורא, כיון דמספקא ליה אי קנה קרקע או לא לפיכך מציע, דשמא קנה קרקע, ואינו קורא דשמא לא קנה קרקע; והנה **בצאתם אל הארץ** (רמב"ם מלכים ד:ה) ליתא: אם ישראל מוטלים בארץ ישראל, נתקפל המקום ההוא מפני וחולך לו, ועל ידי קיפול מרגלות בא במקומו מקום אחר ממון לארץ; לכאורה לפי זה איך מציאות שמתחלף קדושת הארץ לגמרי, נמצא שכל אדם בספק

הוא עומד, שמא הקרקע שלו הוא קרקע מוך לארץ, ומשם כן האיך יכול להביא ביכורים. ולזיך לומר שהוא על דרך מה דאמרו (ברכות נג:): ממרה אנה לפני ה' אם רואה מוטב, ואם לאו תראה אלך ואסתתר בפני אלקינה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר; וכמו כן כאן, כיון שהתורה נותנת להביא ביכורים, ואי נאמר שיש משם על כל אחד שמא הקרקע שלו אינו בארץ ישראל, ונמצא שבטלה מצות ביכורים לגמרי, ולכן כיון שאין ה' עושה תורתו פלסתר, מוכרח להיות דבאותה שעה שהאדם מביא ביכורים, מוזרת קדושת הארץ לקרקע שלו, אף שאינו במדריגה זו כל השנה מצד מעשיו. וזהו **והיה כי תבוא**, שהתורה מגיד ומרמז על העתיד, שאפילו אחר גיתאם לארץ ישראל יגיע זמן כזה שרק על ידי הבאת הביכורים יזכו ליכנס לאדמת ארץ ישראל, וזהו **אשר ה' אלהיך נותן לך**, שזהו מתנה מיוחדת מה' שמחזיר לו את קדושת הארץ לקרקע שלו, כדי שיוכל להביא ביכורים. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. אין והיה אלא לשון גיל, עשה מצוה זו שנכנסה תכנס לארץ (ספרי). לכאורה מצות ביכורים אינה נוהגת כי אם לאחר ירושה וישיבה, וכילד שייך לומר שנזכות קיום מצוה זו יהיו נכנסים לארץ ישראל, נעוד שנכנסה תקדם הכניסה לארץ ישראל לקיום מצות ביכורים. ומנם ליתא (ספרים): כתוב זה רמז על גיתא הארץ לעתיד לבוא; וזהו **והיה** לשון שמחה (ברבותים רבה מב), **כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך**, לעתיד לבוא תחרי גיתא המשיח, שאז תהיה גיתא הארץ בשלימות, ותהיה השמחה השלימה האמיתית. וכלפי גיתא הארץ לעתיד לבוא דרשו **עשה מצוה זו שנכנסה תכנס לארץ**, כי זכות התורה והמצות שעשו ישראל, היא שתעמוד לדורות האחרונים לזכות לגיתא הארץ לעתיד. (בחוקותי תלו)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. אף טרם שיזכו ישראל לגיתא הארץ בפועל, יתעלו על ידי ה' לקדושת הארץ ולקדושת הקדשי הקדשים, כפי הכנתם ותשוקתם להמשיך השפעת הקדושה עליהם, וכמו שהיו בכל הדורות לדיקים שלא זכו לגיתא הארץ בפועל, אבל זכו ונתעלו לקדושת הארץ וקדושת המקדש. וזהו **והיה כי תבוא אל הארץ, אין והיה אלא מיד**, שאפשר לזכות לגיתא הארץ מיד, אם יקדים הכנה הראויה לה. (דברי יואל)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. ה' הרשה למשה כל מדרי ארץ ישראל (ספרי). הכוונה שהרשה לו כל מה שטמון בתוך ההרים, שעתידים להתרחב ולהיות נגלים לעין כל לעתיד, כדאמרו (דברים רבה ד): המגילה הזאת אין אדם יודע כמה ארכה וכמה רחבה, כשהיא נפתחת היא מודעת כמה היא, כך ארץ ישראל רובה הרים וגבעות, כשיבוא אותה ה', אותה שעה היא מודעת כמה היא; וזהו **שבשכרה תכנס לארץ**, שעל ידי מצות ביכורים תזכה למתנת פנימיות הארץ וחדרי ההרים בשלימות בבחינה שיהיה לעתיד, שבאותה שעה מודעת מה היא, ועדיין אין אנו יודעים מתנה זו מה טיבה. (עקב עו)

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וכו'. כמו שים כאן למטה קדושת הארץ וירושלים, כן הוא גם למעלה, וכדכתב **הפרי מגדים** (פו"א תקסט): **אדוני אבי** אמר כמדומה בשם **המקיל רבי גרשון קיטובר**, שבא לירושלים ורואה בשלותה עתיד יושבים בה, ובכה ואמר: זהו שאומרים (סליחות י"ג מדות) 'ברחמיו כל עיר', ירושלים של מטה, 'על תילה בנויה, ועיר ה', ירושלים של מעלה, שם ניכר החורבן ודוממים; והנה קדושת הארץ העליונה, מקושרת עם קדושת ארץ ישראל למטה בעולם הזה, וכדלימא **בזוה"ק** (קדושים פד.) על מה שנאמר ביעקב (בראשית כח): הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, מלמד שנתקפלה לו ארץ ישראל, וכי ארץ ישראל לחודי ארבע אמות פרסה, אין נעקרה ממקומה ובאה תחתיו, אלא ארץ אחר עליונה יש לה', ונקראת ארץ ישראל, ושם אתה מדרגת יעקב שהוא עומד עליה; והיינו שעל ידי שקיפל תחתיו את הארץ העליונה, כשם שזה את ארץ ישראל למטה בעולם הזה. וזהו **עשה מצוה זו שנכנסה תכנס לארץ**, שבזכות מצות ביכורים יזכו ליכנס לקדושת הארץ העליונה, וזהו לשון עתיד, **כי תבוא אל הארץ**, לפי שכבר זכו ליכנס לארץ, עדיין נריכים ליכנס לבחינת הארץ העליונה, וזה יהיה על ידי מצות ביכורים. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבעזור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה פניקים

לא עבדת את ה"א בשמחה ובטוב לבב

בעת גזירת המלבושים ברוסיא, שגזרו לשנות המלבושים וללבוש כבגדי הגוים, קם איש אחד, שהיה המתחיל בדבר, ולבש בגדים חדשים כמצווה מפי השלטונות, ובא אל הרה"ק ר' משה צבי מסאוראן זי"ע בלב שמחה, אמר הרה"ק מסאוראן, שעתה נתיישב לו מאי דכתיב בתורתינו הק' שכל העונשים הקשים מנשוא שבתוכחה באים על אשר 'לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב', שנראה ממשמעות הכתוב שעבדו את ה', אך לא משמחה ובטוב לבב, והיה תמוה לו – למה יבואו גזירות קשות אלו שבתוכחה על העדר השמחה שבעבודת ה'. אלא יש לומר שפירושם של הדברים כך הם, שבאמת אינם עובדים את ה' כלל וכלל, אך על העדר העבודה בלבד עדיין יש להמליץ שמקושי הגזירות המוטלות עליהם ע"י השלטונות ראש בל עמם ואנוסים הם להתבטל מעבודת ה', אולם כאשר אינם נעצבים אל ליבם על קושי גזירות אלו, ולא עוד אלא ששמחים בדבר, הרי שוב אין להמלצה זו מקום לחול, ועל כך באה התוכחה הקשה, וזהו: תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך, והיה לך להיות נעצב על זה, ולא די שלא עבדת אלא שעוד היית שרוי בשמחה ובטוב לבב.

תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה

סיפר הרה"ק ר' חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע: מעשה בכפרי אחד שהיה לו בן שלא רצה בשום אופן ללמוד תורה, ואמנם לא ידע צורת אות אחת, פע"א נסע הכפרי העירה, הביא משם מלמד והבטיח לו שכר הגון על מנת שילמדו את בנו צורת אות, טרח המלמד ועמל קשות זמן מרובה, עד שלימד לבן הכפרי את האל"ף בי"ת עם הנקודות, לימים בא האב לבחון את בנו, לראות אם אמנם יודע הוא את התורה שלמד, הראה לו המלמד על האותיות והנער השיב כהלכה: א' ב' ג', אח"כ המשיך ושאל: מה יש מתחת לאלף, מתחת לבית.. והנער השיב כהוגן, עד שהגיעו לאות ה"א, שאל המלמד את הנער: מה מתחת לה"א: שתק הנער ולא ענה מאומה, לא הועילו בקשותיהם של המלמד ושל האב והנער התעקש ולא פצה את פיו, חרה אפו של האב על הבן העיקש, נטל מקל בידו ועמד להלקותו מלקות הגונות, כיון שראה הבן כך, נענה ואמר: אבא, אם אתה אומר להלקותינו אהיה מוכרח איפוא לגלות את הדבר: מתחת לחַיי (מאכל הבהמה "שחת" נקרא כן) טמון העגל הגנוב... או אז נתברר שהאב גנב עגל והטמינו מתחת לערימת השחת, וציוה על כל בני הבית לבל יגלו לאיש את הדבר, לפיכך התעקש הבן ולא רצה לגלות מה נמצא מתחת לה"א אשר בסידור, וסיים הרה"ק מאלכסנדר זי"ע ואמר: שזה יש לרמז בפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה" - תחת, פי' אותה הסיבה אשר מ"תחת" לזה שלא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה [כדרך שאומרים מאחורי מעשה פלוני ישנה סיבה פלונית] היא היא אשר בגללה תיענש, כי אפילו אם בעד עצם הדבר שלא עבדת את ה"א בשמחה עדיין אינך ראוי כל כך לעונש, אולם ראוי אתה לעונש בעד המעשה אשר עשית לפני כן, והיא אשר גרמה לכך שתינטל ממך השמחה לעבודת השי"ת, כי אם אינך יכול לעבוד את ה' בשמחה, ברור שמשהו גרם לכך, והיא סימן שאיזה גניבה מסתתרת מתחת לזה...

לשון חכמים
לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

היום הזה ה' כו' ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך. זה קאי על כל המצות והחוקים, כי בספר זה נכללו כולן כמוש"כ הגר"א ז"ל ריש דברים, עיי"ש. **אולם על דרך צחות נראה** על פי שאמרו בתענית (ט.) בכל אסור לנסות להקב"ה שנאמר לא תנסון חוץ מזו במעשר עיי"ש, לכן אמר בביעור מעשר בערתי כו' וגם נתתי ממנו ללוי כו' עשיתי ככל אשר צותני, לכן השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך כו', ואמר אחר כך אף דבזה מותר לנסות ועשר בשביל שתתעשר, מכל מקום יותר מוטב שתתן בלא שום פניה ונסיון כלל רק לעשות את החקים האלה דייקא, ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך בלי מחשבה זולתי קיום רצון הבורא יתברך.

משך חכמה

□ □ □

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך. יש לומר בדרך צחות דהיינו בפרשת כי תבוא נאמרו התוכחות, ובפרשת כי תצא כתיב 'ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה', וזה יש לרמז ברוך אתה 'בבואך', ר"ל שכל הקללות והתוכחה שנאמר בפרשת 'תבא' יהיה ברוך, כי ברוך אתה 'בצאתך', דהיינו בפרשת 'תצא' נאמר ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה, וממילא בפרשת כי תצא מבואר הברכה על פרשת תבא שכל הקללות יתהפכו לברכות, וזהו נרמז בהפסוק ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך.

חיי צבי

בחורי סאטמאר תקבלו פרס ראשון בסך 1,000,000 דולר!
שלוחי רבינו פאר בירושלים זוכים בפרס ראשון בסך 1,000,000 דולר!
$1,000,000
GRAND LEGO BUILDING CONTEST FOR $1,000,000!
LEGO
CONTEST
LEGO
BUILDING
GRAND
$1,000,000
GRAND LEGO BUILDING CONTEST FOR $1,000,000!
LEGO BUILDING CONTEST FOR $1,000,000!
בחורי סאטמאר תקבלו פרס ראשון בסך 1,000,000 דולר!
שלוחי רבינו פאר בירושלים זוכים בפרס ראשון בסך 1,000,000 דולר!

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך. ובילקוט איתא אין טוב אלא תורה לפיכך משה מזהיר את ישראל עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר. וצ"ב. ויש לפרש דברי הילקוט עפי"מ דאיתא בגמ' (פסחים ס"ב:) כתוב אחד אומר "עצרת לה' אלוקיך, וכתוב אחד אומר עצרת תהיה לכם, ר"א סבר או כולו לה' או כולו לכם, ור"י סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם, עוד איתא בגמ' (שבת ק"ט.) עשירים שבא"י במה הם זוכין בשביל שמעשרין, שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר ושבשאר ארצות במה הם זוכין בשביל שמכבדים את השבת, ובזה יובנו דברי המדרש: ושמחת בכ"ל הטוב אין טוב אלא תורה, דהיינו ללמוד כל היום וכר' אליעזר שאומר כולו לה', אך אם כן תקשה באיזה זכות יוכלו להתעשר הלא עי"ז לא תוכל לכבד ולענג את השבת כראוי, לכם משה מזהיר לישראל עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר.

(ילקוט האורים)

☆

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת. ובמדרש אי' זו מיתת צדיקים, וכבר נאמרו בזה הרבה ביאורים ליתן רמז במקרא על הדרשה הזאת. ויל"פ דהנה בכל ספר מחמשה חמשי תורה תמצא כתוב מיתת צדיקים, בספר בראשית נאמר מיתת נח ומיתת האבות, בספר שמות נאמר וימת יוסף וכל אחיו, בספר ויקרא נאמר מיתת נדב ואבוהוא, בספר במדבר נאמר מיתת אהרן ומרים, אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק (הגם שנאמר בסוף הספר וימת שם משה, יש שתי תשובות בדבר חדא, שבעת שאמר להם משה רבינו ע"ה פרשה זו עדיין לא היה מת, ושנית, הלא האיש משה עניו מאד ובוודאי לא החזיק את עצמו לצדיק), וזה"פ גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת דייקא בספר דברים וזו היא מיתת צדיקים.

(ליקוטי בשמים)

☆

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה. ובמדרש אי' זו מיתת צדיקים, ונראה דהנה באמת מיתת צדיקים אין יכולה ליכתב בתוכחה דאין לה מקום לא בתחילה ולא בסוף, דאיתא בגמ' (בבא בתרא ח:) דבפורעניות וקללות כל המאוחר בפסוק קשה מחבירו, והנה אמרו חז"ל (בבא קמא ס.) עה"פ כי מפני הרעה נאסף הצדיק שהצדיק מת כדי שלא יראה ברעה העתידה לבוא עי"ש, וא"כ איפוא נכתוב מיתת צדיקים בתוכחה, אי נכתוב בתחילה יהא נראה דמיתת צדיקים היא הקלה שבקללות כנ"ל, ובאמת היא שקולה כשריפת בית המקדש כדאיתא בגמ' (ראש השנה י"ח:), ואי נכתוב לבסוף יהא משמע דכל התוכחות והקללות באו בימי הצדיק ואח"כ מת, ובאמת אינו כן כי מפני הרעה נאסף הצדיק כדי שלא יראה ברעה, ולכן אינה יכולה ליכתב מיתת צדיקים בהתוכחה, וז"ש גם חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזאת זו מיתת צדיקים, דהוא מכה אשר אין יכולה ליכתב.

(קהלת יצחק)

☆

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה. ובמדרש זו מיתת צדיקים, ויתבאר עפימ"ש בספר חסידים שהקב"ה כותב כל מעשה אדם והדיו הנשאר בקולמוס הוא מקנח בראש הצדיקים שהגיע זמנם ליפטר מן העולם, ולפי"ז כל חלי וכל מכה "אשר לא כתוב בספר" היינו דיו הנשאר אשר לא כתוב, זו מיתת צדיקים שבזה מתים הצדיקים.

(דרוש שמואל)

דורש טוב

ובאת אל הכהן אשרי יהיה בימים ההם, ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך וגו'. יש לדקדק דמילת היום נראית כמיותרת, דפשיטא דביום ההוא הוא מדבר. **עוד יש לדקדק** דהנה רשיז"ל פי' 'אל הכהן אשר יהיה בימים ההם' - 'אין לך אלא כהן שבימיך', וצ"ב אמאי דייקא גבי קריאת ביכורים הורתה לנו התוה"ק יסוד זה.

ונראה דהנה איתא בגמ' ראש השנה (דף כ"ה) דאפי' אם טעו בי"ד וקבעו החודש בטעות ביום שאינו ראוי לכך, החודש מקודש, שנאמר 'אשר תקראו אותם במועדם', וקרינן בי' **"אתם", והיינו אתם אפילו מוטעין**, ומביא על זה הגמ' הא דאמרו 'אין לך אלא שופט שבימיך', דיפתח בדורו כשמואל בדורו, והלכה כמותו. **וכאשר יקבע הוא את החודש כן יקום.**

והנה בזמן הבית אתרמי לפעמים לאיש פרטי שיהיה נראה לו בבירור לקדש החודש לפי ראות עיניו שלא כפסק הבי"ד שבימיו, **וימצא לפעמים לפי חשבונו שכבר היה ראוי שלא לקרות פרשת ביכורים, שהרי אחר סוכות מביא ואינו קורא**, ואם לא היה הבי"ד מעברין את השנה, היה אז כבר אחר סוכות, **אך לפי קביעות הכהן הזה ובית דינו עדיין זמן קריאה הוא, והייב אדם לשמוע בקולו ולקרא את הפרשה.**

וזה שאמר הכתוב, **"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם"**, ופירש"י **שאין לך אלא כהן שהוא בימיך, וכאשר יקבע הוא כן יתקיים**, דאתם קרינן ואפילו מוטעין, ולזה תאמר אליו הגדתי "היום" דייקא, דאף שלפי חשבוני אין חיוב קריאה, אעפי"כ **קראתי היום לפי חשבונך, שעדיין ראוי היום להגדה**, כי אין לי אלא אותך כהן שבימי, **ומיושב שפיר ג"כ אמאי דייקא כאן לימדתה תורה יסוד זה ש'אין לך אלא כהן שבימיך'.**

חתם סופר

וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: (פרק כו פסוק ב)

וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ. שֶׁתִּקַּח מֵרֵאשִׁית כָּל הַפֵּרוֹת אֲשֶׁר תָּבִיא אֶל הַבַּיִת, מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ. יְצִוָּה שֶׁיַּפְרִישׁ הַפֵּרוֹת בַּשָּׂדֶה, וַיִקָּרֵא עָלָיו שֵׁם, וְיביאֵנוּ לְבֵיתוֹ[א], וְיֵשִׁים אוֹתוֹ בַּכְּלִי, רָאוּי לְהוֹלִיכוֹ לְבֵית הַבְּחִירָה. וְלֹא נָתַן הַכָּתוּב שִׁעוּר בָּהֶם, אֶלָּא אֶפִלּוּ נָזִיר אֶחָד מִכָּל הַמִּין הַהוּא פּוֹטֵר כָּל הַשָּׂדֶה. כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי.

הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹקיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ: (פרק כו פסוק טז)

הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת. הִנֵּה הִשְׁלִים מֹשֶׁה לְבָאֵר אֶת הַתּוֹרָה וּלְחַדֵּשׁ כָּל הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ הַשֵּׁם לְחַדֵּשׁ לָהֶם, וּלְכָךְ אָמַר הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים, כִּי בְּבָר הִשְׁלַמְתִּי לְךָ הַכֹּל[ב]. וְהִזְכִּיר וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ וְהַלֵּב וְהַנֶּפֶשׁ כְּבָר פֵּרַשְׁתִּים (לעיל ו ה).

מעשה חש"ב

א מבואר בדברי רבינו חידוש דין שצותה התורה שיפריש בשדה ויקרא עליו שם, ויביאו לביתו וישים אותו בכלי הראוי להוליכו לבית הבחירה. ואפשר לומר שדייק כן מדכתיב 'אשר תביא מארצך', שלכאורה הרי הוא מיותר, שהיה צריך לומר 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה ושמת בטנא'. ומזה מחדש רבינו שלפני שמביא את הבכורים צריך להביאו אל ביתו.

ויש לפרש הטעם שצריך להביאו קודם לביתו, דהנה בכורים נקראו תרומה, כמו שדרשו 'תרומת ידך אלו הביכורים', שנאמר בהן 'ולקח הכהן הטנא מידך'. וכן הביא רבינו לקמן שבכורים אין לו שיעור דומיא דתרומה שחטה אחת פוטרת את הכרי. א"כ אפשר לומר שכמו בתרומה ומעשרות אינו נתחייב עד שיראה פני הבית. הוא הדין בכורים צריכים להביאו לביתו כדי שיתחייב בבכורים.

<u>מחלוקת רש"י ורבינו אם בכורים חובת גברא או חובת קרקע</u>

הנה ברש"י (ד"ה מראשית) כתב "אדם יורד לתוך שדהו וראה תאנה שבכרה כורך עליו גמי לסימן ואומר הרי זה בכורים". הרי לנו דעת רש"י שנתחייב בבכורים אפילו אם התאנה מחוברת עדיין לאילן. משא"כ רבינו כותב "שצריך להפריש הפרי בשדה ויקרא עליו שם ויביאו לביתו". משמע שסובר שאינו מתחייב במחובר, וכן צריך שיראה פני הבית.

ב ואפשר לומר דנחלקו רש"י ורבינו האם בכורים חובת גברא או חובת קרקע, דהנה דעת רש"י דבכורים חובת גברא היא, ולכן אין הפירות טבל לפני הפרשת בכורים. ולא דמי למעשר שחובת קרקע היא, ולכן הוה טבל לפני ההפרשה. כמו שכתב רש"י (גיטין מז: ד"ה מדאורייתא לא) "**ויכין דבכורים מצוה דרמיא עליה היא** ולא טבלי לאסור פירות באכילה, מיחייב ליקח ולהביא, ולא דמי למעשר דאפילו למאן דאמר אין קנין לא מחייב לעשר על חלקו של עובד כוכבים, דמעשר טביל ואסור ליה באכילה, ולאו מצוה דרמיא עליה הויא, עכ"ל רש"י". אמנם דעת רבינו (בחידושיו עמ"ס גיטין שם) שבכורים חובת קרקע היא, שכותב וז"ל "מה שפירש (היינו רש"י) משום דבכורים כחובת הגוף הן, אינו מחוור, עכ"ל".

וא"כ אפשר לומר דרש"י לשיטתו שבכורים חובת הגוף, הרי הוא חייב אפילו כשהפרי מחובר באילן, וכן אינו צריך להביאו לביתו, אמנם רבינו לשיטתו שחובת קרקע היא, ומדמה לתרומה, צריך להפריש מהאילן ולהביאו לביתו כדין תרומה, שצריך להיות רואה פני הבית.

והנה רש"י הביא ראיה לשיטתו שבכורים אינו חובת קרקע כמו מעשרות, כיון שמותר לאכול הפירות אפילו לפני הפרשת בכורים ואינו טבל. ונראה פשוט בדעת רבינו שאע"פ שחולק על רש"י וסובר שבכורים חובת קרקע היא, מ"מ יודה שבכורים אינו טובל, כפי המבואר בהדיא במשנה (בכורים פ"ב מ"ג). [דאלמלא היה דעת רבינו שבכורים הוה טבל היה כתבה בהדיא, אע"כ שבזה אינו חולק]. ואפשר לומר הטעם שאע"פ שבכורים חובת קרקע היא מ"מ אינו טובל, משום שחיוב בכורים הוא על שבעת המינים, ואין כל השבעת מינים מתבשלים בפעם אחת, לא רצה הקב"ה למנוע מלאכול מין הפרי שנתבשל עד שיתבשלו כל המינים ויביאו מהם בכורים, לכן גזה"כ שבכורים אינה טובלת.

רש"י מפרש 'היום הזה', מאי היום הזה הלא כבר קבלו את התורה לפני ארבעים שנה, אלא לומר לך שבכל יום יהיו מצות התורה חדשים בעיניך כאילו היום נצטוו עליהם. והנה אפ"ל הטעם שרבינו אינו מפרש כרש"י, משום ש'היום בה"א הידיעה, הכוונה על יום מיוחד, ולפי רש"י אינו קאי על יום מסויים. לכן מפרש רבינו 'היום הזה', כיון שעתה סיים לבאר להם התורה ולצוות להם כל המצוות. לכן אמר 'היום הזה' כי היום גמר לחדש להם כל החוקים והמשפטים. [ושפיר הוה יום מסויים].

וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: (פרק כו פסוק ב)

וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ. כְּפִי פְּשׁוּטוֹ, יִזָּהֵיר שֶׁלֹּא תַּקְרִיב בְּבּוּרִים בְּאֶחָד מִשְּׁעָרֶיךָ, מִשֶּׁנִּבְחַר הַבַּיִת. כִּי כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר בִּשְׁחוּטֵי חוּץ בַּקָּרְבָּנוֹת, כֵּן יַזְהִיר בַּבְּכוּרִים. אֲבָל חוֹבַת הַבְּכוּרִים לְאַחַר שֶׁבָּבְשׁוּ וְחָלְקוּ מַיָּד, כְּדִבְרֵי רַשִׁ"י (בְּפסוק א).

וּבְסִפְרֵי (כְּאן) 'וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם, זֶה שִׁילֹה וּבֵית עוֹלָמִים. וְשָׁמָּא יֹאמְרוּ כִּי הַבָּמוֹת אֲסוּרוֹת בִּשְׁנֵי הַזְּמַנִּים הָאֵלּוּ, אֲבָל גַּם בְּנוֹב וְגִבְעוֹן יַקְרִיבוּ הַבְּכוּרִים, אֲבָל בְּבָמַת יָחִיד אֵינָן קְרֵיבִין, דְּמִזְבַּח כְּתִיב. וְאוּלַי מִמָּה שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כג יט) 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹקֶיךָ', לֹא קָרְבוּ בְּאֹהֶל וּבַמִּשְׁכָּן, אֶלָּא, בְּשִׁילֹה שֶׁהָיָה שָׁם בֵּית אֲבָנִים וּבְבֵית הָעוֹלָמִים" ע"ו.

מעשה חש"ב

והנה לכאורה יש עוד שני מצוות שעדיין לא נצטוו מצות 'הקהל', ומצות 'כתיבת ספר תורה'. ואיך אמר להם שהיום גמר לתת להם כל המצוות. ואפשר לומר כוונת רבינו 'השלים משה לבאר את התורה ולחדש כל המצוות', היינו שהשלים ללמוד עמהם כל מצות עשה ולא תעשה שמחוייב כל אחד מישראל לקיימה, אבל מצות הקהל אינה מצוה חדשה, רק מצוות הקהל מטרתו שיחזרו על התורה שנתנה להם כבר, כמו שאמרו אנשים באו ללמוד ונשים באו לשמוע. וכיון שלא נתבאר שם מצוה חדשה שלא נתפרשו עד כה, שפיר נקרא שנשלמה הכל לפני זה. וכן מצות כתיבת ספר תורה, המצוה לכתוב כל המצוות שנצטוו כבר. ולכן שפיר נקרא שהיום הזה השלים לבאר התורה ולחדש כל המצוות אשר ציוו השם.

ג דעת רבינו שהאיסור להקריב ביכורים מחוץ למקום המקדש, הוא רק משנבחר מקום המקדש. אבל קודם לכן היה מותר להקריב ביכורים אפילו בבמת יחיד. כמו שמצינו בשחוטי חוץ לענין קרבנות שכתוב בתורה (יב יג–יד), 'השמר לך פן תעלה עולתיך בכל מקום אשר תראה, כי אם במקום אשר יבחר ה'. שהאיסור להקריב קרבנות מחוץ למקום המקדש הוא רק מאז שנבחר מקום המקדש.

ד דעת הספרי שהתורה משמיענו דאסור להקריב ביכורים לפני שנבחר מקום המקדש. ורבינו מסתפק בכוונת הספרי, האם בא רק למעט הבאת ביכורים בבמת יחיד, אבל בנוב וגבעון שהיה במה גדולה היה מותר להביא ביכורים. או גם ממעט הבאת ביכורים בנוב וגבעון, הואיל ולא היה שם בית של אבנים, ואין מביאין ביכורים אלא 'לבית' של אבנים. ולכן הבאת ביכורים נוהגת רק בשילה שהיה בית של אבנים, ובית עולמים.

ה **העולה מן האימורין:** לפי דעת רבינו [לפי פשוטו] מש"כ 'אל המקום אשר יבחר ה"א', הוה ריבוי, שבא לרבות שכל זמן שלא נבחר מקום המקדש, והבמות היו מותרין, היה מותר להקריב ביכורים אפילו בבמת 'יחיד'.

אבל לדעת הספרי מש"כ 'אל המקום אשר יבחר ה"א' הוה מיעוט, שאין מקריבים בכורים אלא בשילה ובית עולמים, ורבינו מסופק בדעת הספרי, האם בא למעט רק במת 'יחיד', אבל בבמה 'גדולה' שהיה בנוב וגבעון היה מותר להקריב ביכורים. או שבא למעט אפילו במה גדולה, ורק בשילה ובבית העולמים היו מקריבים ביכורים, שאין מביאין ביכורים אלא ל'בית' של אבנים'.

ו הנה בשלמי שמחה נמי כתוב (ראה, פרק טז פסוק יא) "ושמחת לפני ה' אלקיך וגו' **במקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם**", וכן במצות לא להיראות ריקם כתוב (שם פסוק טז) "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום **אשר יבחר**", וכתב רבינו (שם פסוק יא) "ולא ידעתי אם לומר, כי לאחר שיבנה בית המקדש, לא נאסף להקריב קרבנות הרגלים, אלא במקום ההוא אשר יבחר ה', כטעם שיאמר לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך'. או שיבואר כאן, שלא יתחייבו לעלות לרגל, עד אשר יבחר השם מקום לשכנו שם". פירוש, שרבינו מסתפק האם כוונת הכתוב **'במקום אשר יבחר'** להורות שלאחר שיבנה המקדש לא יאספו אלא במקום ההוא, אבל עד אז יתאספו בשאר המקומות. או בא להשמיע שלא יתחייבו כלל בעליה לרגל עד שיבחר ה' מקום למקדשו.

והנה ב' האופנים בביאור הכתוב הם כמו שני האופנים שביאר רבינו כאן בהקרבת ביכורים. שאופן הא' הוא כפירוש רבינו ע"ד הפשט שהאיסור להקריב בכורים חוץ למקדש הוא רק משנבחר המקדש, אבל קודם לכן היה מותר להקריב אפילו בבמת יחיד. והאופן השני הוא כמו הספרי שאסור להקריב ביכורים לפני שנבחר מקום המקדש.

ולפי האמור שהסברא לומר שלא התחייבו לעלות לרגל רק כשהיה בית המקדש, הוא כמו דעת הספרי בבכורים, שאסור להקריב בכורים לפני שהיה בית המקדש, א"כ לפי"ז יהיה לנו מקור למש"כ רבינו (פרק יב פסוק ח) עה"כ 'לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום', שרק מי שהיה רוצה לאכול בשר היה צריך לבוא למשכן לשחוט שם, אבל אם אינו ורצה לאכול בשר, ליכא חיוב לבוא למשכן "ואפילו ברגלים לא נתחייב לבוא שם". ומהיכן המקור לזה, ולפי האמור המקור הוא מהספרי.

אמנם לכאורה בספרי לענין ביכורים מפרש 'זה שילה ובית עולמים', ושם כתב שלא יתחייבו לעלות לרגל עד שיבנו בית המקדש בירושלים, ולא נזכר 'שילה', אפשר לומר דשאני ביכורים שנאמר גם, 'ראשית בכורי אדמתך תביא **בית ה'**', ובשילה היה בית של אבנים, ורק הירעה היתה של המשכן. משא"כ בשלמי שמחה ובמצות עליה לרגל לא נאמר 'בית ה'', רק 'המקום אשר יבחר ה', וזהו רק בבית המקדש בירושלים.

עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ (ד)

(דברים יד, כב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפר' ראה התחלנו לבאר מה שמצינו בפרשה (דברים יד, כב) עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ, וב'פסיקתא רבתי' (פיסקא כ"ה) מובא: "עשר תעשר את כל, מהו את 'כל' אפילו ממונך, אמר רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יהודה בן חנינא נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש נכסיו, מה טעם כדי תרומות ומעשרות". ופירושו: ששיעור פירוש תרומות ומעשרות כולם יחד עולים חומש תבואתו, כיצד עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני, ועוד תרומה גדולה, ואע"ג שאינו חומש דווקא אלא קצת פחות מזה מדאורייתא, עיין שם, ומבואר ד'חייב' אדם להפריש חומש ולא רק דשרי להפריש.

והנה כבר הבאינו לעיל מה שכ' האוהח"ק בספר 'ראשון לציון' (יו"ד סימן רמ"ז סעי' א') וז"ל: "שיעור מצוה זו יש בה כמה פרטים, הא' דאפילו מבלי תובעים אותו מצוה על האדם להפריש מממונו צדקה ולחפש על העני לתת לו וההפרשה היא אחת מעשרה, וראיה לזה ממה דאיתא בספרי עשר תעשר וכו', הרי דדמיא למעשר, ומזה אתה למד דהויא כמעשר דהגם דאין לו תובע לא יפטר מלעשר, אלא יעשר ויניח עד שימצא לוי לתתו לו ויש בזה מצות עשה, **אבל אין בה לאו אלא דוקא אם בא העני ושאל, אי נמי שיודע שיש עני נצרך והוא מעלים עין, ולזה תמצא שכתב הרמב"ם פרק ז' מהלכות מתנות עניים** (הלכה ב) **וז"ל: וכל הרואה עני מבקש ומעלים עין ממנו עובר בלאו ע"כ, הרי דלא עבר בלאו אלא דוקא בכהאי גונא**, הב' שאחר שעישר נכסיו ונתן המעשר אם יש עניים מדחוקים ביותר צותה התורה פתח תפתח נתן תתן ואמרו חז"ל: אפילו מאה פעמים, וזה שיעור אחד ממדת רחמים שצריך שתהיה באדם, שאמרה התורה ונתן לך רחמים שירחם על העני מממונו, הגם שכבר הפריש ממנו מעשרו, וזהו מה שפירש מרן סעיף ג' כל המרחם וכו', ויש בזה מצות עשה, אלא דיש להסתפק כיון שנתן שיעור המעשר ורואה העניים דחוקים ביותר ומעלים עין אם עובר בלבו בלאו, דהא מיהא מאמץ לבו, אי נמי כיון שנתן שיעור אין בו משום 'כשמבקש' ומעלים עין, ולא **'כשיודע שיש עני'**?

ובאמת ב'חידושי מהר"י קורקוס' כתב שאינו מחוייב לבקש אחריו אלא אם ראהו והעלים עיניו, אז עובר משום לא תאמץ, אבל אם לא ראוהו אינו עובר, וכתבו האחרונים דמשמע מדבריו דאם אינו רואהו גם כשיודע שהוא צריך אינו עובר על הלאו. וכן כתב בשו"ת 'מחנה חיים' (ח"א סימן צ"ב) בא"ד ותו"ד: דמבואר ברמב"ם דאם אין עני מבקש נקרא נתינת צדקה 'פתיחת יד' ליתן לו והוי בעשה, אבל אם העני מבקש והוא העשיר 'קופץ יד' מליתן אז עובר אל"ת וכו'.

אולם ב'ספר המצוות' (ל"ת רל"ב) כתב הרמב"ם, וז"ל: "הזהירנו שלא למנוע צדקה והרחבה מאחינו מהאביונים אשר **נדע עניים** ויכלתנו להחזיק להם והוא אמרו לא תאמץ את לבבך" וכו', עי"ש. ומבואר בהדיא דאף דאינו מבקש, מ"מ אם יודעין דהוא עני ומעלים עין עובר בלאו. **לא תאמץ, ולענ"ד כי על כל פנים עובר על לאו דולא ירע כו' הכתובה אחר נתן תתן לו דמשמע יותר מהשיעור אפילו מאה פעמים"** וכו', עי"ש. ומבואר דאם יש עניים לפניו אין שיעור בכלל וצריך ליתן עד אין שיעור, ונוטה לומר דאף עובר אל"ת אם אינו נותן לו, אף באופן שכבר נתן כשיעור מעשר. ובאמת לכאורה קשה דהא ברמב"ם (הנ"ל) מבואר דעובר

והנה בשו"ת 'אפרקסתא דעניא' (ח"ג סימן קפ"א) כתב: "בשו"ת ערוגת הבושם (יו"ד ח"ב סימן רי"ט) כ' לדייק מדברי הרמב"ם ז"ל רפ"ז מהלכות מתנות עניים שכ' ז"ל מצות עשה ליתן צדקה כו' וכל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עבר בלאו שנאמר לא תאמץ כו', ומדקדוק לשונו מבואר דהלא תעשה אינו עובר אלא במעלים עיניו מן המבקש והיכא דלא ביקש ממנו לא עבר אלא אמצות עשה גרידא, עיין שם דחיזק דבר זה במסירות ראיות והוכחות ובטוב טעם ודעת, ואני מוסיף לדקדק בלשון הרמב"ם הנ"ל שכתב וכל הרואה עני מבקש משמע **אף שעדיין לא ביקש ממנו אלא דרואהו מבקש מאחרים והוא מעלים עיניו ממנו** דלתחזי שאינו רואהו, או כדי שיבין העני לבלתי בקש ממנו הרי הוא עובר בל"ת וכ"מ נמי לשון 'והעלים עיניו', ובלא נתן לו כלום אחרי הבקשה הוסיף לו הרמב"ם לאו מדברי קבלה בהלכה ז' שם, שכתב אסור להחזיר העני ששאל ריקם כו' שנאמר אל ישוב דך נכלם וכו' עי"ש, ומבואר דמש"כ הרמב"ם 'רואה עני מבקש' אין הכונה דמבקש מהנותן, רק הנותן רואה דמבקש מאחרים, ולפי"ד דבריו מובן מאוד מש"כ האור החיים הק'.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן קל"א) כתב: "במהות הל"ת הנה לשון הרמב"ם פ"ז ה"ב ממתנת עניים וכל הרואה עני מבקש והעלים עינו ממני ולא נתן לו צדקה עבר בל"ת משמע לכאורה דוקא עני מבקש, וכתבתי לקמן סי רמ"ז בשם הרשב"א (שבועות כ"ה ע"א) דמשמע ג"כ דוקא מבקש ואפילו העשה אינו עובר אם לא שואל העני, אבל לשון הרמב"ם בסה"מ (לאוין רנ"ב) "הזהירנו שלא למנוע צדקה והרחבה מאחינו, מאביונים אשר נדע עניים, ויכלתנו להחזיק להם, והוא אמרו לא תאמץ לבבך וזו אזהרה מלקנות מידת הכילות ואכזריות", ע"כ, הרי דס"ל דסגי במה שיודע עניים ואינו נותן להם כדי לעבור על הל"ת והכי נראה, וגם לשון הרמב"ם בחבורו אפשר לפרש כן ועני מבקש **אינו ר"ל מבקש ממנו אלא הוא עני מבקש ר"ל נצרך**", עי"ש.

ונחזור לדין חומש בצדקה: הנה ב'אגרת התשובה' בספה"ק 'לקוטי אמרים' פ"ג כתב (בנוגע מספר התעניתים דצריכין להתענות על כל עבירה) בזה"ל: אכן מספר העודפות על רנ"ב (תעניתים עי"ש החשבון) וכה"ג שהי' צריך להתענות, לחוש לדעת המחמירים להתענות מספר הצומות שעל כל כל חטא וחטא כפי מספר הפעמים שחטא כנ"ל, יפדה כולן בצדקה, ערך ח"י גדולים פוליש וכו', וכן שאר כל תעניות שצריך להתענות על עבירות שאין בהן מיתה, ואפילו על ביטול מ"ע דאורייתא ודרבנן, ות"ת כנגד כולם, כפי המספר המפורש בתקוני תשובה מהאריז"ל, הכל כאשר לכל יפדה בצדקה כנ"ל, אי לא מצי לצעורי נפשי' כנ"ל, **ואף שיעלה לסך מסויים, אין לחוש משום אל יבזבז יותר מחומש, דלא מיקרי בזבוז בכהאי גונא, מאחר שעושה לפדות נפשו מתעניות וסגופים, ולא גרעה מרפואת הגוף ושאר צרכיו**, ולפי שמספר הצומות המוזכרים רבו במאד מאד, לכן נהגו עכשיו כל החרדים לדבר ה' להרבות מאד מאד בצדקה, מחמת חלישות הדור, דלא מצי לצעורי נפשם כולי האי", עי"ש.

וכ"כ ב'אגרת הקודש' (י) וז"ל: "ומה שאמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש היינו **דוקא במי שלא חטא או שתיקן חטאיו בסיגופים ותעניות כראוי לתקן כל הפגמים למעלה, אבל מי שצריך לתקן נפשו עדיין פשיטא דלא גרעה רפואת הנפש מרפואת הגוף שאין כסף נחשב**, וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו כתיב (איוב ב' ד')" עי"ש.

והבני יששכר בספרו 'והיה ברכה' (מס' פאה שם) כתב על מש"כ הרמב"ם 'ולא יתחייב לתת יותר מחמישית ממונו לבד אם עשה כן ממדת חסידות' עכ"ל, בזה"ל: "הדבר הזה הוא לפלא בעיני וכי חסידות הוא לעבור על דברי חכמים והרי באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ואפשר כוונתו בכאן ממדת חסידו"ת, רצ"ל שאינו ניתן זה בתורת מצות צדקה המחייבת על האדם, **רק נותן לכפרת עונותיו ע"ד וחטאך בצדקת פרוק, וכ"כ רבותינו נוחי נפש כשנותן צדקה בעד הסיגופים המחיובים לכל חטא ועון יכול ליתן אפילו יותר מחומש**", עי"ש.

ובספה"ק 'דברי יחזקאל החדש' (שם) מובא: "שאלו להגאון הקדוש בעל דברי חיים ז"ל למה הוא מפזר כ"כ לצדקה הלא חכז"ל אמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, והשיב שזה השיעור לא נאמר רק למי שלא חטא אבל מי שחטא ורוצה לפדות עצמו בממונו עדה"כ בדניאל (ד' כ"ד) וחטאך בצדקה פרוק אין לזה שיעור, דהא אם אדם חולה מסוכן כל אשר לו יתן בעד נפשו (איוב ב' ד') וא"כ בחולי הגוף מכל שכן בחולי הנפש" עי"ש.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בס"ד

גאלה

פורים זה לחגוג ולשמח את הלב ובכך לעשות מצווה גדולה

מי שמחזק את הקהילה, מחזק את עצמו

בפורים זה לחגוג ולשמח את הלב ובכך לעשות מצווה גדולה

מס' ברכות - דף נ"ו

רבי יהושע ושמואל ראו ברוה"ק החלומות של הקיסר

בגמ' (ברכות נו:) **אמר ליה קיסר לרבי יהושע ב"ר חנניא, אמריתו דחכמיתו טובא, אימא לי מאי חזינא בחלמאי, אמר ליה חזית דמשחרי לך פרסאי וכו', הרהר כוליה יומא ולאורתא חזא. אמר ליה שבור מלכא לשמואל, אמריתו דחכמיתו טובא, אימא לי מאי חזינא בחלמאי, אמר ליה חזית דאתו רומאי וכו', הרהר כוליה יומא ולאורתא חזא.** והנה יפלא דהן אמת דכשאמר שם מקודם (דף נה:) **דאין מראין לו** [חלום] **לאדם אלא מהרהורי לבו**, אבל אנו רואין ושומעין מבני אדם רובם ככולם כי הם רוצים לראות איזה דבר בחלום, כגון קרובם הנפטר זה מקרוב ויש להם רב געגועים עליו, **והמה זוכרים ממנו כל היום כולו וכל הלילה ואף על פי כן לא יראוהו בחלום**, אם כי המה מאוד מצטערים על ככה מדוע לא יראוהו בחלום, ואם לא יזכו לראותו או לא ניתן לו רשות להנפטר לבוא לגלות כמבואר במעבר יבק כי משביעין אותו על ככה, **אבל עכ"פ היה להם לראותו** [לא בהתגלות שיאמר להם דבר, רק] **מטעם ההרהורי דיומא** אשר משתוקקים תמיד לראות עכ"פ צורתו בחלום.

אלא ודאי דהך הרהורי דיומא אינו ברור כלל שיבא זה בחלום בפרט מיד באותו לילה, רק לפעמים יבא זה בחלום לאחר זמן זמנים טובא מה שנחקק במחשבתו של האיש וחשב זה לפני כמה שבועות ולא באותו לילה מיד כנזכר. **ואם כן קשה על רבי יהושע ב"ר חנניא ושמואל שהיו באמת חכימו טובא, היה להם לדעת כי זה אינו עצה ברורה** שעל ידי זה שיהרהר המדובר יבא לו זה בחלום באותו לילה מה שאמרו לו הם, אדרבא על הרוב לא יעלה ולא יבא זה בחלומו באישון לילה אז, **ואם כן איך לא פחדו מחילול השם ח"ו בעיני קיסר או שבור מלכא** במה שאמרו לו שיראה דבר זה בחלום ולא יהיה הדבר כן.

אלא ודאי כי היו אז מוכרחים, כידוע דרך המלכים מלכי אומות העולם בימים קדמוניות, ואם לא יאמרו להם עתידות מה שיראו בחלומם אז ירחקום וירדפום עד חרמה בתוך כלל ישראל, **על כן הוצרכו בעל כרחם לכוין ברוח הקודש מה שיראו המלכים אח"כ בלילה בחלומם**, אך מה דאפשר לכסות ולהצניע ולהלביש בדרך הטבע [כדרך הצדיקים הקדושים אבותינו ורבותינו זי"ע שנתנו רפואות טבעיות וסגולות ועצות לחולים או לשאר צרכי בני אדם הנחוצים אי כי פעלו רק על ידי תפילתם להשי"ת הלבישו הדבר בחכמת הטבע (שהוא ג"כ מהשי"ת) רק כדי למנוע קטרוג הס"א וכיוצא] **וכן עשו רבי יהושע ב"ר חנניא ושמואל שהלבישו הדבר בטבע**, כי החלומות הם מהרהורי דיומא, אבל באמת כיונו ברוה"ק כנזכר. (דברי תורה, ח"ג אות ל"ז)

דף נ"ז

מההתעוררות בשבת יוכל להכיר חלקו בעוה"ב

שבת אחד משישים בעולם הבא. פי' בספה"ק **"תפארת עוזיאל"** לתלמיד המגיד ממזריטש זי"ע, (פר' ואתחנן) **שהאדם יוכל להכיר ולדעת כמה יהיה חלקו בגן עדן, לפי ההתעוררות וההתלהבות שיש לו בשבת קודש, כך יהיה לו העונג והשמחה בגן עדן ס' פעמים יותר, ולפי"ז אדם שאין לו כלל התעוררות דקדושה בשבת אף אם**

הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מברך שהחיינו (ברכות נח:)

מתוך שיחת קודש
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום ג' פרשת פינחס תשפ"א לפ"ק

במסיבת לחיים אחרי תפילת שחרית
במקום הנופש בעטלהעם ניו העמפשיר יע"א

אז מ'רעדט פון שהחיינו, פאר מיר איז אויסגעקומען זייער אן אינטערסאנטע שאלה, פאריאר איז דאך געווען די קאראנע (ה"י), מיין רביצין איז געווען אין שפיטאל די ערשטע טעג, און זי איז געווען אין א מצב אז זי האט נישט געוואוסט..., און זי איז אהיים געקומען ערב שביעי של פסח, דעמאלטס נאכמיטאג איז זי אהיים געקומען פון שפיטאל, אבער יו"ט ביינאכט איז זי נאך געווען גענוג שוואך, שביעי של פסח בייטאג האט זי זיך שוין בעסער געפילט איז זי אראפ פון בעט און האט זיך צוגעזעצט צום טיש.

איז געווארן א שאלה צי זי זאל מאכן א שהחיינו אויפן יו"ט, שביעי של פסח איז דאך נאך יו"ט, און זי האט נאכנישט געמאכט קיין שהחיינו אפי' ביים לעכט בענטשן, מילא אז זי איז פטור געווען פון די מצות ביים סדר נאכט, דעמאלטס איז זי פטור געווען, אבער אז ס'איז געווארן די צווייטע טעג יו"ט, אז מ'האט נישט געמאכט קיין שהחיינו נאנץ יו"ט, דארף מען מאכן א שהחיינו, און זי האט נישט געמאכט קיין קידוש אויך נישט שביעי של פסח אויפדערנאכט, אבער יעצט איז דאך שוין געווען בייטאג, האט איינער געדארפט מאכן פאר איר קידוש, האב איך געהייסן פאר איינעם פון די אייניקלעך זאל מאכן קידוש און זאל איר מוציא זיין מיט קידוש, און ס'איז געווארן א שאלה מיט די ברכת שהחיינו, צי מ'קען מוציא זיין שהחיינו.

ס'איז דא א חתם סופר אין או"ח (שו"ת חת"ס או"ח סי' קמ"ג) **וואס זאגט אז מ'קען נישט מוציא זיין יענעם, א שהחיינו קען מען נישט מוציא זיין, ער זאגט אז ברכת שהחיינו איז א ברכת הנהנין,**

במילא אז ס'איז א ברכת הנהנין קען מען נישט מוציא זיין יענעם, ווען ער מאכט נאר פאר יענעם, אזא תשובה איז דא אין חתם סופר.

עכ"פ ס'איז געווארן א שאלה, און איך האב געהייסן מאכן א שהחיינו, ער האט נאר איהר מוציא געווען מיט א שהחיינו, האט מען געפרעגט ס'איז דאך דא א תשובה אין חתם סופר, האב איך גיזאגט, אויף דעם וואס דער אייניקל האט איהר געזעהן דאס ערשטע מאל, אויף דעם קען ער אליינ'ס מאכן א שהחיינו, די גמרא אין ברכות כל הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מברך שהחיינו. ממילא קען ער שוין מוציא זיין.

ער האט געמאכט א שהחיינו פאר זיך, און ער האט איר מוציא געווען...

נכפיל את זה בס' ישאר ללא כלום. ע"כ צריך אדם אף שאינו מרגיש קדושת השבת להשתדל עכ"פ להתעורר מעצמו, וכל המוסיף מוסיפין לו, דכל מה שיתעורר כן יתנו לו ס' פעמים לעתיד לבוא.

דף נ"ה

האיך שבירך החת"ס 'ברוך שחלק' על רבי משולם איגרא

ברוך וכו' שחלק מחכמתו ליראיו. הביא בס' **"גדול בישראל"** (עמ' ר"א) מה שסיפר הגה"צ מאונסדארף זצ"ל, שפעם נסע **מרן החתם סופר זצ"ל** מדרעזניץ למאטרסדארף דרך עיר פרעשבורג כשעדיין היה אב"ד דרעזניץ, והלך לקבל פני קדשו של **הגה"ק רבי משולם איגרא זצ"ל** שהיה אז אב"ד פרעשבורג, והי' מסופק כדת מה לעשות אודות הברכה שאחז"ל (ברכות דף נ"ח) שצריך לברך כשרואין חכם מישראל, **ברוך וכו' "שחלק מחכמתו ליראיו"**, וספיקתו היה היות שהרמב"ם השמיט דין זה אפשר שאין צריך לברך, וטעם הדבר י"ל דס"ל להרמב"ם דאין לנו חכמים כאלה הראוים לברך עליהם ברכה זו, אבל יש לומר שאולי זה לא נאמר על גאון כמו רבי משולם איגרא שהוא ודאי החכם אמיתי שיכול לברך עליו.

והתיישב כי טרם יפתח את הדלת של הגר"ם איגרא יאמר בלחש לשון הגמרא ת"ר הרואה חכם מחכמי ישראל אומר, **ויפתח הדלת ויאמר בשם ומלכות בקול רם המשך הגמרא, בא"י אמ"ה שחלק מחכמתו ליראיו**, וכדי שלא יהי' תמי' בעיני מהר"ם איגרא יקשה מיד, רבי למה לא הביא הרמב"ם הלכה זו וכן עשה. והגאון רבי משולם השיב לו תיכף ומיד דלא קשה מידי, דלכאורה יש להקשות עוד על הרמב"ם למה השמיט עוד הלכה מפורשת ממס' בבא בתרא (דף כ"ד ע"ב) מרחיקין אילן סרק מן העיר חמשים אמה, אלא יש ליישב הדברים באופן אחד, דהנה ידוע דהטור והרי"ף והרא"ש הביאו רק מה שהוא נוגע להלכה גם בזמנינו, **משא"כ הרמב"ם מביא גם הלכתא למשיחא, אבל עניינים שאינם לא בזמן הזה ולא לעתיד לבא רק מה דהוה לא הביא גם הרמב"ם**, למשל עניני הדגלים שהיה במדבר, או חצוצרות של משה רבינו כיצד נעשים, זה לא הביא הרמב"ם בספרו יד החזקה.

וא"כ י"ל דהני תרי הלכות הנ"ל ליתנהו לא בזמה"ז ולא לעתיד, דלענין הברכה הנ"ל היות שבזהמ"ז אין לנו ת"ח כזה שיהא ראוי לומר עליו הברכה, ולעתיד הלא יחיו המתים, ותמיד יראו את האבות משה ואהרן והנביאים ותנאים ואמוראים וכו', ואטו שייך שיאמרו הברכה בכל שעה ושעה, לכן לא הביאו הרמב"ם, וכן י"ל לענין אילני סרק דבזמה"ז אין ידינו תקיפה ואין לנו עיירות של ישראל שישלטו עליהן, ולעתיד לבא הלא אחז"ל עתידים אילני סרק שיטענו פירות, וא"כ לא שייך להביא דינים אלה.

דף נ"ט

תפילתינו שיהי' שנה טובה וגם מתוקה, שיהיה הטוב נגלה

על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב. אי' משמי' דהרה"ק **בעל חי' הרי"ם זצ"ל** פי' בדבר זה עפ"י מה שפי' **הקדוש מבארדיטשוב זי"ע** בפסוק **'ואתה אמרת היטב איטיב עמך'**, שאף שכל דבר הוא לטובה כדאי' כל דעביד רחמנא לטב עביד, וכל היסורים שעוברים על האדם הם לטובה, מכל מקום **ביקש שייטיב עמו באופן שתהיה הטובה נראית לעין ויהיה ניכר הטובה לכל, וזהו הכפל 'היטב איטיב'.** ובזה פי' הרי"מ ז"ל **שלכן מברכים הטוב והמטיב רק כשיש אחר עמו, היינו שעיקר הטובה היא כשניכר גם לאחר שהיא טובה.**

וכן פי' בתפילתינו בראש השנה **'יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה'**, (עי' אור פני יהושע, גאלאנטא לראש השנה ד"ה יהי וכו', ומעוד צדיקים זי"ע) דהכוונה בזה דהגם אמנם מאתו ית"ש לא תצא הרעות **ואף מה שנראה לכאורה בעיני האדם כרעה הכל טובה היא אלא שטחו עינינו מראות ולבותינו מהשביל ולהתעמק על סוף הדבר שעתיד לצאת מזה טובה, אך על זה כוונתנו 'יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה', כי אנו מתפללים שתהיה גם 'מתוקה' שיהיה הטוב מורגש וגלה גם לעיני כל בשר**, שתגמול אתנו חסדים הנראים גם בעינינו לטובים, אכי"ר.

אם יתבונן, ימצא אצל חבירו צד זכות שבו הוא מעולה ממנו

על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב. מסופר על הרה"ק **מוהר"י מווארקא זי"ע**, ששתה פעם אחת יין טוב, ואח"כ הביאו לו יין אחר שהיה גרוע מהראשון, ואמר שהתוס' פסקו (ד"ה הטוב) שצריך לברך הטוב והמטיב אעפ"י שהוא גרוע מהראשון, **ואמר טעם לזה אעפ"י שנראה שהוא גרוע, מ"מ אם נתבונן היטב בודאי נמצא איזה מעלה אחרת נגד הראשון שבזה ה"ה טוב, ושפיר מצי לברך עליה הטוב והמטיב. וסיים הרה"ק מווארקא ז"ל, דכך היא המידה אם נדמה לאדם שחבירו גרוע ממנו אבל בודאי יכול למצוא שחבירו טוב ממנו במעלה אחרת.**

שואל כענין

דף נו.

בר חדיא היה פותר חלומות:

- ❍ לפי מה שהיה נראה מהחלום
- ❍ לפי מה ששילמו לו
- ❍ שניהם נכונים

מתי פתר בר חדיט לרבא לטובה:

- ❍ כשהלך עם אביי
- ❍ כשהלך לבד
- ❍ כששילם לו

דף נו:

מתי הרואה פיל בחלום פלאות נעשו לו:

- ❍ פיל עם אוכף
- ❍ כשרואה פילים הרבה
- ❍ תמיד

הרואה באר בחלום יצפה:

- ❍ לשלום
- ❍ תורה, וחיים
- ❍ כל התירוצים נכונים

דף נז.

הרואה ׳רימון׳ בחלום:

- ❍ קמנים – יפרו עסקיו, גדולים – יגדלו עסקיו
- ❍ פלגי – בת״ח, יצפה לתורה, בע״ה, יצפה למצוות
- ❍ שני התשובות נכונים

הרואה תמרים בחלום:

- ❍ יתמו עוונותיו
- ❍ יתמו שונאיו
- ❍ יתמו מחלותיו

דף נז:

הרואה דוד או תהלים בחלום:

- ❍ יצפה לחכמה
- ❍ יצפה לחסידות
- ❍ יצפה לגאולה שלימה

איזה צבע לא יפה בחלום:

- ❍ תכלת
- ❍ ירוק
- ❍ שחור

דף נח.

איזה מינוי נגזר מן השמים:

- ❍ אפילו ריש גרגותא
- ❍ ראש ישיבה
- ❍ אדמו״ר

על איזה מלך יש להשתדל לרוץ:

- ❍ מלך ישראל
- ❍ אפילו מלך עכו״ם
- ❍ מאן מלכי רבנן

דף נח:

הרואה חבירו לאחר שלושים יום:

- ❍ מברך שהחיינו
- ❍ מברך מחיה המתים
- ❍ שלום עליכם

על איזה בעלים חיים מברכים משנה הבריות:

- ❍ פיל וקוף
- ❍ כלב
- ❍ אריה

דף נט.

איזה ברכה מברכים על השמש פעם בכ״ח שנה:

- ❍ שכוחו וגבורתו מלא עולם
- ❍ עושה מעשה בראשית
- ❍ יוצר אור

האם רקיע בטהרה דבר המצוי:

- ❍ מיום שחרב בית המקדש לא נראתה רקיע בטהרה
- ❍ כשיורד גשם כל הלילה ובבוקר בא רוח צפונית ומנקה השמים
- ❍ שני התירוצים מחלוקת בגמרא

דף נט:

איזה ברכה מברכים על לידת בן זכר:

- ❍ הטוב והמטיב
- ❍ שהחיינו
- ❍ שני הברכות

מתי מברכים שהחיינו ומתי הטוב והמטיב:

- ❍ של יחיד – שהחיינו, של רבים – הטוב והמטיב
- ❍ של יחיד – הטוב והמטיב, של רבים – שהחיינו
- ❍ תמיד מברכים את שניהם

חוקים להורותם

הלכות ודינים. מפסקי הראשונים והאחרונים. עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נ"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני סליחות

תענית ביום א' דסליחות

מנהג קדום שרוב הציבור מתענים ביום א' דסליחות.

טור (סי' תקפ"א) ומובא באחרונים.

ויש לציין דבריו הנפלאים שאמר הרה"ק המהר"ש מבעלזא זצ"ל לדקדק בלשון השו"ע שכתב "נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות", שהתחיל בלשון "נוהגים" לקום, דאין זה דרכו של המחבר שיתחיל דבריו ב"מנהג", ואמר דרצה לרמז, דבעת הזאת שמתחילים ימי הדין, וקוקים אנו להמתיק ולבטל מעלינו את הדינים, וא"י בירושלמי (יבמות פי"ב, ובמס' סופרים פי"ח הלי"ח) שמנהג מבטל דין, ולכן פותח המחבר את הל' ר"ה בלשון "מנהג", כדי לבטל ולהמתיק הדינים בימי הדין אלו ע"י קיום מנהג ע"כ.

וכהיום המנהג להתענות עד חצות היום.

בשו"ע (בסי' תקפ"ב סעי' ב) לגבי המתענים בעשרת ימי תשובה כתב המחבר דמתענים עד שיוצאים מביהכ"נ, וכתב המ"א דהכונה עד פלג המנחה, ובלבד שיתפלל מנחה תחילה, ובמחצה"ש (בסי' תקפ"א סק"י) כתב דעכשיו המנהג להתענות רק עד מנחה גדולה, ומתפללים מנחה תחילה, ובפמ"ג (תקפ"ב א"א ה) כתב דהמנהג הוא עד אחר חצות, והעתיקו בביאוה"ל (שם ד"ה עד), והרבה נוהגין כן גם בסליחות ובער"ה.

ובמקום קצת חולי וכן תשושי כח וחלושי מזג מקילים בזה.

סדר הסליחות

סדר הסליחות נתקן לפי סדר התפילה, דאשרי שקודם הסליחות הוא כנגד פסוקי דזמרה, והסליחות עם י"ג מידות הם במקום תפילת שמו"ע, ונופלין על פניהם כמו אחר שמונה עשרה, ואומרים קדיש שלם כמו אחר התפילה.

לבוש, מובא באלף המגן (סי' תקפ"א סקמ"א).

מנין בעת הסליחות

אין להתחיל אשרי עד שיתאספו עשרה, בכדי שיוכלו לומר קדיש, ואם אי אפשר להמתין מאיזה סיבה, יאמרו אשרי בלא קדיש לאחריו, ובאמצע הסליחות כשנשלם המנין, יאמרו הקדיש.

אלף המגן (סקל"ג) בשם פוסקים, וכ"כ במשנ"ב (סי' תקפ"א סק"ד), ושם הבא מא"ר (ס"ק י"ג) שיאמרו קודם ג' פסוקים כשיש מנין.

אם היה מנין ויצא אחד לחוץ, ואין עשרה בגמר הסליחות, אפשר לומר קדיש אחר הסליחות, אם נשתיירו לפחות ששה אנשים.

מט"א ומשנ"ב (שם), והוא עפ"י מה שתבאר בסי' נ"ה (סעי' ג) שאם התחיל הש"ץ לומר קדיש או קדושה ויצאו מקצת אנשים גומרים הקדיש כשנשתייר רוב מנין.

עמידה בעת הסליחות

טוב לעמוד בשעת הסליחות, ומי שקשה לו יכול לישב, ויעמוד בשעת אמירת "קל מלך יושב וכו'" וי"ג מידות ובשעת אמירת הוידוים. מט"א (שם סעי' י"ח).

שיחה בין הסליחות לנפילת אפים

אין לדבר בין הסליחות לנפילת אפים, אבל אמן ואיש"ר מותר לענות.

א"ר ודה"ח מובא באלף המגן (שם ס"ק ל"ח), ובהג"ה שם מובא דדין זה נלמד ממה שכתב הלבוש שסליחות הוא כמו שמו"ע, ולכן כמו שלאחר שמו"ע אין להפסיק עד אחר נפילת אפים משום שכן קיבלו חז"ל שאין התחיה מתקבלת כ"כ אלא מיד אחר התפילה כמו"כ בסליחות.

י"ג מידות באמצע מזמורי הסליחות

הגיע הש"ץ לי"ג מדות כשעומד באמצע הפיוטים, יפסיק ויאמר הי"ג מידות עם הציבור.

שו"ת שבה"ל (ח"ז סי' י"ב), וכשיסיים הסליחה ימשיך לסליחה הבאה וא"צ לומר "קל מלך".

יחיד באמירת סליחות

יחיד יכול לומר סליחות, ואינו רשאי לומר י"ג מידות של רחמים, ויכול לאומרם דרך קריאה בתורה בניגון ובטעמים, או לדלג הי"ג מידות והסליחות שנזכר בהם י"ג מידות.

שו"ע (סי' תקפ"ח סעי' ה), מט"א (שם סכ"א), וראוי להעתיק דברי המאור ושמש (סו"פ וחקו), וכעי"ז בס' החיים (ח"ד פ"ד, להגאון רבי חיים ליואי זצ"ל אדמו"ר מפראג) וז"ל: ונראה שמפני כך הלכה פסוקה שאין הי"ג מידות נאמרים רק בציבור כשיש מנין ולא ביחידות, מפני שאין תלויה באמיתה לבדה רק העשיה אם עושים המדות, והנה בציבור כשיש מנין אז בכל אחד נמצא איזה מידה מי"ג מידות, בזה מידת רחום, בזה מידת חנון, בזה ארך אפים, בזה רב חסד, אז קורא אני שפיר כל זמן שבני יעשו כסדר הזה אזי אני מוחל לאפוקי ביחיד, ע"כ.

ויש לציין דבשו"ת מנח"א (ח"ד סי' כ"ב) כתב דהא דמותר לומר י"ג ביחד בקורא בתורה, זהו רק כשאומרם בסתם, אבל כשאומרם בסליחות לאחד שאומרים הפיוט "קל מלך יושב", אסור לאומרם אפי' בקורא בתורה, וטעמו דכיון שאומר לפני זה "וזכור לנו ברית שלוש עשרה", הרי הוא מגלה דעתו שהוא אומרם משום בקשת רחמים, ולא יועיל מה שאומר אח"כ בניגון, והוכיח כן מדברי המט"א (סי' תקפ"א סעי' כ"א) עי"ש, אמנם מסתימות הפוסקים משמע דאף בסליחות אפשר לאומרם בקורא בתורה.

ואפילו אם אומר הסליחות עם הציבור, אינו יכול לאומרם כשהציבור סיימו לומר הי"ג מידות.

שו"ת שבה"ל (ח"ט סימן קכ"ז), די"ג מידות הם בגדר דבר שבקדושה שלא נאמר אלא בעשרה, וכן משמע בשו"ת מנח"א (ח"ד סי' כ"ב) דזה נחשב

אמירה ביחיד, אולם בשו"ת תורה לשמה (סי' צ"ו) כתב דאם התחיל המזמור עם הציבור אזי יכול לומר י"ג מידות אפילו אם הציבור כבר סיימד לאומרם, ומדמה לדין פורס את שמע ונשיאת כפים והפטורה שאם התחילו עם המנין אפשר לסיים אף בלא מנין.

וכשמדלג הי"ג מידות יכול לומר קל ארך אפים כולו עד ויקרא בשם ה', וידלג הי"ג מידות.

כן כתב בשבולי הלקט (ענין תפילה אות כ"ט), ספר התניא (סי' ע"ב), ברכי יוסף (סי' קל"א), אולם במטה אפרים (סעי' כ"א) כתב דיש לדלג גם התיבות "וזכור לנו היום ברית..".

וכשהיחיד אומרם בדרך קריאה יש אומרים לסיים עד "ועל רבעים" שזהו סוף פסוק, וי"א לסיים כמו שמסיימים בציבור דהיינו "ונקה".

וצדדי המחלוקת, דהרי קי"ל (מובא בכמ"א בישס' רפ"ב) דכשאומרים פסוק אין להפסיק באמצע הפסוק, דכל פסוק שכתוב בתורה אסור לקרוא רק חצי מהפסוק, ורק כשאומרים בדרך תפילה מותר לומר אף חצי פסוק, ולכן כשאומר ה"י"ג מידות" כשאומרם עם הציבור זהו בדרך תפילה, ויכול להפסיק באמצע פסוק, משא"כ כשאומרם בדרך קריאה, אינו יכול לומד חצי פסוק, וכן כתב בכה"ח (סי' קל"א סקכ"ג), ובשו"ת רב פעלים כתב ליישב המנהג להפסיק בתיבת "ונקה", ולא חיישי' לזה, משום דלאחר "וחטאה" יש אתנחתא, ובתיבת "ונקה" לחוד אין קפידא.

הבקשות שהם בלשון תרגום כגון "מחי ומסי" ו"מרן דבשמיא" לא יאמר ביחידות.

משנ"ב (שם) עפ"י השו"ע (בסי' ק"א סעי' ד) דיחיד לא יתפלל בלשון ארמי לפי שאין מלאכי השרת נזקקין לו, אבל ציבור א"צ מליץ שהקב"ה בעצמו מקבל תפילתם.

וכל זמן שהציבור אומרים עדיין הסליחות רשאי לאומרם אף ביחידות.

ואינו דומה לי"ג מידות שהבאנו לעיל שאינו יכול לאומרם בבה"ג, כיון די"ג מידות צריך לאומרם בציבור מדין דבר שבקדושה, משא"כ מחי ומסי צריך לאומרם בציבור משום לשון ארמי, ובזה די שהוא נמצא בתוך הציבור שאמר אתם הסליחות.

תחנון בסליחות כשיש חתן או בעל ברית

כשיש ברית, או שהסנדק או בעל הברית בביהכנ"ס, יש סוברים שאין אומרים תחנון [נפ"א].

בשו"ת פני מבין (ח"ד סי' שי"ט אות ה') מחלק בין ברית מילה לחתן, דלגבי ברית מצדד דאומרים כיון דהא דבמילה אין אומרים תחנון זהו רק בשחרית ולכן בסליחות אומרים, משא"כ בחתן דאין אומרים כל היום א"כ ה"ה בסליחות, וכן כתב בקצה המטה (סי' תר"ב סקכ"ט), ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' קמ"ו) כתב דאף במילה אין אומרים תחנון, ובשו"ת לבוש מרדכי (מהדורה רבינאי סי' רכ"ו) כתב דבמקומות שבמילה אין אומרים תחנון בתפילה רק באותו המנין, א"כ בסליחות יאמרו נפילת אפים דזהו כמו מנין אחר, ובמקומות שא"א תחנון באותו המקום אזי אפשר דאף בסליחות אין אומרים, ומסיק דאין הדבר ברור, וראה עוד באלף המגן (סקל"ח בהג"ה) שהביא מהפתחי תשובה לגבי ברית הנץ החמה אומרים תחנון ולאחר הנץ אין אומרים.

ודעת הרבה פוסקים דאומרים תחנון.

באלף המגן (שם) הביא לגבי מילה דכן דעת הגרי"ש נתנזון דאומדים תחנון וכתב ע"ז דכן מסתבר, וכ"כ בקצה המטה, ובשו"ת שבה"ל (ח"ד סי' נ"ד) כתב כן אף לגבי חתן דאומרים תחנון, וסברתו דיש לדמותו לער"ה שבתפילה אין אומרים תחנון, ועכ"ז בסליחות אומרים, וכן שמעתי למעשה מהגאון ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל.

ש"ץ המתפלל סליחות

יש מקומות שנוהגים דש"ץ שהתפלל סליחות, מתפלל כל אותו היום התפילות לפני התיבה, אולם בהרבה מקומות אין נוהגין כן.

ברמ"א (סי' תקפ"א סוף סעי' א) כתב כן, ומקורו מדברי הכל בו (סי' ס"ח), אולם בשו"ת בנין שלמה (סי' ל"ו) תמה בזה דדוקא במצה אחת שייך לומר המתחיל במצה אומרים לו גמור, אבל כאן שהם שני מצות נפרדות, ולכן דעתו דאין ענין שהש"ץ של סליחות יתפלל שחרית, ומה שכתב הכל ב שיתפלל כל היום אין כוונתו שיש לו חיוב להתפלל, אלא כוונתו שאם ירצה להתפלל זכותו קודמת, ואין רשאים לעכב עליו, וכ"כ בערוה"ש (סי"ז) דאצלינו אין המנהג כן, וכ"כ במטה אפרים (סל"א) שאין נוהגין כן, וכן מוכא במחזור דבר"י (אות ט"ו) דרביה"ק מסאטמאר זי"ע לא נהג כן ולא התפלל לא ערבית במוצ"ש ולא שחרית.

אמירת סליחות לש"צ ב' פעמים

ציבור שרוצים לומר סליחות ואין להם ש"צ רק מי שכבר אמר סליחות, יכול לומר להם הסליחות שנית.

שו"ת שבה"ל (ח"ה סי' ס"ו), וטעמו כיון דהוא כמו שאר ש"צ שאע"פ שיצא מוציא, ובפרט בזמנינו דכמעט אין ש"ץ מוציא בשום דבר, ואי משום שהוא כופל התפילות והסליחות והי"ג מידות גם בזה אין חשש אם יש מ תוספת שבח לבורא ב"ה ע"כ.

לענות י"ג מידות עם הציבור

העומד או לומד בבית הכנסת בשעה שהציבור אומרים י"ג מידות של רחמים, מנהג העולם לומר עמהם.

בשו"ת אגר"מ (ח"ג סי' פט) כתב דאלו שהתפללו כבר ושומעין י"ג מידות מהציבור, מעיקר הדין א"צ לאומרם עם הציבור, דהא אין אומרים הי"ג מדות לכוונה לקדש בזה שם שמים ולספר שבחיו כמו קדושה וקדיש וברכו, אלא שאומרים לתפלה שיחחם עלינו במידות הרחמים שלו, וא"כ שייך זה רק לאלו המתפללים ומבקשים רחמים, וכיון שהוא אינו מתפלל עתה עמהם הרי לא שייך לו להזכירם. אלא דכתב דמנהג העולם הוא להזכירם ומסתמא יש להם מקור ע"ז, וטעם יש לזה דהוא להטיב להצבור המתפללים שאף שיש להם עשרה האומרין, מ"מ כשיש יותר עם האומרים הי"ג מידות מתעוררין הרחמים מהשי"ת על הצבור המתפללין ביותר ע"כ, ובשו"ת בצל החכמה (המובא בהערה הבאה) מבואר דדעתו דיש ענין עפ"י דין לאומרם עם הציבור, כיון דדינם כדבר שבקדושה.

אולם א"צ להפסיק בשעת התפילה או בשעת לימוד דרבים.

בשו"ת האלף לך שלמה (סי' מ"ד) כתב לגבי מי שעומד באמצע ברכות קר"ש, והציבור אומרים י"ג מידות, דכיון דמדינא דש"ס אין חיוב לאומרן, ואין חיוב לענות כששומע שהציבור אומרים, לכן אין להפסיק באמצע קר"ש, וכן כתב בתהילה לדוד (סי' סו אות ז') דאין נוהגין להפסיק באמצע קר"ש וברכותיה, וסתם הטעם או משום דאין חיוב באמירתם, ועי"ש עוד טעם, וכן מציין בדעת תורה (סי' ס"ו סעי' ג' ד"ה ועי' שע"ת) לס' שיורי טהרה להגמהרש"ק (יו"ד סי' ק"ע תשר טו) שכ' דאסור לומר י"ג מדות באמצע ברכות ק"ש ע"כ.

ולגבי להפסיק באמצע פסוד"ז - בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' פ"א) כתב דהעומד באמצע פסוקי דזמרה שפיר אומר פסוקי די"ג מידות עם הצבור, דאין זה נחשב הפסק כיון שגם פסוקים אלה דברי שבח ותהלה הם, והנה בשו"ת האלף לך שלמה ובתהל"ד ג"כ משמע דבאמצע פסוד"ז יש להפסיק ולאומרם, דרק לגבי ברכות קר"ש כתבו דאין לאומרם באמצע אלא דאפשר דהם אידי במי שצריך לאומרם מחמת עצמו שזהו המנין שהוא מתפלל, ובשו"ת בצה"ח איירי במי שכבר התפלל.

ולגבי להפסיק באמצע הלימוד - באג"מ (שם) לאחר שמסיק דיש ענין לאמרו עם הציבור, כתב דלפי המנהג יש גם להפסיק מלמודו ולענות עמהם הי"ג מידות, וכשלומדים תורה ברבים מסתבר שאין להפסיק.

ואם שומע בלילה מסתבר דאין צריך לומר.

מסתבר כן לפי"מ דנקטי דאין לאומרם בלילה, והאומרים בלילה כמנהג אבותיהם הוא ואכ"מ.

מצות שילוח הקן (יג)

א. יונים וביצים הנמצאים בביתו או בחצר המשתמרת נקנים לו אפילו שלא מדעתו ונחשב "מזומן" שאינו יכול לקיים בו מצות שילוח הקן.

ב. אכן דעת הרבה אחרונים דיכול לגלות דעתו קודם הטלת הביצים שאינו רוצה שחצירו תקנה בעבורו את האם והביצים ואז אין חצירו קונה לו בעל כרחו ויכול אח"כ לקיים את המצוה. (א).

ג. ויש מי שאומר שאפילו לא אמר כלום לפני הטלת הביצים אלא עכשיו אומר שאין רצונו לקנותו ולא רצה לזכות בהם הרי זה מועיל למפרע ולא קנאו חצירו שלא מדעתו דאינו זכות לו וחייב בשילוח (ב).

ד. אין צריך שיאמר כן בפיו ודי שיחשוב במחשבתו שאין ברצונו שחצירו תקנה בעבורו האם והביצים (ג).

ה. אין צריך שיחשוב כן בכל פעם שיש קן בביתו ודי שיכוון כך פעם אחת בחייו שאינו רוצה לזכות בצפורים וביצים שיבואו לחצירו מעתה ועד עולם (ד).

ו. אמנם להלכה דעת כמה פוסקי זמנינו שהיום אין צריך גילוי דעת וגם אם לא חשב כן להדיא אין חצירו זוכה עבורו דבזמנינו רוב בני אדם מפריע להם שנמצאים ברשותם יונים וביצים ומחפשים ועושים כל טצדקי שלא יגיעו ואין חצירו קונה לו בדבר שאין רוצה לזכות בו (ה).

ז. אם שילח את האם על מנת ליקח את הבנים ובסוף נשתברו הביצים יש בזה דיעות אם יצא ידי חובת המצוה ולכן יש ליזהר שלא לגרום לאם בהלה גדולה על ידי הכשת המקל דאז מצוי שנשברות הביצים וספק אם קיים המצוה (ו) ואם עדיין נשארה ביצה אחת שלימה אפשר לקיים מצות שילוח (ז).

ביאורים והוספות

(א) עצה זו הובא בספר קן צפור (פרק י"ט-כ') והובא כבר בחידושי חתם סופר (חולין קמ"א ע"ב) וכ"כ בשו"ת אבן ישראל (ח"ח סי' ס"ז ח"ט סי' ק"א) ובקובץ בית לוי (עמוד ש"ה) מבעל שבט הלוי זצ"ל ורביה"ק מסאטמאר זי"ע הסכים לזה ועשה כן כמה פעמים הלכה למעשה לקיים המצוה באופן זה וגם הגה"צ בעל בעל המנחת יצחק והגה"צ רבימשה אריה פריינד זצ"ל קיימו שלוח הקן על ידי עצה זו שהיה הקן בחצר המשתמרת ונתכוונו שלא לזכות בה אך בשו"ת קנין תורה (ח"ג סימן ס') סבירא ליה דלא מועיל עצה זו גם בשו"ת מנחת שלמה (תנינא סימן ק' אות ו') מפקפק בזה

(ב) שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סימן מ"ה) וטעמו דכיון שהוא טוען שאינו זכות לו ואין רוצה בקן זה יש להאמינו בזה גם למפרע ויכול עדיין לקיים המצוה עיי"ש

(ג) מצינו דוגמא לזה בשו"ע או"ח (סימן תמ"ח ס"ד) לענין גוי שמביא חמץ לבית ישראל בפסח דצריך שיאמר הבעה"ב שאין רצונו שיקנה רשותו את החמץ ובביאור הגר"א שם כתב דסגי במחשבה וא"צ שיאמר בפיו וכבר מצינו בראשונים מקור לזה עי' ריטב"א ב"מ (י"א ע"א ד"ה מתניתין) ובשו"ת הרשב"א סימן קמ"ח

(ד) כ"כ בשלח תשלח (עמוד ע"ח) ועיי"ש דאם עשה גילוי דעת הנזכר מועיל זאת גם אם יעבור דירה למקום אחר. והרי כבר גילה דעתו שלעולם אינו רוצה לזכות בהם

(ה) כ"כ בחוט שני (שבת ח"ד עמוד תי) וכ"ד הגרח"פ שיינברג וכן הביא בשלח תשלח דעת הגרח"ק דבזמנינו אין צריך מחשבה חיובית להפקיר הקן כיון שהיום אין אוכלים הביצים מחמת מיאוס ואדרבה בדרך כלל נגרם סבל לדיירים מהיונים מחמת הרעש והלכלוך שהם עושים ואין רוצים כלל שיעשו קן בביתם ועל כן בסתמא אין החצר זוכה בהם, אך בשו"ת להורות נתן (ח"א סימן מ"ט) סובר דלא מועיל וכן בקובץ בית לוי מסתפק בזה עיי"ש ולכן ראוי לגלות דעתו מקודם שאינו רוצה לזכות בהם

(ו) אם נשברו הביצים לפני השילוח ודאי לא קיים את המצוה כיון שלא היו הביצים ראויים לבנים וכמו שכתב ברבינו בחיי (דברים כ"ב ז') "שאינו חייב בשילוח עד שיהיו הביצים שלמים ראויים לבנים ואם היו שבורים אינו חייב בשילוח" אבל אם נשתברו הביצים בשעת השילוח כגן שהכה במקל על הקן ועל ידי זה נשברים הביצים, וכן מצוי שעצם שילוח האם גורם שהיא שוברת הביצים וזהו מחמת שאינה יושבת ממש על הביצים אלא בגובה מעט על ידי רגליה וחום גופה מועיל

ח. ישתדל האדם בקיום מצוה זו אע"פ שיתבטל עי"ז מלימוד התורה ולא ימנה שליח לקיום המצוה [ח].

ט. יש אומרים שיכול למנות שליח לקיום מצות שילוח הקן דשלוחו של אדם כמותו אבל מצוה בו יותר מבשלוחו[ט] ויש חולקים דלא מועיל שליחות דאם שולח אחר לקיים המצוה נחשב המצוה לשליח ולא למשלח [י].

י. אם שולח שליח עדיף שיתן לו שכר על פעולתו דאז הוא נחשב כפועל וידו כיד המשלח [יא].

יא. אמנם לכל הדיעות אם עשה בעצמו מעשה השילוח כגון על ידי מקל וקשה לו ליטול בעצמו את הבנים כגון שהקן נמצא במקום גבוה יכול למנות אדם שיהיה שלוחו לזכות בבנים ויכוין השליח שהוא זוכה בהם עבור המשלח [יב].

יב. ופשוט שאם הקן נמצא במקום שלקיחת הבנים כרוך בסכנה דאין שום היתר לסכן את עצמו כדי לקיים את המצוה [יג].

יג. אדם שנמצא מחוץ לעיר יכול לקיים מצות שילוח באופן שיבקש ממי שנמצא במקום הקן שיניח את הטלפון קרוב לקן וכאשר תשב האם על הקן יצלצל הוא מחוץ לעיר ועל ידי הצלצול תבהל האם ותפרח [יד].

יד. אם נמצא קן בבית הכסא מותר לקיים המצוה בעודו עומד בבית הכסא [טו] ויכוון את כוונת המצוה בחוץ [טז].

טו. יש ליזהר בעת קיום הצוה שלא יאמר שמקיים את המצוה כדי שיזכה בבנים או אריכות ימים אלא יאמר להדיא שמקיים את המצוה אך ורק לקיים מצות בוראי יתברך שמו והוא ברחמיו יזכני במתנה לבנים או אריכות ימים ואז הסגולה נפלאה בס"ד [יז].

ביאורים והוספות

לביצים וכשהאם נבהלת ממעשה הגירוש היא בורחת בבהלה ולפעמים גוררת הביצים עמה מעט והם נשברים ובזה דעת הגרשז"א בספר הבנים תקח לך (דף ל"ד) דאין בזה חסרון בקיום המצוה דהביצים השבורות נחשבים כמסולקים אך כתב שם דראוי לנקות הקן מהביצים השבורים כדי למנוע צער להאם כשתחזור עי"ש. ויש הסוברים דכיון שסוחבת עמה הביצים וסופן להשבר אין כאן מצוה, ויש שרצו לחלק שאם נשברו הביצים בשעה שעלתה האם מעליהם בדרכה לעוף אז קיים את המצוה דבשעה ששלחה היה תחתיה ביצים שלימים אבל אם נשתברו בשעה שהאם רבצה עליהם לא קיים בזה המצוה דבשעת השילוח לא היו תחתיה ביצים שיכולים להביא אפרוחים בני קיימא

(ז) דגם בביצה אחת חייב בשילוח כמבואר בשו"ע

(ח) כיון דמצוה בו יותר מבשלוחו

(ט) כן דעת המקנה (קידושין מ"א ע"א ד"ה מצוה) והפני יהושע (קידושין ל"ד ע"א ד"ה מעקה) שו"ת אבן שתיה (סימן כ') ערוך השולחן (סימן קפ"ב ס"א) ולכן אשה שרואה קן במקום גבוה על העץ ואין זה מדרכי הצניעות שתעלה על העץ במקום שגברים עוברים שם יכולה למנות שליח שיקיים בשבילה המצוה ומתייחס אליה עי' רבינו אפרים בפירושו על התורה (פרשת כי תצא) "כי יקרא קן צפור וסמיך ליה לא יהיה כלי גבר על אשה אם יראו איש ואשה קן צפור יעלה האיש שלא יבוא לידי הרגל עבירה"

(י) כן דעת המטה יהודה (ליקוטים סי' רצ"ב) ושו"ת מלמד להועיל (יו"ד ח"ב סימן צ"ח) ושו"ת דבר אברהם (ח"ב סימן ח') ושו"ת בית הלוי (ח"א סימן י') ומציין שכן משמע מהרשב"א (שבת קל"ז) בשם הרמב"ן

(יא) כמבואר בש"ך חו"מ סימן ק"ה סק"א ועי' בתשובות והנהגות ח"ה סימן ש"ב אות ד' שרצה לחלק בין אם האדם בעצמו רואה קן ונמצא שם זה נקרא כי יקרא וחלה עליו המצוה ובזה יכול לבקש מאדם אחר לקיים המצוה בשבילו וישלם לו ע"ז אבל אם שולח שליח לחפש קן עבורו ולקיים המצוה והוא אינו שם ולא חלה המצוה עליו דלא נתקיים בו "כי יקרא" לא שייך שליחות ע"ז והשליחות עושה על דעת עצמו והוא זה שמקיים המצוה

(יב) כ"כ בשלח תשלח (עמוד ס"ד) בשם הגרח"ק וכך עשו מעשה בעל המנחת יצחק והמנחת שלמה זצ"ל אחר ששלחו את האם עשו שליח לזכות בעבורם בבנים

(יג) עי' חולין (קמ"ב ע"א) הרי שאמר לו אביו עלה לדירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת וכן בירושלמי (חגיגה פ"ב הלכה א')

(יד) דנחשב כי השילוח נעשה מכוחו ומקיים את המצוה וזה מועיל גם לדעת המחמירים דלא מועיל שליחות במצות שילוח הקן דכאן ברחה האם מכוחו כ"כ בשלח תשלח בתשובה קס"א להגרח"ק

(טו) שו"ת בית מתתיהו (ח"ד סימן ג') ועי' בסימן תקפ"ה (בביאור הלכה ד"ה שמע) שכתב דלא מצינו שאסור לקיים מצוה במקום שאינו נקי כמו שמותר ללבוש בבית הכסא בגד של ארבע כנפות

(טז) שו"ת בית מתתיהו שם, וע"ע בבאור הלכה הנ"ל דהכוונה לצאת המצוה נחשב כדברי תורה

(יז) תשובות והנהגות ח"ב סימן ש"ה אות ה'.

סִימָן ט׳

תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת צְרִיכִין כְּתִיבָה כְּסִדְרָן וּבוֹ י״א סְעִיפִים:

ד. אֲבָל אִם צוּרַת הָאוֹת נִכֶּרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן קְצָת הֶפְסֵק, כְּגוֹן שֶׁלֹּא חָיוּ מַקְצָת יוֹדֵי״ן הָאַלְפִּי״ן וְהַשִּׁינִי״ן וְהָעַיְנִי״ן וְרֵגְלֵי הַתָּאוִי״ן נוֹגְעִין בְּגוּף הָאוֹת אֲבָל תִּינוֹק מַכִּירָם, וְכֵן בֵּי״ת אוֹ דָלֶ״ת שֶׁנִּפְרְדוּ בְּפֵרוּד דַּק כָּזֶה מִן הַגַּג, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם כָּל אֵלּוּ פְּסוּלִים קֹדֶם הַתִּקּוּן (כמ״ש בְּסִימָן ה ס״ג), מ״מ יָכוֹל לְתַקְּנָם גַּם לְאַחַר שֶׁכָּתַב לְחֻלִּין, דְּכֵיוָן דְּצוּרַת הָאוֹת הָיְתָה נִכֶּרֶת אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְה״ה אִם חֲטָרָא דְּחֵי״ת לְמַעְלָה אֵין נוֹגְעִין זֶה לָזֶה אַף אֵין פְּרָדָתָן נִכֶּר לְהַדְיָא אַף עַל פִּי שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵאוֹ שְׁנֵי זַיְנִי״ן מַתָּר לְהַדְבִּיקָן גַּם לְאַחַר שֶׁכָּתַב לְחֻלִּין, כִּי מָה שֶּׁהַתִּינוֹק אֵינוֹ קוֹרֵאוֹ חֵי״ת זֶהוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּיל בְּחֵי״ת כָּזֶה (וְדִין חֵי״ת שֶׁעֲשָׂאָהּ מִד׳ וְד׳ עַי״ סִי׳ ח׳ סְעִי׳ י״א). וְיֵשׁ חוֹשְׁשִׁין גַּם בְּכָל אֵלּוּ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, וְאַף הָאָנָן קְיָמָא לָן לְהַקֵּל מִכָּל מָקוֹם הַסּוֹפֵר יְדַקְדֵּק הֵיטֵב בְּשָׁעַת כְּתִיבָתוֹ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְבֹא לִידֵי זֶלֶא (כ״כ בְּסֵפֶר מְלֶאכֶת שָׁמַיִם), וְנִרְאֶה לִי דָּאָם מָ״ם סְתוּמָה אוֹ סָמֶ״ךְ נִפְרְדוּ קְצָת אַף שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵאוֹ כָּרָאוּי, אֵין לְהַתִּיר לְהַדְבִּיקָן בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת לְאַחַר שֶׁכָּתַב לְחֻלִּין מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן

שבילי הסופר דיני כתיבה כסדרן (ז)

נפסקה חטוטרת דאות חי״ת

נפסקה חטוטרת דחי״ת למעלה (ציור), פסולה[1]. ולעניין תיקון, בספר תורה יחבר את ההפסק. אבל בתפילין ומזוזות וכבר המשיך לכתוב, דבעינן לכתוב 'כסדרן', הדין כדלהלן:

אם הפירוד דק ולא ניכר להדיא, מותר להדביק את הפירוד, ואין בזה משום שלא כסדרן, אפילו שהתינוק קוראה ב' זיינ"ן[2]. אבל אם ניכר להדיא, לא מהני תיקון, משום שלא כסדרן[3].

---

1 משום שכל האותיות צריכות להיות מקשה אחת (שו"ע סימן לו ס"ב).

2 כתב בשו"ע (סימן לב סכ"ה), "ויש מי שאומר, דהוא הדין אם חוטרא דחי"ת למעלה אין נוגעין זה לזה, אך אין ניכר להדיא פרידתן, אף על פי שהתינוק קורא שני זיינ"ן, מותר להדביקם". ומש"כ בשו"ע דין זה בשם "יש מי שאומר", אין כאן מחלוקת, רק משום שלא מצא כן אלא בשם פוסק אחד (ט"ז שם סק"כ, משנה ברורה שם ס"ק כג). והטעם שלא מתחשבים בקריאת התינוק, כיון שאינו רגיל בחי"ת עם חטוטרת.

והנה גבי הך דינא, כשנפסקה האות וע"י ההפסק נעשה לב' אותיות, אם ניכרת להדיא פרידתן, לא מהני תיקון בתפילין ומזוזות לכו"ע. ואם לא ניכרת להדיא פרידתן, מצינו מחלוקת בין רעק"א להפמ"ג, דדעת רעק"א דמותר לתקן, ודעת

נפסקה החטוטרת מב' הזייני"ן (ציור), פסולה[4]. ולענין תיקון כתב במשנ"ס, דדינו כמבואר בסעיף הקודם[5].

הפמ"ג דלא מהני תיקון. והנה לדעת הרעק"א א"ש דברי השו"ע, דכשלא ניכרת להדיא פרידתן, מותר לתקן אם נפסקה האות, אע"ג דנעשה לב' זייני"ן, ורק כשניכר להדיא אסור לתקן. אבל לדעת הפמ"ג צ"ב, כיון דנפרדה החטוטרת, הו"ל שני זייני"ן, ולשיטתו באופן שנעשה לב' אותיות, לא מהני תיקון משום שלא כסדרן, אפילו אם אין פרידתן ניכרת להדיא. וצ"ל לשיטתו, דלא נחשב כנעשה שתי אותיות, כיון דשני חלקי החטוטרת נשארו מחוברים לזייניו, ולכן אם אין ניכרת להדיא פרידתן, מותר לתקן אף לפי הפמ"ג, ולא הוי שלא כסדרן.

3 משנה ברורה (שם ס"ק קכג), דהרי נראה כב' זייניו.

4 משום שכל האותיות צריכות להיות מקשה אחת (שו"ע סימן לו ס"ב).

5 כתב במשנת סופרים, "אם החטוטרת שעל החי"ת לא היה דבוק להחי"ת, אך לא היה ניכר להדיא ההפרדה, מותר לתקנה אפילו בתפילין ומזוזות, ואין בזה משום שלא כסדרן [נלמד מל"ב סכ"ה, עיי"ש]. אבל אם היה ניכר להדיא, נתבטל ממנו שם האות". היינו דהמ"ב למד מדין השו"ע, דמיירי שנפסקה החטוטרת באמצעה ושני חלקי החטוטרת מחוברים לשני הזייני"ן, דה"ה בנפסקה החטוטרת לגמרי מהזיי"ן, ועומדת בשלימותה ע"ג הזייניו, דאם אין ניכרת להדיא פרידתן, מותר לתקן אפילו בתפילין ומזוזות, ואין בזה משום שלא כסדרן.

והנה לכאורה משמעות המשנ"ס, דבנידון דידן, אף להפמ"ג הסובר שכשנעשה ע"י ההפסק לשתי אותיות נפרדות, לא מהני תיקון בתפילין ומזוזות, משום שלא כסדרן, אפילו אם אין ניכרת להדיא פרידתן, הכא יודה דמותר לתקן, דלא חשיב כנעשה לשתי אותיות. דהרי המשנ"ס יליף לה מדינא דשו"ע בסימן ל"ב, דהתם אף להפמ"ג מהני תיקון כשאין ההפסק ניכר להדיא [כמבואר בסעיף הקודם]. וכן משמע מדבריו בבאור הלכה (ד"ה ואם), שפסק במשנ"ס, כשנפרדה החטוטרת מצד אחד וניכר להדיא הפירוד, דיש להקל לתקן, אע"פ שניכר להדיא, וכתב ע"ז בבה"ל, דזה לפי מה שנקט להלכה כרעק"א, דלא כהפמ"ג. משמע דהיכא שנפרדה החטוטרת משני צדדים, פשיטא ליה דאף להפמ"ג יש לחלק בין נפרדה להדיא, להיכא שאין ניכרת להדיא פרידתה.

וטעמא דמלתא, דס"ל להמשנ"ס, דכשם שהתבאר בשו"ע, שבאופן שהחטוטרת נחלקה למעלה, אין היא נחשבת כב' זייניו, משום שהחטוטרת מעידה עליה, וניכר שהיא אות חי"ת, ה"נ דכוותה, בנפרדה החטוטרת מהחי"ת, ניכר דהחטוטרת שייכא לשני הזייני"ן, ולכן לא נעשתה ע"י כך לשתי אותיות, ולכן אפילו לדעת הפמ"ג מותר לתקן.

אמנם לכאורה יש מקום לדון בדבריו בדעת הפמ"ג. דהנה הפמ"ג ס"ל, דאף אם אין פרידתן ניכרת להדיא, לא מהני תיקון ע"י קריאת תינוק, היכא שנעשתה לב' אותיות. והטעם דס"ל, דכיון שבעצמותן נעשו ב' אותיות, לא איכפת לן מה שנראות כאות אחת לעיני הקורא. וא"כ צ"ב בדינא דשו"ע [כשנפסקה החטוטרת למעלה], אמאי מהני החטוטרת, והא סו"ס נעשית שתי זייני"ן. וע"כ צ"ל, דכיון שמגוף הזיי"ן יוצאת חטוטרת, אלא שנפרדה באמצעה, בזה חשיב יותר ששני החלקים שייכי להדדי, ולא מיקרי שנעשו שתי אותיות נפרדות. והנה לכאורה היינו דווקא כשהחטוטרת מחוברת לכל אחד מהזייני"ן, אלא שמופרדת באמצעה. אבל כשנפרדה החטוטרת לגמרי משני הזייני"ן, אף שעומדת מעל הזייני"ן, חשיב ודאי כשתי אותיות, ולא יהני בזה תיקון להפמ"ג משום שלכ"ס, וצ"ע.

וראיתי ליישב בדוחק, דשאני נידו"ד מאות צד"י שנפסקה היו"ד מהנו"ן ונעשתה ב' אותיות, שזו הדוגמא לאות שנחלקה לב' אותיות, דבאות צד"י ע"י הפירוד נעשו ב' אותיות, יו"ד ונו"ן, ואין דבר המוכיח בגוף האות שזו צד"י. משא"כ בנידו"ד, אף שנעשו לב' זייני"ן, מ"מ יש כאן שארית, דהיינו החטוטרת שעליהן, שהיא מוכיחה שהיא חי"ת ולא שתי זייני"ן, דאל"כ מה ענין החטוטרת לכאן, ועדיין צ"ע.

ומ"מ לענין דינא, כבר הכריע המשנה ברורה כרעק"א, דהיכא שאין ניכרת להדיא פרידתן, אף שנעשה לב' אותיות, בשעת הדחק מהני תיקון, וכ"ה הסכמת האחרונים.

מרכז לוגיסטי

מחסנים או קרקע ואנו נתאים עבורך את הפתרון המושלם!

$1000	$500	$720	$300
אנו מציעים פתרונות מותאמים אישית לכל לקוח ולקוח, בין אם אתה זקוק לשטח קטן או גדול, אנו נמצא עבורך את הפתרון המושלם.	את המחסנים שלנו ניתן להרחיב בקלות ובמהירות בהתאם לצרכים המשתנים של העסק שלך.	אנו מציעים מחסנים ושטחים בגדלים שונים, החל מ-100 מ"ר ועד למספר דונמים.	אנו מציעים מחסנים ושטחים בגדלים שונים, החל מ-100 מ"ר ועד למספר דונמים.
מחיר:	מחיר:	מחיר:	מחיר:
2 קומות			

לא עוד מרכז לוגיסטי!

מרכז לוגיסטי חדש!

אנו מציעים מחסנים ושטחים בגדלים שונים, החל מ-100 מ"ר ועד למספר דונמים.
אנו מציעים מחסנים ושטחים בגדלים שונים, החל מ-100 מ"ר ועד למספר דונמים.
אנו מציעים מחסנים ושטחים בגדלים שונים, החל מ-100 מ"ר ועד למספר דונמים.

לא עוד מרכז לוגיסטי!
אנו נותנים לך את המחסן!
הרחבה בקלות ובמהירות!
בהתאם לצרכים המשתנים של העסק שלך.

DPMGROUP.COM

• תשוח"ח לנכדו הרב משולם שרגא כ"ץ שליט"א בן הרב הגאון אב"ד ריסקעווע שליט"א אשר הי' בעזרתינו בעריכת המאמר •

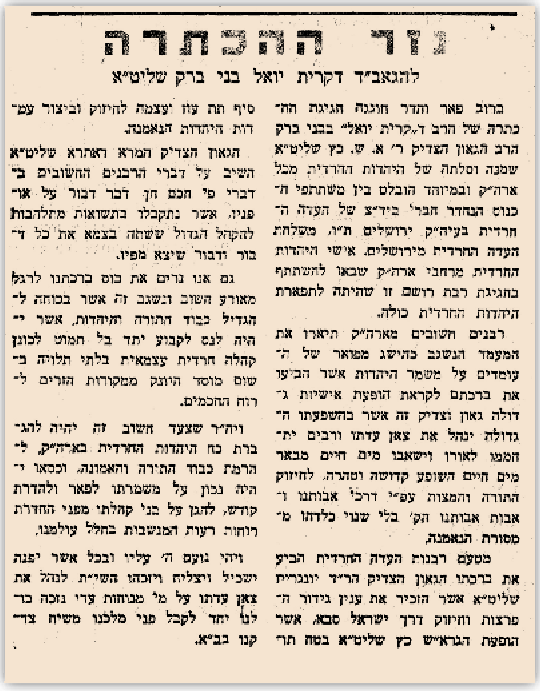
אב"ד נאמן קראת לו

כי תבוא אל הארץ אש"ר ה' אלקיך נותן לך

כאמור בגליון הקודם הופיע הגה"צ מריסקעווע זצ"ל בשערי ארה"ק ביום ו' אלול, ואח"כ ביום ראשון י' אלול לסדר "כי תבוא אל הארץ", נערכה לכבודו מעמד קבלת פנים וההכתרה בבית מדרשינו ברחוב רמב"ם, ונאספו שם קהל רב מסלתה ומשמנה של העיר ב"ב וירושלים, ואף משאר הערים הקרובים הגיע ציבור גדול להשתתף, ועל צבאם פיארו הרבנים הגאוה"צ רבני עיר בני ברק לצד חברי הביד"צ העדה החרדית מעיה"ק ירושלים ת"ו.

ימי ביקור"י ענוי"ם

עם ביאת הגה"צ אב"ד ריסקעווע זצ"ל לכהן פאר כאב"ד ור"מ דקהילתינו הק' בב"ב, לקחו ידידו הגה"צ **רמ"א פריינד** זצ"ל לימים גאב"ד ירושת"ו[1] לבקר אצל הרבנים הגאוה"צ בב"ב ובירושלים עיה"ק, לקבוע עמהם קשרי ידידות והיכרות לרגל בואו לשבון כבוד בארצינו הק'[2].

זוֹ הִתְכַּתְּבוּת

להגאב"ד דקרית יואל בבני ברק שליט"א

ברוב פאר והדר חוגגה הגיגת תחי' כתרת של הרב ד'קרית יואל' בבני ברק הרב הגאון הצדיק ר' א. ש. כץ שליט"א שמכה וסלתת של היהדות החרדית מכל ארה"ק ובמיוחד הובלט בין משתתפי ה' כנוס הנחדר חבר בי"ד של העדה ה' חרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, משלחת העדה החרדית בירושלים, אישי והיהות החרדית מרחבי ארה"ק שבאו להשתתף בחגיגת רבת רושם. זו שהיתה לתפארת היהדות החרדית כולה.

רבנים וטובים מארה"ק תיארו את המעמד הנשגב כתיגש מפואר של ה' עימדים על משמר היהדות אשר הביעו את ברכתם לקראת הופעת אישיות ג' דוגלה גאון וצדיק זה אשר בהשפעתו ה' גדולה ינחל את צאן עדתו ורבים יח' חמעו לאורו ויישאבו מים חיים מבאר מים חיים השופע קדושה וטהרה, לחיזוק התורה והמצות עפ"י דרכו אבותינו ו' אבות אבותינו הק' בלי שנוי כלשהו מ' מסורת הנאמנה.

מטעם רבנות העדה החרדית הכריע את ברכתו הגאון הצדיק הר"ר יונגרייח שליט"א אשר הזכיר את ענין בידור ה' פרצות וחיזוק דרך ישראל סבא, אשר הנפקה הגרא"ש כץ שליט"א בשת תר' טיף תת עוז יעצמת להיזוק וביצור עמ' דות היהדות הנאמנה.

הגאון הצדיק המרא דאתרא שליט"א השיב על דברי הרבנים השובים בי דברי פי חכם חן דבר דבור על או' פניו, אשר נתקבלו בתשובות מתלהבות להקהל הגדול שעמה בצמא את כל ד' בור ודבור שיגא מפיו.

גם אני נרים את כוס ברכתנו לרגל מאורע השוב ונשגב זה אשר בכותח ל' גדיל בבוד התורה ויהודות, אשר י' היה לעם לקבוץ יחד בל המוט לכונן קהלה חרדית עצמאית בלתי תלוית בי' שום כוסד הוגע ממקורות הנרוים ל' רוח החכמים.

ויהי' שצעד חשוב זה יהיה להב' ברת כח היהדות החרדית בא"י"ק, ל' הרמת כבוד התורה והאמונה, וכפאו י' היה נכון על משמרתו לפאר ולהדרת קודש, להגן על בני קהלתי מפני החדרת רוחות רעות המנשבות בחלל עולמנו.

ויהי נועם ה' עליו ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח ויזכהו השי"ת לנהל את צאן עדתו על מ' מבוחות צדי נזכה כו' לע' יחד לקבל פני מלכנו משיח צדי' קנו בב"א.

בגליון "משמרת חומתינו" מתואר מעמד "ההכתרה" של הגה"צ מריסקעווע זצ"ל לאב"ד ור"מ דקהילתינו בב"ב

---

[1] קשרי הידידות שבין הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל לבין הגה"צ רמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד ירושת"ו התחילה עוד לפני המלחמה, כאשר נתקשר הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל בקשר אמיץ להגה"ק מנאסויד זי"ע יצא לו להכיר גם את נכדו החביב הגה"צ הרמ"א זצ"ל והיה מעריכו מאוד, וכמו כן היה הגה"ק מנאסויד זי"ע מושיב את נכדו לישב יחד כסאות למשפט בדיני תורה מסויימים עם הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל למרות גילו הצעיר.

וכפי שסיפר הרה"ח **ר' אהרן מתתי' דייטש** הי"ו מנכבדי קהילתינו הק' מאנסי: "איך געדענק מיט יארן צוריק איז אמאל געקומען הגה"צ **ר' משה ארי'** זצ"ל - זייענדיג ראש ישיבה אין ירושלים - אויף א שבת קיין בני ברק, ער איז איינגעשטאנען אין רחוב ישמח משה 10, און פרייטיג צונאכטס ווען דער ריסקעווער רב זצ"ל איז געגאנגען דאוונען, מיטן באגלייטונג פונעם משמש הרה"ח **ר' שלמה זלמן ווערצבערגער** ע"ה, און איז אריבער יענעם בנין פון הגה"צ ר' משה אריי"ס אכסניא, האט ער זיך אפגעשטעלט און ער האט זיך געשטעלט ווארטן, האט ר' שלמה זלמן ע"ה געפרעגט: "פארוואס ווארט דער רב"?, האט ער געענטפערט: "**איך ווארט אויף ר' משה ארי', איך וויל גיין צוזאמען מיט אים צום בית המדרש**"..., און אזוי איז ער געשטאנען אפאר מינוט און געווארט און געגאנגען צוזאמען מיט איהם...", ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו של הגה"צ מריסקעווע זצ"ל, אשר על אף היותו קשיש ממנו בהרבה בהיותו "ידיד" קרוב עם ק"ז הגה"צ מנאסויד זי"ע, ובכל זאת יצא מגדרו לכבד את נכדו הגה"צ הרמ"א זצ"ל ביותרת הכבוד.

[2] מפי הרה"ח **ר' שמואל חיים בראך** הי"ו מנכבדי קהילתינו הק' ב"פ.

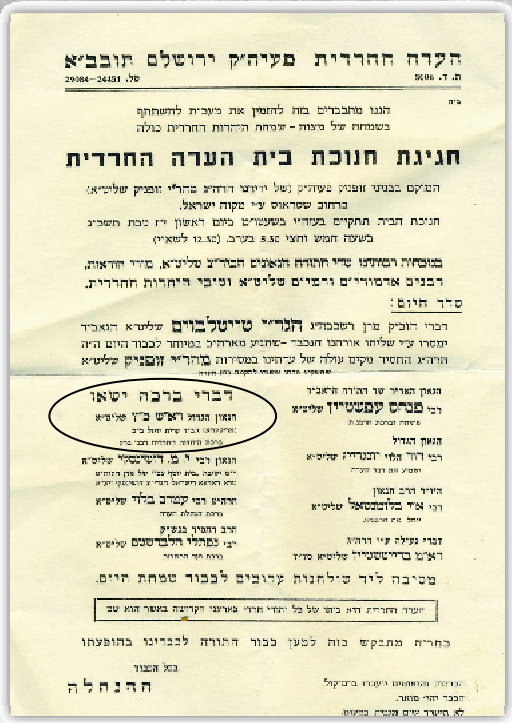
שאלי שלום ירושלים

ביותר קבע אז קשרי ידידות עם הרבנים הגאונים הגאונים ז"צ חברי בי"צ העדה החרדית[3], כאשר בכל מאורע במסגרת העדה החרדית נקרא להיות ראש המדברים, וכן בחגיגת חנוכת בניני העדה החרדית שהתקיימה ביום י"ד טבת תשכ"ג נתכבד לישא את **"ברכת היהדות החרדית דב"ב"**.

וכן בכל שנה שניה כאשר חגגו בני קהילתינו הק' בב"ב את סעודת ההודאה ביום כ"א כסלו יחד עם בני ציון היקרים במעמד חברי הבד"ץ זצ"ל בירושלים עיה"ק[4], נאם בחסד עליון ככהן הנוטל חלק בראש, להרחיב בגדלות גם ההצלה של מרן רביה"ק זי"ע, ובשמחת כלל ישראל ביום זה.

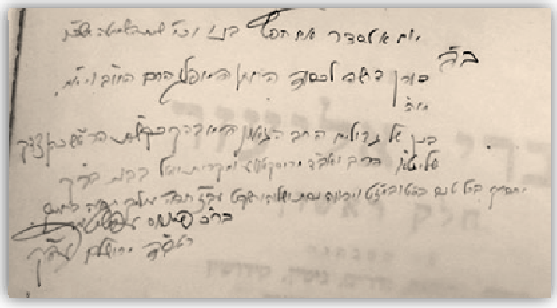
אור חדש על ציון תאיר

עם ביאת הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל לב"ב התחיל לזרוח אור חדש בקרב קהילתינו הק', כאשר העלה את מעלת הקהילה בעשר ידות, כקהילה נאה וחסודה, הן בהרבצת תורה ויראה מידי יום ביומו, והן במילי דחסידות אשר השפיע מהודו וזיו בשבתות ויומין דפגרי.

חברת חברה קדישא
הגאון הצדיק מוהר"ר יוסף שלמה קלוגר זצ"ל
הגאון הצדיק מוהר"ר יוסף שלמה קלוגר זצ"ל
הגאון הצדיק מוהר"ר יוסף שלמה קלוגר זצ"ל

הזמנה למעמד חנוכת הבית לבנין העדה החרדית

כת"י מדורן דרשה של הגאון הראב"ד רבי פנחס עפשטיין זצ"ל לרגל נישואי הגה"צ אב"ד דקהילתינו בעל ראש אליהו זצ"ל

כ"א כסלו יום שמחה ליהדות החרדית
יום הצלת כ"ק מרן הגה"ק הגאבד שליט"א

כ"א כסלו יום **ההצלה** (המשך מעמוד 2)

בירושלם. אשר בין רגע נהפכה משמחת הלילה האפלולית לאבלות אחת של שמחה ותהלה בני ברק בעמה את מעמת של ירושלים ותיקה.

וכך השמיטו את מרכם עד להיי ירושלים מקום חכיונה חמורה אחרת אבקשים ואחרונה שמחרת האירו את כל השמח וחיי לעם על כל הסבובה.

פראה הכניס הנהדר

נכן עה בחוך הי ועד של הכיעים על בדיקים שהעב מיד את הקהל באמצע דוח פרוסם. כאן נהללה לנגד עיניך ירושלים רחב וגידים. שוארוד בני חמרים. רבנים. ראשי ישיבות והלמידים אדמיריים. מעלות מיוחדה מעמם מעלה ומעלה של ירושלים הקדושה הגאון הצדיק רי יוסף שלמה אליהו שליט"א וקני הקדושים ואנשי שעשוע. משפחה מסלולה של ודוחות החרדית בירושלים.

לא היי ממש של בית המדרש הגדול והנכונים מהוכו את ההמון הסבור שהלו גדול משעת לפעה. חשלך האחי של המון נשאי מוסיף לבחלה. בהפיה. מעברי של הקבוצה אליהם את דבר הנשוב שהשמועה בחרדת קדוש עיי הדברים הנאמרים שליט"א שהשמיה את האויר כולו ברבשי גיל והצלה. הצטיעות לא האפלולה על חותם לעם קטנה שקה ארוכה על רגליהם לשמוע את דבר הי לשבחה וחיים.

דרשות הכנוס

בקול ברעש חצב לגבות אש דרש הגאון הגדול רי דוד וינברגש שליט"א על בחלת יום זה. יום שנחרר הצלה מאוד קיבי הקהל. ומבהרבא דאמיתיה המחרך עכון יום ההצלה לאחרו יום שבר רי. בחוך גדול לחרדים בכר מהחלים. ומכר בהם נחרשה בר ברוחב. במשמר בחזל שחרי ביום כ"א בסלו. מאחר שבירחו האחרונה של הבינו שליט"א הוא ומשוך לחלחמה הנוראות שכיון הקדושה הי סמיא. בחזה שלמה לחי בשלמן בחרר הי.

בן דרש בשבר מקום הדעת הגאון רי יוסף בן שלמה מריסקיא אביר קדוש ואמ. שהובל בשאחרי חויל על בחלת יום זה. יום שמחת לבחלה. אין זו שמחת מדינה. אלא שמחת של הכלל כולו. אמר. בן ראינו מבחנה היכסא קדר דברנים ומעובים. ישוב יצא הקהל בשירה ובשמחה. עה אחרי הצרה. מי שלא ראה שמחת זו לא ראה שמחת מימיו. וכל הקהל נחשב בחקות שרבה כי כנגד בשרקים זה בשחה חנפנה בחלה ומחכי בחר.

הכנס הגדול הנאצר דרים אחיר על כל מחחמים. כן יחן זו נוכה כלולו בחר לשמוע בשמחת נאולתנו ומחרת נשפטר בביאת משיח צדקנו בב"א.

---

3 וביותר עם הראב"ד מקודש הגאון האדיר רבי **פנחס עפשטיין** זצ"ל, כפי שהבאנו במאמרינו בשבוע העל"ט.

ומן הנכון להעתיק בכאן כת"י מדורון דרשה שנתן הגאון האדיר **הראב"ד** זצ"ל להגאון הצדיק **אב"ד דקהילתינו בב"ב** בעל ראש אליהו זצ"ל לרגל שמחת נישואיו כאות הוקרה וקשרי ידידותו עם אביו הגדול, וז"ל:

"ב"ה יום א' לסדר אם חפץ בנו וכו', שנת השמיטה תשכ"ו. דורון דרשה לכבוד החתן המופלג הרב החו"ב ויא"מ (החריף ובקי ויראה אלקים מרובים), מו"ה **בנן של גדולים הרב הגאון המובהק כקש"ת הרא"ש כהן צדק שליט"א הרב ואב"ד מריסקיווע ומקרית יואל בבני ברק**, יתברך בכל טוב, בס"ט ובמז"ט (בסימן טוב ובמזל טוב), וירוה נחת ושלוה והשקט עב"ג תחי', עולמך תראה בחייך.

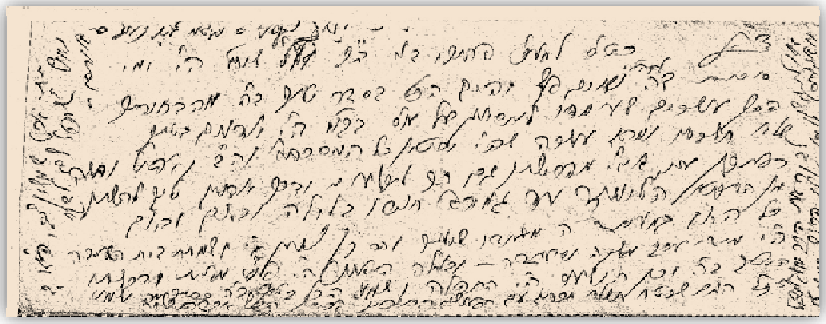
בר"כ, פינחס עפשטיין

ראב"ד ירושלים עיה"ק".

4 כפי שהונהג שנים רבות בארה"ק, דבשנה אחת באו בני קהילתינו הק' מירושלים עיה"ק בראשות רבניה וחכמיה לחגוג את סעודת ההודאה כ"א כסלו בקרב קהילתינו הק' בב"ב, ובשנה השניה נסעו בני קהילתינו הק' מב"ב לירושלים עיה"ק, וכן היה מידי שנה בשנה, למשך שנים רבות. (בגליון פ' עקב הבאנו מגליון **"משמרת חומתינו"** מה שאמר הגה"צ מריסקעווע על מרן רביה"ק זי"ע במסיבת **כ"א כסלו תשכ"ה** בעיה"ק ירושת"ו, וראה כאן במוסגר התיאור בגליון הנ"ל ממסיבת **כ"א כסלו תשכ"ד** שנערכה בעירינו בני ברק ודרשת הגה"צ מריסקעווע שהשמיע אז לכבוד המאורע).

עולו אושפיזין עילאין קדישין

זקני קהילתינו הק' זוכרים בערגה את ימי חג הסוכות בתקופה ההיא, כאשר נערכה מידי ערב "שמחת בית השואבה" בסעודה ומשקה, מתוך שירה וזמרה בחדוותא עילאה, והיות שביו"ט הראשון הוא אושפיזא ד"אברהם", ערכו בני הקהילה לכבודו של המרא דאתרא במוצאי החג "שמחת בית השואבה המרכזית" – בהשתתפות כלל אנשי שלומינו[5], כאשר בעידן זה דרוש דרש הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל אמרים נעימים בענינא דיומא, בדברי פי חכם חן[6]. וכמו"כ למחרתו ביום א' דחוה"מ סוכות היה מוסר שיעור הלכה בהיכל בית מדרשינו הגדול, כאשר זקני התלמידי חכמים עם צעירי התלמידים גם יחד היטו אזנם כאפרכסת לשמוע את דבר ה' זו הלכה, והיו הדברים שמחים ומאירים וערבים לשומעיהם.

"היה ימי סוכות ב"ה נאים אף יפים... ושמחת בית השואבה היה מידי ערב משקה וסעודה, ובלילה הראשונה היה איזה מאות [איש], ודרשתי היטב ב"ה, וכן השיעור היה..."

מכתב הגה"צ מריסקעווע זצ"ל לבנו הגה"צ בעל ראש אליהו זצ"ל בו מתאר את ימי הסוכות בב"ב

כה"ן העומד ומטיב את הנרות

ומידי שנה בשנה ביומין דחנוכה התאספו בני קהילתינו יחד עם תלמידי הישיבה בבית המדרש שמתחת לביתו, כדי להשתתף במעמד הדלקת הנרות שנערכה ברוב עם, ואחרי שהרבו בשירות ותשבחות להודות ולהלל על הניסים ועל הנפלאות[7], פתח את פיו בהכמה בדרושים נחמדים ובמליצות ישרים מיוסדים על אדני פז מתורתו של רבי – ה"ה מרן רביה"ק זי"ע, והיה מרבה לעורר בדרושים הללו להתרחק כמטחוי קשת מהמתיונים שבדורינו, הלא המה כיתות הציונים וגירוריהם, ולהחזיק איתן בדרכו ומשנתו הטהורה של מרן רביה"ק זי"ע[8].

עמ"י נש"י

ספר

דברי אש

החדש

על חנוכה

יהוא דרושים בדרך אגדה ופלפול בחריפות
משולבים בדברי מוסר בשפה צחה וברורה
על סדר ימי החנוכה
וכולל בתוכו הרבה ענינים ופירושים על התורה, ועוד

כאה אאמו"ר הגאון המפורסם מופת הדעת המפורסם כמה קדושת שם תפארתו

מורנו הרב רבי **אברהם שלמה כ"ץ** זצוקללה"ה

ואב"ד ור"מ קהל יעב לנ דפאפמאר מי נרק,
ובלתמנם אנדק"ק חסקעוע נימשמא
בעמח"ס אורחות המשפטים נ"ח על השו"ע משפט
ושו"ת דברי אש על הקצות ונתיבות, וספר דברי אש עה"ת
מי נרק יצ"ו

יוצא לראשונה לאור עולם

חודש אדר שת ודברי אש לימי חנוכה הוא נאה (הש"ע) תם"ק
מי נרק יצ"ו

---

5 מפי הרב **שניאור זלמן טאבאק** שליט"א שו"ב דקהילתינו הק'.

6 במכתב שכתב הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל לבנו הגה"צ **אב"ד דקהילתינו בב"ב** בעל ראש אליהו זצ"ל אחרי חג הסוכות תשכ"ה, עת למדו בבחרותו בארה"ב בצלו של מרן רביה"ק זי"ע, תיאר לו את ימי הסוכות שעברו בצל קהילתינו הק' בב"ב וז"ל בין הדברים: "היה ימי סוכות ב"ה נאים אף יפים, הכל בסדר טוב ב"ה וכו' ושמחת בית השואבה היה מידי ערב משקה וסעודה, **ובלילה הראשונה היה איזה מאות [איש], ודרשתי היטב ב"ה**, וכן השיעור היה, התפילה נשמע הכל בטוב ב"ה [התפילות בימים הנוראים]".

7 סיפר הרב **ר' שניאור זלמן טאבאק** שליט"א שו"ב דקהילתינו הק': "איך געדענק וואן מ'פלעגט זיך חנוכה צוזאמען נעמען ביים ריסקיווער רב זצ"ל אינעם בית מדרש אונטער זיין שטוב, פלעגט די עולם זינגען צוזאמען שירות ותשבחות, און הרה"ח **ר' מאיר** (ב"ר יעקב) **גוטמאן** - האבנדיג א גוטן קול - פלעגט פארזינגען "**ועל הניסים**" מיט א שיינעם נוסח".

8 ועיין בקונטרס **דברי אש לחנוכה** (היא ל"ו נדפסה בסוף ספר "**ראש אליהו לפורים**") אפס קצהו מדרושיו הרבים שדרש לבני קהילתינו הק' ביומין דחנוכה בשנים אשר שימש פה כאב"ד ור"מ, כאשר כמעט בכל דרוש מתחיל ומייסד את דבריו בהקדם דברי מרן רביה"ק זי"ע שעדיין היה אז בחיים חיותו בהלו נרו עלי ראשינו.

כולם נקבצו ובאו לך

ופעמיים בשנה בהגיע העת שדרוש דרש לפני בני הקהילה את "דרשת שבת הגדול" או "דרשת שבת שובה", סגרו את שערי בתי מדרשינו שברחוב רמב"ם זכרון מאיר, שיכון ה', וכולם נקבצו ובאו יחד להתפלל ברוב עם ולשמוע את דבר ה' מהכהן הגדול מאחיו, בהיכל בית מדרשינו הגדול בשיכון[9], ודרש לפניהם בשבת שובה דברי כיבושין מוסר והתעוררות המעוררים את הלב לפשפש ולבדוק בבדקי חורין וסדקין לשוב אל ה' בלב שלם, ובשבת הגדול דרש לפניהם את פרטי ההלכות לקראת חג הפסח הממשמש ובא, וטרח לפרוש לפניהם כשמלה את כל השאלות המצויות כדי שלא להיכשל ח"ו במשהו איסור חמץ[10], וזאת בנוסף לפלפול אשר דרש לפניהם בתחילת הדרשה, שבזה עוד נרחיב בהמשך בעז"ה.

מרכז המוסדות של .ורן מהרי"ט שליט"א
קהל יעב"לב"
תלמוד תורה "יעב"לב" - ישיבת "מהריט" - בנות ארץ ישראל - קופת גמ"ח - כוללות אנ"ש הציון
בני-ברק, ת. ד. 84

CENTRAL INSTITUTIONS OF RABBI J. TEITELBAUM GRANDRABBI OF SATMAR
CONGREGATION "YITAW-LEW"
Talmud Thora "Yitew-Lew" - Yeshiwah of "Maharit" - Bnos Eretz Israel - Charity Cash
BNEI-BRAK - (ISRAEL) P. O. B. 84

בית עש"ק - דיקרא תשל"ד לפ"ק

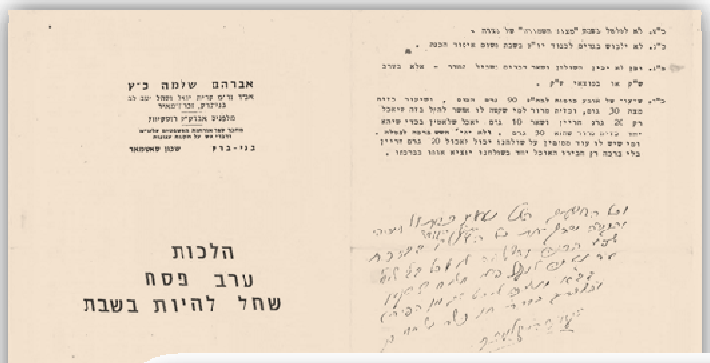
מודעה

הנני מתכבדים להודיע את כל הקהל הקדוש הי"ו
שהרהגה"צ אב"ד ור"מ דקהלתינו שליט"א
ידרוש
דרשת שבת הגדול
(פרשת ויקרא)
בהלכה ואגדה ועניני דיומא
בבית מדרשינו בשכון
כבשגים הקודמות כן גם השתא הכי נתפלל כולנו ביחד
זמן התפילה בשעה 8.00 .

ובחודש אשר ישועת בו מקיפות, נזכה להתברך ממעין הברכות, בכל ישועות הניצאות, וכיסי צאתנו ממצרים אראנו בפלאות, ואת חג המצות נחוג בחדות ודיצות, ובשובע שמחות, וביתרון הכשרות.

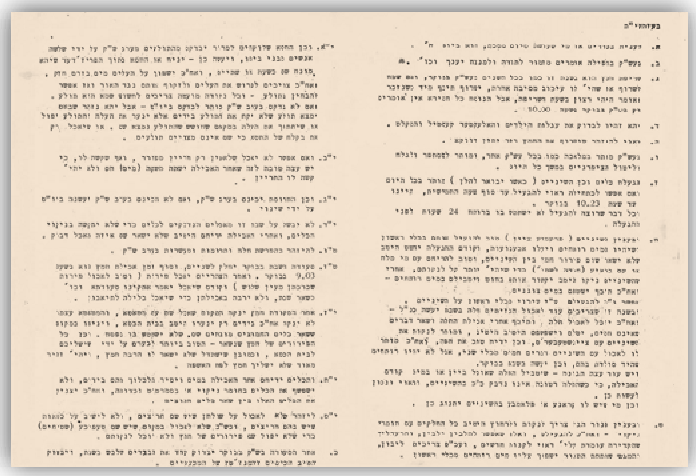
הנהלת מרכז המוסדות

מודעה מהנהלת המוסדות על דרשת שבת הגדול של הגה"צ מריסקעווע בשנת תשל"ד לפ"ק - שנה לפני פטירתו לחה"ה

אברהם שלמה כ"ץ

הלכות
ערב פסח
שחל להיות בשבת

גליון שהו"ל הגה"צ מריסקעווע על הלכות ער"פ שחל בשבת, ובשולי הגליון הוסיף כמה שורות בכת"י

[ובשנה זו שחל ער"פ להיות בשבת יצא לאור קונטרס הנ"ל ברוב פאר והדר, ע"י נכדו הרב הגאון **אב"ד ריסקעווע** שליט"א, עם הרבה הוספות חשובות מאביו הגאון הצדיק **אב"ד דקהילתינו בב"ב** בעל ראש אליהו זצ"ל ממה שיצא לו לדרוש לבני קהילתינו הק' בשבת הגדול במשך השנים שחל ער"פ להיות בשבת].

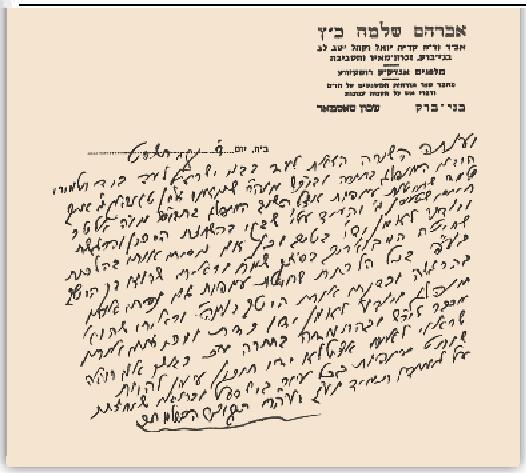
9 מפי הרה"ח ר' **יצחק גרשון שווארץ** הי"ו מסיגעיט.

10 ויצויין שבשנת תשל"ד היה לו מיחוש בגרונו ביומין דניסן, ונבצר ממנו להאריך בדרשתו ב"שבת הגדול", והיות שבשנה ההיא חל ער"פ בשבת, נשא על שכמו העול להודיע אז לקהל את הדינים הלא שכיחים אשר יעשון והעלה ע"ג כתב את כל ההלכות לפרטיה ודקדוקיה מדיני ער"פ שחל להיות בשבת, והורה לחלקם ולהפיצם בקרב אנ"ש.

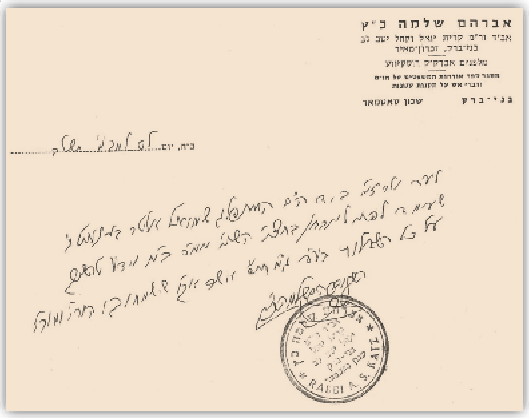
בנוסף לשעות הרבות במשך היום שהיה יושב בביהמ״ד שמתחת לביתו לענות לקהל על שאלותיהם הן בעניני שחיטה וטריפות שהיה אז דבר מצוי מאוד, והן בשו״ע יו״ד ח״ב ושאר חלקי ההוראה, אף היה מורה ובא לב״ב שגם באמצע הלילה, אם יבוא מאן דהוא להתדפק על פתח לשאול את דבר ה׳ זו הלכה יקיצו אותו משנתו, והיה מפורסם אף אצל כלל בני העיר כהרב היחידי שעונה כ״ד שעות במשך היום[11].

וכמו״כ היה יושב כסאות למשפט להוציא משפט צדק בדיני תורה בין אדם לחבירו, ולהשכין שלום בין איש לאשתו, ובגודל בקיאותו בעניינים הללו, וברוב תבונתו ופקחותו זכה בכל פעם למצוא הפתרון הנכון לרצות שני הצדדים, מתוך שלוות הנפש וישוב הדעת שהיתה אצלו עד להפליא.

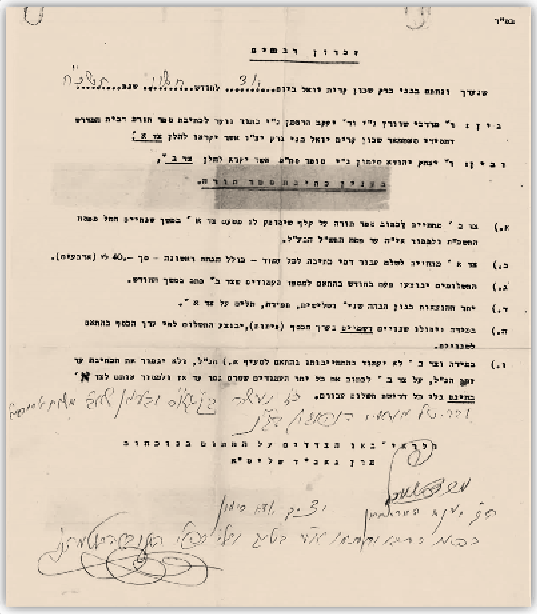
וכן היה עיניו פקוחות לדאוג על פריחת ושגשוג התלמוד תורה להצלחת ילדי התשב״ר בתורה וביראת שמים, ומעת לעת נבחנו התלמידים אצלו לימודם, והרים את קרנם על דרגות גבוהות ונעלות, כיד ה׳ הטובה עליו.[12]

כתב קבלה לשו״ב דקהילתינו הרב שניאור זלמן טאבאק שליט״א

תעודה שנתן להרה״ח ר׳ שמואל אלטער בנעט הי״ו שנבחן אצלו

זכרון דברים שחתם עם הוועד כתיבת ספר תורה דקהילתינו הק

---

11 בספר **זכור ימות עולם** (ח״ד, פרק מח, אות יא) מובא בין הדברים: ״ורבותא הגדולה הוא, כי פקודתו שמרה ביתה היא הרבנית הצדקנית תחי׳ [ע״ה] שכאשר יבואו בשאלות אפילו כשהוא ישן יקיצו אותו משנתו, **הוא היה רב היחיד בעירנו הזאת, שאפילו באמצע הלילה קם ממשכבו, התלבש, ושמע לקול השאלה, מסביר להשואל ופוסק**״.

12 סיפר הרב **שניאור זלמן טאבאק** שליט״א, שו״ב דקהילתינו הק׳: ״דער ריסקעווער רב ז״ל פלעגט אויך מפקח זיין בעין בוחן אויף די קינדער אין תלמוד תורה, אז זייער דרך ארץ און אויפפירונג זאל זיין ווי עס פאסט פאר א תלמיד וואס ווערט נתחנך אינעם רביע״ס מוסדות, איך געדענק איינמאל לערנענדיג אין די ישיבה, איז אריין געקומען הרה״ח ר׳ **שלמה זלמן ווירצבערגער** ע״ה נאכ׳ן דאוונען, און האט געזאט פארן ריסקעווער רב אז עטליכע קינדער פון תלמוד תורה שפילן זיך פוט-באָל, דער ריסקעווער רב האט זיי געלאזט רופן צו אים, וועז די קינדער זענען אריין געקומען האט ער זיי מוכיח געווען ״**וואס הייסט אז מ׳שפילט זיך פוט-באָל?!**״, און ער האט זיי געפאדערט זיי זאלן זיך אונטער נעמען זיך מער נישט צו שפילן אזעלכע פראסטע שפילערייען, די קינדער זענען געשטאנען מיט דרך ארץ מורא האבנדיג ארויסצוזאגן א ווארט פון מויל, האט ער זיי נאך שטערקער אויפגעפאדערט פארוואס זיי ענטפערן אים נישט אז עס וועט מער נישט פאסירן אזוינס. אזוי שטארק האט דער ריסקעווער רב געטראגן אויף זיך דעם עול און די אחריות אפילו אויף די חדר יונגלעך זיי זאלן זיך פירן בדרך הטוב והישר נאך פון קליינווייז אן״.

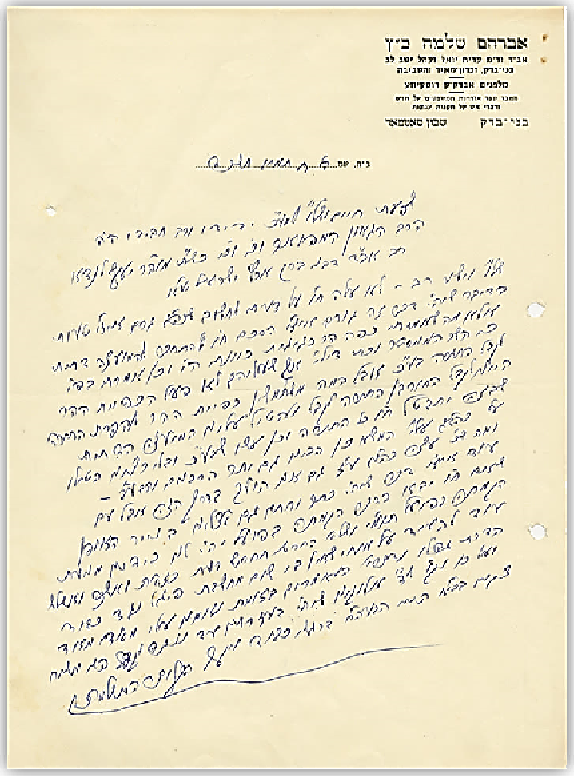
וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר

שומרים הפקד לעירך – גודר גדר ועומד בפרץ

בנוסף לעמידתו של הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל כרועה נאמן לעדת צאן מרעיתו להעמיד את קהילתינו הק' כקהילה נפרדת על פי היסודות שהנחילו לנו רבותינו הק' בחובת ההתבדלות[13], גם היה עומד כצור החלמיש לבל יכנס בתוך העיר רוחות זרות שאין רוח חכמים נוחה הימנו, ובפרט כשהיה נוגד את דרך השקפתו הטהורה של מרן רביה"ק זי"ע, עמד כחומת א"ש להציל את העיר מידי מהרסיה ומחריביה.

פרשת ה"מועצה דתית"

אחד מן הפרשיות שהסעירה את העיר בני ברק בימים ההם היתה, כשרצו אנשי המזרחי להכנים בעיר "**מועצה דתית**" וכל גדולי הרבנים מכל העדות והחוגים ראו בזה אבן נגף קשה ומרה לבית ישראל, למסור את הנהגת העיר וחוקי התורה לנציגים קלי דעת ופורקי עותומ"צ, בו בזמן שבכל הדורות היתה מסורה הנהגה הרוחנית בעיר רק למנהיגי ישראל גדולי תורה ויר"ש, ואי לכך יצאו הוצץ כל גדולי העיר – ובראשם המרא דאתרא דב"ב הגאון רבי **יעקב לאנדא** זצ"ל – נגד רעיון זה, ואכן ההצעה ירדה בינתיים מעל הפרק.

אברהם שלמה ב"ץ

מכתב הגה"צ מריסקעווע זצ"ל להמרא דאתרא הגר"י לאנדא זצ"ל בענין ה"מועצה דתית" בבני ברק

המשלחת אל האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל

אך בשנת תשכ"ד הוחמר המצב, היה זה כאשר הכניסו אגודת ישראל בירושלים נציגים מטעמם למועצה הדתית דשם, הגביר אז ביותר משרד הדתות את הלחץ על רבני בני ברק שגם הם יצטרפו לזה בב"ב, והיה חשש גדול שהאגודה בב"ב תלך בעקבות האגודה בירושלים, אי לכך הוחלט ע"י המרא דאתרא הגאון **ר' יעקב לאנדא** זצ"ל, לסדר משלחת נכבדת בענין זה מטעם "קהילת סאטמאר" אל כ"ק אדמו"ר בעל **בית ישראל** מגור זצ"ל, – שכידוע היתה רבה הערצתו אל מרן רביה"ק זי"ע[14],

---

13 וכפי שכתב הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל בצוואתו בין הדברים: "**והאמת ניתן להאמר כי על ידי ביאתי לכאן, ב"ה קבל קהל עדת סאטמאר, אותו צורה של קהילה נאה המתאים לפי כבודה ולפי כבוד קדושת מרן** (שליט"א) **[זצללה"ה], וגושפנקא שהוא עומדת לעצמה, מבלי שיהיה לה שייכות לכל עניני העיר**".

14 גודל הערצתו של האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל למרן רביה"ק זי"ע היה עד להפליא, ועי' בס' **המאזרינו חי"ל** (מהגה"ח ר' חנני' יו"ט ליפא שווארץ ז"ל - במדור הסיפורים) שכאשר הופיע מרן רביה"ק בארה"ק **בשנת תשט"ו** הלך לבקר אצל האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל, ויהי כאשר דרך על מפתן ביתו קיבל את פניו בהערצה יתירה ואהבה גלויה, ועוד בהיותו מרחוק הרים את ידיו כלפי מעלה ליתן שלום לרבינו.

האדמו"ר מגור ביקש מרבינו להתיישב, וכיבדו ביותרת הכבוד, ורצה רבינו לדבר עמו באריכות ולהתווכח אתו אודות האגודה, אולם בכל פעם שרצה לדבר מענין זה, התחיל האדמו"ר מגור לדבר מענינים אחרים.

וכאשר התחיל לדבר אליו בענינים אלו, נענה האדמו"ר מגור ואמר שעוד נחקק בזכרונו שבשנות בחרותו נסע ביחד עם אביו האדמו"ר האמרי אמת מגור זצ"ל בשנת תרפ"ז לפ"ק לעיר המרפא מארינבאד, וגם רבינו שהה שם, ובאחד מן הימים חל

בתקוה שכשיוודע לו שמרן רביה"ק זי"ע עומד בתוקף נגד צעד זו יראה למנעו כפי יכולתו.

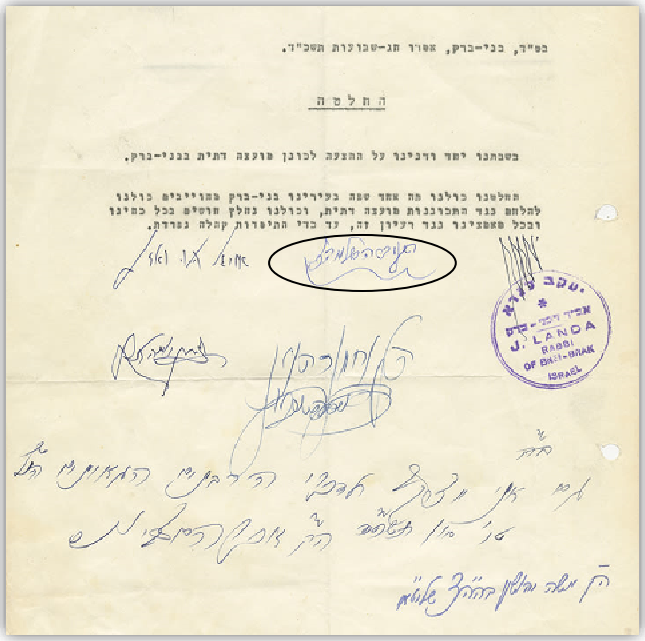
הגה"צ אב"ד ריסקעווע זצ"ל בראש המשלחת

בראש המשלחת עמד הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל ונתלווה אליו בנו הגה"צ **אב"ד דקהילתינו בב"ב** בעל ראש אליהו זצ"ל[15], כמו"כ הצטרפו הגה"צ רבי **משה ארי' פריינד** זצ"ל ראש ישיבת "יטב לב" לימים גאב"ד ירושת"ו, הגה"ח ר' **ליפא שווארץ** ז"ל מנהל מוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק, והגה"ח **ר' בן ציון יאקאבאוויטש** ז"ל מנהל מוסדותינו הק' בב"ב. האדמו"ר מגור זצ"ל קיבל את המשלחת בהערצה וביותרת הכבוד, והורה להגיש כיבוד לכבוד הרבנים הגאוה"צ.

אז פתח הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל את פיו בחכמה לתאר את המצב והמטרה שבגללה באו. האדמו"ר מגור הקשיב בהתעניינות רבה. והוסיף הגה"ח **ר' בן ציון** ז"ל בקוצר אמרים שהחשש הוא, אחרי שהצטרפו האגודה בירושלים אל המועצה הדתית הרי"ז יכול להשפיע שיצטרפו גם בב"ב, ואנן שליחותייהו דמרן רביה"ק זי"ע קא עבדינן שציוה בתוקף לעמוד איתן נגד צעד זה, שהיא סכנה גדולה על עתיד צביון העיר.

דבריו עושים פירות

האדמו"ר מגור ענה בקיצור: "**אין ירושלים האט מען אונז נישט געפרעגט**"..., לאחר שיחה קצרה עם הרבנים פטרם לשלום. ואכן המשלחת נשאה פירות, כי אז היה בבית כ"ק אדמו"ר מגור זצ"ל הרה"ח ר' **יודל פערסטער** ז"ל ראש השובי"ם דב"ב ומחשובי חסידי גור, וציוה לו רבו למסור בשמו לחברי האגודה בב"ב שלא יכנסו למועצה, ושלא יעשו שום דבר נגד רבני העיר, ופקודת רבם אכן שמרם שלא נכנסו אז.[16]

בפ"ה, בני-ברק, אסור חג-שבועות תשכ"ד.

ה ח ל ט ה

בשבתנו יחד דנינו על ההצעה לכונן מועצה דתית בבני-ברק.

החלטנו כולנו את אחד שמה בעיריינו בני-ברק ממוייסדים כולנו להלחם נגד המכוננות מועצה דתית, וכולנו נחלק תוקף בכל כחינו ובכל מאמצינו נגד רעיון זה, עד בדי התיעדות קהלה נפרדת.

J. LANDA
RABBI
OF BNEI-BRAK
ISRAEL

החלטת הרבנים באסיפה שהתקיימה ביום אסרו חג תשכ"ד ללחום נגד הקמת ה"מועצה דתית" ובראשם מופיע חתימתו של הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

בהתאסף ראש"י עם

אך תקופה לאחמ"כ הוגבר הלחץ ממשרד הדתות על רבני העיר באיומים שונים, ולכן התאספו ראשי עם קודש גדולי רבני העיר ביום אסרו חג שבועות (תשכ"ד), בביתו של המרא דאתרא הגאון **ר' יעקב לאנדא** זצ"ל לטכס עצה כדת מה לעשות, והוחלט פה אחד

יום ראש חודש, והלך לשמוע אמירת מזמורי ההלל מפי רבינו שנאמרה בנעימות יתירה, ורבינו אמר לו שאכן באותן הימים נפגש שם עם אביו האמרי אמת והתווכח עמו זמן רב על אודות האגודה, עי"ש עוד באריכות.

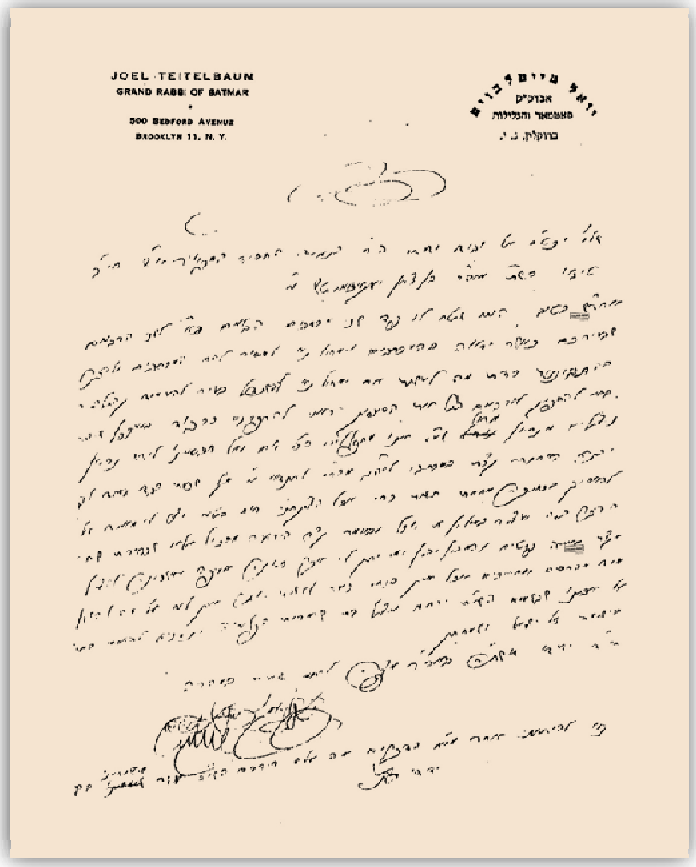
15 מן הראוי לציין לכאן מה שסיפר הגאון הצדיק **אב"ד דקהילתינו בב"ב** בעל ראש אליהו זצ"ל בענין זה: "וואוינענדיג אין ארץ ישראל נאך מיין חתונה, פלעג איך כסדר קומען קיין אמעריקע זיך מסתופף זיין בצלא דמהימנותא פונעם רביץ. איינע פון די יארן וועז איך בין געווען ביים רביץ האט זיך דאן געטון אין בני ברק א גרויסע מערכה איבער די "מועצה דתית", א מערכה אין וואס דער בני ברקיער רב הגה"צ רבי יעקב לאנדא זצ"ל איז אויך מיטגעשטאנען מיט די מערכה לוחם צו זיין קעגן די רשעי ישראל. וועז כ'האב שלום געזומען פונעם רביץ פאריץ דאוועגען, דער רבי האט דאן געטרינקען די קאווע, און ער האט מיך אויסגעפרעגט אלע דעטאלן איבער די מערכה, דורכגייענדיג יעדן פרט און פרט באריכות. מ'האט געזען ווי ער טראגט דאס אחריות און חומר הנושא על לוח לבו הטהור".

16 לפלא לציין שהדבר נשא פירות בערים נוספות, וכמו שהובא בספר **מכוחם** (לאחד מעסקני קהילת גור, פ"ג עמוד 202): "**בדידי הוי עובדא הרבי** [בעל בית ישראל זצ"ל] **לא הסכים שאתמנה לתפקיד סגן יו"ר המועצה הדתית בת"א**".

להילחם בכל התוקף נגד התכוננות המועצה בעיר עד כדי ייסוד קהילה נפרדת, וכמו"כ התקיימו עוד כמה אסיפות בעניין זה, ובכל אלו האסיפות היה טורח ובא הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל אף ממרום גילו לדון ולהשפיע בעצה ותושיה יחד עם רבני העיר, כדי להציל את העיר מידי מהרסיה[17].

מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה להציל העיר...

כמו"כ שלח המרא דאתרא **הגר"י לאנדא** זצ"ל מכתב שאלה אל מרן רביה"ק זי"ע שיבוא לקראתם להכריע בענין גורלי זו להורות להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון עפ"י תורה, ומרן רביה"ק זי"ע כתב לו מכתב תשובה ארוכה לברר עפ"י הלכה חומר האיסור בהצטרפות אל המועצה[18], ובאחד מן המכתבים בענין זה אף יצא מרן רביה"ק זי"ע מגדרו והתבטא מנהמת ליבו ע"ג הכתב: **"ומי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה להציל העיר מידי מהרסים ומחריבים אבל אין בכחי לעשות יותר"**[19].

JOEL TEITELBAUM
GRAND RABBI OF SATMAR
500 BEDFORD AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.

מכתב קודש ממרן רביה"ק זי"ע להגה"ח ר' בן ציון יאקאבאוויטש ז"ל
אודות ההשתדלות לבטל ענין ה"מועצה דתית" בבני ברק

---

17 במכתב שכתב הגאון **גאב"ד זכרון מאיר** ובעל שבט הלוי זצ"ל למרן רביה"ק זי"ע ביום ה' לסדר חוקת תשכ"ד בענין המועצה הדתית, כתב בין הדברים: "...הריני פונה אל כ"ק בשאלה דלהלן, ובהכרעתה - הרבה מן עתידינו פה תלוי בה, בודאי כבר בא הדבר לאזני כתה"ג, שהממשלה הכריחה את מנהיגי העיר פה ב"ב לסדר מוע"ד - והדבר קבל כבר גושפנקא רשמית ואין בכוחינו עוד לבטלה לגמרי, רק אולי למנוע הפעלתה למעשה וכו' **היו לנו הרבנים מפה בצירוף גם כבוד הרב הגאון ר' אברהם שלמה כ"ץ גאב"ד ריסקווא איזה אסיפות ודיונים בזה**".

18 והיא לו נדפסה **בשו"ת דברי יואל** (חלק חו"מ סי' קמ"ג) **ובדברי יואל-מכתבים** (ח"א מכתב צ"א). וכמו כן כתב אז רבינו מכתב בענין זה להגאון הגדול בעל **שבט הלוי** זצ"ל. (נדפס **בדברי יואל מכתבים** ח"א סי' צ"ג).

וכאשר ביקר רבינו בשנת תשכ"ה בבני ברק ביקר גם את **הגר"י לאנדא** זצ"ל הרב דמתא ושאר רבני העיר, בביקורים אלה חקר ודרש רבינו להיוודע כל פרט ופרט בעניני הרבנות והנהגת העיר, ורבינו עודד את הגאון רבי יעקב לאנדא לעמוד איתן ולא להצטרף בשום פנים ואופן אל המועצה הדתית, ובכך זכתה עיר התורה בני ברק, שב"ה לא נכנעו ללחצים ולא נתפסו ליכנס אל המועצה הדתית.

19 כ"כ מרן רביה"ק במכתבו אל הגה"ח ר' **בן ציון יאקאבאוויטש** זי"ל מנהל מוסדותינו הק' בב"ב כאשר שלח לו ב' המכתבים הנ"ל למסור להמרא דאתרא **הגר"י לאנדא** זצ"ל **ולהגר"ש וואזנער** בעל שבט הלוי זצ"ל בצירוף מכתב זה כדלהלן:

בעזהי"ת. שלו' וכט"ס אל כבוד ידידי הר' הנגיד החסיד המפואר ירו"ש חו"ב טובא כש"ת **בן ציון יאקאבאוויטש** נ"י.

אחד"ש הטוב הנני שולח לו פה שני מכתבים הבאים כא' לשני הרבנים שליט"א שבעירכם כאשר יראה בהמכתבים, **וימחול נא למסור להם המכתבים ולדבר עמהם בהתבוננות כדת מה לעשות**. גם ימחול נא להשתדל בעיר להעמיד קהלה חזקה להספיק להרבנים הנ"ל את הסיפוק הראוי להתפרנס בכבוד באופן שיהיו ניצולים מנסיון גדול שע"ז אנו מתפללים בכל יום ואל תביאנו לידי נסיון.

קול חוצב להבות א"ש

משלא נכנעו ראשי השלטון והסכנה התגברה יותר ויותר, החליטו רבני העיר לקיים "עצרת מחאה רבתי" ברחובה של עיר להביע בשער בת רבים, התנגדות התושבים החרדים בראשות רבניה להתייסדות המועצה, והגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל נאם במעמד זו בהשתתפות אלפי התושבים בקול חוצב להבות אש בחומרת הענין, ושנעמוד איתן לבל יכנסו זמורות רעות בעיר בני ברק לקלקל ההנהגה התורנית בדרכי ההתבדלות.

הציבור החרדי בבני ברק מאוחד נגד כל שינוי בסדרי הדת בעיר

— מאת כתבנו —

קהל גדול של רבנים, ראשי ישיבות, גבאי מאה ותבריסים בתי כנסת וראשי ציבור, השתתפו במוצש"ק פר' בחעלותך באסיפה — שהתקיימה באולם האוכל של ישיבת פוטיבוי לצעירים אשר נקראה על ידי רבני חעיר שליט"א ובראשותם לרגל הסכנה של שינוי סדרי שירותי הדת בבני ברק.

ראש העיריה ר' שפעין סידוקה פתח את האסיפה ובירך כי בבני ברק מתגוללים חיי הדת ושרותי הדת למשפת וכי כל חלקי ה"דות תחורה בבני ברק על כך בוגעים ומפלגחים. כפי שזה בא לביטוי באסיפה זו — עומדים באחדים ואחורי רבני העיר שליט"א בהחלטה איתנה ונחושה להתנגד לכל שינוי אשר רק יערער את צביונה המיוחד של עיר תורה להבנים חם ושלום שירוד השילוג בעיר.

בתים דבריו מסר את ייהול ה' אסיפת ר' ראובן אהרונוביץ שהרצה אודוחת על הבעיה.

רב העיר בני ברק הגאון רבי יעקב לנדו, אב"ד וסרון מאיר, הרה"צ ר' שמואל הואזנר הרב של שיכון קרית יואל והרה"צ ר' א. בן ריבה של מוב התים סופר הרה"ג ר' י. שי. אונגר נשאו דברים נלהבים בירידת בדבריהם מתוך ההלכה של אסור להבנים שינויים בצורה של ניהול ענייני שירותי הדת וכן אסור למנות על הצבור מפונים אשר אין הציבור רוצה בהם.

כנגד הרבנים קראו לציבור החרדי להתלכד ולהלחם נגד סכנה זו, בכל האמצעים ובכל הדרכים.

הרבנים ציינו בדבריהם כי תופעה זו אינה חדשה בתולדות ההקהילות בארצות שונות ורבני בני ברק ילכו בדרכי אותם הרבנים אשר ויתרו על מעמדם ומשרתם רק לא להשחר לעלווים בדעתם של אחרים.

הרבנים פנו ברגע האחרון לגורמים העוסקים בדבר לבל יכניסו שינוי ולוא ומחלוקת בציבור החרדי בעיר ומצאו את הדרך הנאותה להשאיר את שירותי הדת בצורתם הנוכחית.

כן נאמו סגן ראש העיר ר' שמואל ורבבר ויועיר הקואליציה העירונית הרב יצחק מאיר שהרחיבו את דבריהם על המבשולים והחסלה העלולים לבוא מכינון מעצה דתית בעיר.

ההחלטות של האסיפה הגדולה אגודת ישראל בבני ברק הקריא יו"ר הסניף ר' א. ח. הרשקוביץ ושל פועלי אגודת ר' י. בריזון.

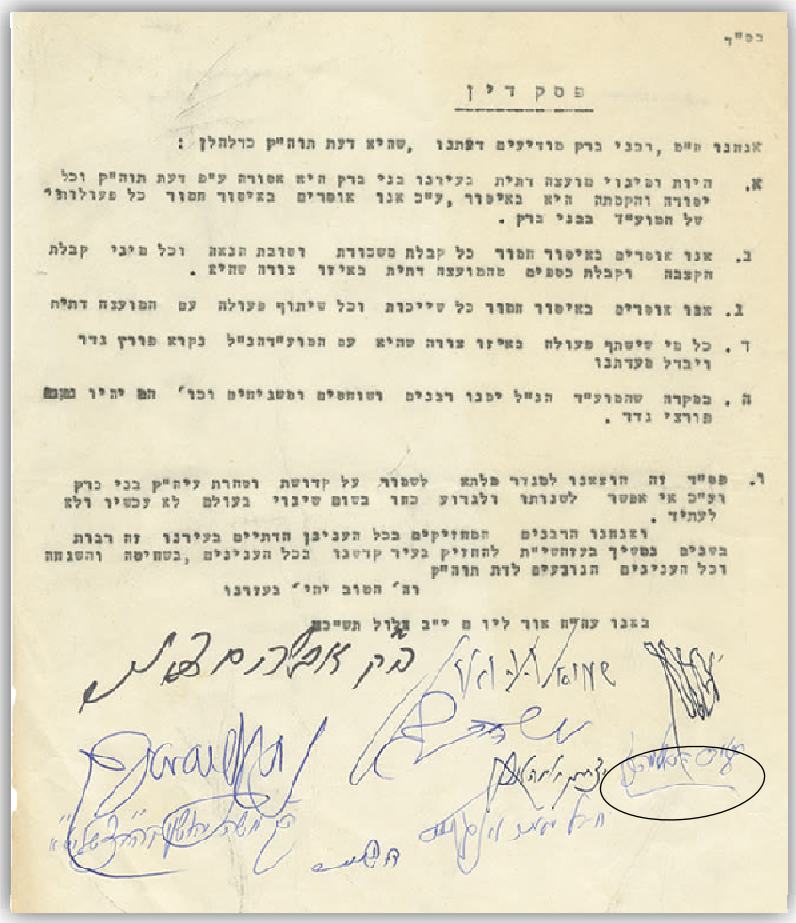
בהצהרה של אגודת ישראל נאמר: אגודת ישראל האמונה על אמונת חכמים ועל עצמאית יהדות התורה פודיעה ומצהירה שהיא עומדת איתנה לימין רבני העיר שליט"א ומתנגדת לכל שינוי בסדרי ועניני הדת שיהותים החדשים יהיא נגד הקמת מועצה דתית אשר לא קיימה כל הימים בעירנו.

אגודת ישראל לא תשתף פעולה עם המועצה הזאת באם תמונה העיר לה ברוח החוק.

אגודת ישראל מעמידה את עצמה על כל עמקנה ופעליה לרשות הועדה הציבורית לשמירת צביונה המיוחד של בני ברק בראשות רבני העיר שליט"א.

בתום הכנס נתקבלו ההלטות מתאימות ברוח הדברים שנאמרו.

כת"ע מתאר העצרת בבני ברק נגד "המועצה דתית" בה נשא דברים הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

בס"ד

פסק דין

אנחנו הח"מ, רבני ברק מודיעים בזאת, שהיא דעת התו"ק כולהלן:

א. היות וליבוי מועצה דתית בעירנו בני ברק היא אסורה ע"פ דעת התו"ק וכל יסודה והקמתה היא באיסור, ע"כ אנו אוסרים באיסור חמור כל פעולות של המוע"ד בבני ברק.

ב. אנו אוסרים באיסור חמור כל קבלת משכורת ושוחת הבאה וכל מיני קבלת הקצבה וקבלת כספים מהמועצה דתית באיזו צורה שהיא.

ג. אנו אוסרים באיסור חמור כל שיתוף פעולה עם המועצה דתית

ד. כל מי שישתף פעולה באיזו צורה שהיא עם המוע"דתי"ל נקרא פורץ גדר ויבדל מעדתנו

ה. במקרה שהמוע"ד הנ"ל יפנו רבנים ושופטים ומשביחים וכו' הם יהיו בחרם פורצי גדר.

ו. פש"ד זה הרשאנו לסנדר פלוני לשפוך על קדושת ושחרת ביה"ק בני ברק וע"כ אי אפשר לסנדרו ולגרוש כמו בשום מיני בעולם לא עכשיו ולא לעתיד.

ואנחנו הרבנים המחזיקים בכל העניין הדתיים בעירנו זה רבות בשנים בשליח בעזהש"ת להחזיק בעיר קדישנו בכל העניינים, בשתיפה והשגחה וכל העניינים הנוגעים לדת התו"ק

וה' הטוב יהי' בעזרנו

בנבו עה"ק אור ליו"ם י"ב אלול תשי"ב

החלטת הרבנים נגד המועצה דתית בשנת תשכ"ט, ביניהם חתימת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

והנה הארכתי קצת במכתבי להרה"ג מהר"י לאנדא נ"י אף שכעת כבד לפני להאריך בכתיבה מחמת תשות כחי, אבל הציקתני רוח בטני וצר לי מאוד על הדבר הזה, ועצור במילין מי יוכל, ובאמת קצר הירעיה מהכיל אלא שביארתי שם עכ"פ מקצת מאיזה פרטים והמבין יבין, **ומי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה להציל העיר מידי מהרסים ומחריבים, אבל אין בכחי כעת לעשות יותר** אין לנו על מה להשען אלא על אבינו שבשמים, השי"ת ירחם ויציל את שארית הפליטה ונזכה לראות במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן.

א"ד ידידו דושת"ה באה"ר מצפה לרחמי שמים במהרה.

(חתימת יד קדשו).

נא להודיעני אחר מו"מ הדברים מה עלה בידכם השי"ת יעזור שישמחני בבשו"ט. ידידו הנ"ל.

חותמו של כה"ן גדול

לאחמ"כ יצא "פסק דין" מכל גדולי הרבנים מכל העדות והחוגים, נגד הקמת מועצה זו ובכה התורה גזרו אומר ש"**כל קיומה היא באיסור וחבריה יש עליהם דין פורצי גדר**", וכמובן שהגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל היה בין ראשי החותמים. וכן בכל קול קורא וכרוז בעניני העיר שיצא מאת הרבנים הגאוה"צ זצ"ל היה הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל מטביע את חותמו של כהן גדול תיכף ומיד[20], ובכל דבר שראה בזה חיזוק הדת וההשקפה הטהורה עשה הכל למען חיזוקה וקיומה, ולהיפך כשהרגיש בעניין מסויים ריח של הרם הדת, אזר כגיבור חלציו למנעו ולבטלו, ופעולותיו אכן נשאו פירות.

20 כמו"כ סיפר הרה"ח ר' **געציל בערגער** ז"ל דבכל עניני הדת שעמדו על הפרק בעיר בני ברק - שנתפרסם מזה מודעות ברחובות קריה מרבני העיר, היה מרן רביה"ק זי"ע מתעניין ושואל: **"דער ריסקעווער רב האט אויך אונטער געשריבן"?...**

והוסיף הרה"ח **ר' אלי' שאול כ"ץ** הי"ו מב"פ: "כ'געדענק איך בין אויפגעוואקסן אל'ס קינד אין בני ברק, ס'פלעגט כסדר ענגען מודעות און צעטלעך אין די גאסן פון די רבנים פון שטאט אויף כל מיני ענינים, ס'פלעגט נישט זיין קיין איין צעטל וואס זאל ארויסקומען אן א חתימה פונעם ריסקעווער רב זצ"ל, אזא שטארקע השפעה האט ער געהאט אין שטאט".

בסייד

פסק דין

אנחנו, רבני עה"ק בני ברק

מביאים בזה לידיעת הקהל, כי מיני מועצה דתית בעירנו בני-ברק הוא נגד דין תורה, וכל קיומה הוא באיסור וחבריה יש עליהם דין של פורצי גדר כאמור ופורץ גדר וגו'.

אנו מחזירים את הצבור ומהרעים, שכל קבלה מוכרזת, וכל מיני הקבצות והסכת הצבור אינו שומע וכל שיתוף פעולה אתה, באיזה צורה שהוא, **אסורה בתכלית** וכל מי שיתוף פעולה עם המועצה דתית בעירנו הוא נמנה בכלל ההציבור.

פסיד זה הוצאנו למגדר מלתא לעמוד על קדושת ומהרת עה"ק בני-ברק ואי אפשר לשנותו ולגרוע כחו בשום שינוי בשלום, לא עתה ולא לעתיד.

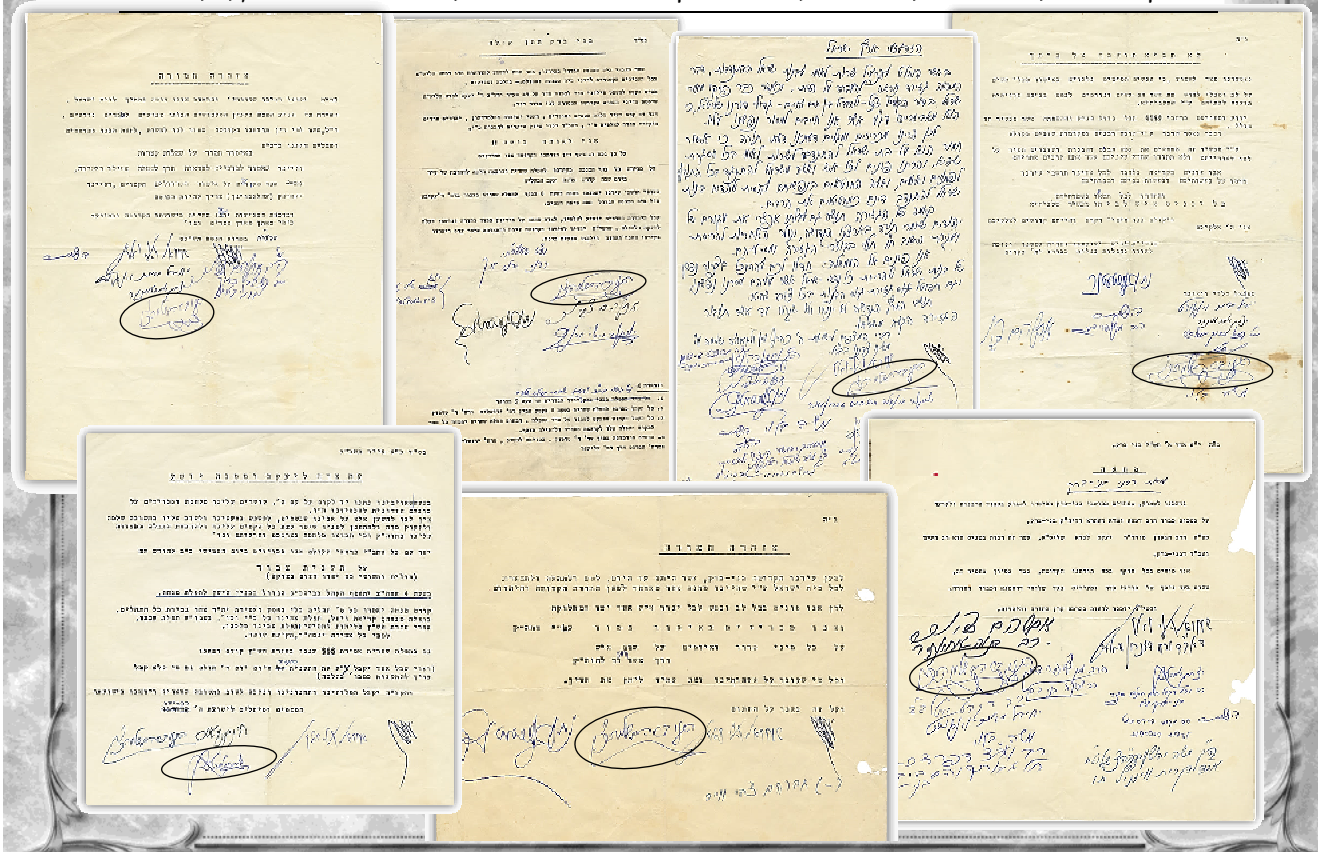
ואנחנו הרבנים המחזיקים בכל הענינים הדתיים בעירנו זה רבות בשנים ומשיך בעהשי"ת להחזיק בעיר קדשנו בכל הענינים הקשורים בדת קדשנו וה' הטוב יהי' בעזרנו.

יעקב לנדא רב ומייסד הכולל רבנים	שמואל הלוי וואזנר רב ומרדים ומחזק בעיר	אברהם שלמה בן רב ומכובן עירה ואבל בעיר
משה יהושע פוברסקי רב ומגיד מישרים	אברהם צבי וויס רב בעיר ומייסד בעיר	יצחק שלמה אוכנר רב ומגיד מישרים בעיר
יחזקאל סאול דינבורג רב בבארסקאן	משה בלוי רב ומרדים בעיר	נתן גשטטנר רב ומרדים ומנהל ישיבת בעיר
דוד שפטר רב לפליטת ומנהל ישיבת בעיר		

"מיני מועצה דתית בעירנו בני ברק הוא נגד דין תוה"ק וכל קיומה הוא באיסור וחבריה יש עליהם דין של פורצי גדר כאמור ופורץ גדר וגו"

פסק דין רבני בני ברק נגד הקמת ה"מועצה דתית" ובתוכם מופיע חתימתו של הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

להלן כמה מודעות וכרוזים על משמר העיר כאשר בין ראשי החותמים מופיע חתימת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל זי"ע

הרה"ק רבי מרדכי דוב נולד בחנוכה שנת ת"ר לאביו הרב צדיק רבי משולם זוסיא יצחק אויערבאך אב"ד טלאמיטש, שהיה נין בן אחר בן להרבי ר' זושא זי"ע, ולאמו הצדיקת מרת שטערנא פייגא בת הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס (נסתלק בי"ג אלול תרל"ו) בן המגיד הק' רבי מרדכי מטשערנאביל וחתן הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש, זכי"ע. ואכן, על שם שני זקניו הקדושים הללו, מצד אמו, נקרא שמו בישראל: מרדכי דוב. בהיותו כבן שש התייתם מאמו הצעירה, ונתגדל ביחד עם שתי אחיותיו על ברכי זקינו הק', אבי אמו, שהיה דר בהארנסטייפל שבארץ אוקראינא, זקינו גידלו וחינכו במסירות ובאהבת נפש, ולימים אף סיגל רבינו לעצמו שם משפחתו 'טוורסקי', כשם משפחת זקינו הרה"ק מטשערקאס. רבות נפלאות מסופר אודות התמדתו ויגיעתו בתורה והתנהגותו בקדושה ובטהרה בשנות ילדותו. בהיותו בן י"ג שנה בחר בו הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז כחתן לבתו הצדיקת מרת רייצא, ובעת חגיגת ה'בר מצוה' שלו נכתבו ה'תנאים' בהיכל הסב"ק מטשערקאס. מועד החתונה נקבע לשנת תרט"ו, שאכן התקיימו כמוסכם בעיירה הוסיאטין שעל הגבול שבין עסטרייך ורוסלאנד. לאחר נישואיו המשיך לשבת בצל זקינו הק' בהורנסטייפל, שם נתקדש ונתעלה הלוך וגדל, ובה ישב כמעט כל ימיו. כשהיה י"ח, כבר היה בקי בש"ס ופוסקים כאחד הגדולים ושבילי ההוראה היו נהירין לו כזקן ורגיל, בשנת תרכ"ג, והוא אך בן שלש ועשרים שנה, הטיל עליו זקינו הק' את עול ההנהגה בהורנסטייפל אותו הועיד לו שנים אחדות קודם לכן, בעת שעקר ממנה והשתקע בטשערקאס. למרות גילו הצעיר נפרשה מצודתו על פני כל הגליל, שכלל עשרות עיירות. לאחר פטירת זקינו הק', בי"ג אלול תרל"ו, התקשרו אליו המונים מחסידי טשערקאס, ואף נתמנה למלאות מקומו כנשיא דכוללות וואהלין "מעות אה"ק" לצדקת רמבעה"נ. עם נשיאות עטרת האדמורו"ת והנהגתו בחסד עליון בדרך רבת אנפין עילאין בתורה ועבודת ה', והיותו נודע כקדוש עליון ואיש מופת, היה מפורסם כאחד מגדולי פוסקי דורו, ומכל קצוי הארץ הריצו אליו רבנים גאונים ויושבי על מדין את כל הדבר הקשה, וקבלו את הכרעתו כדבר האורים ותומים. בשנתו האחרונה, שנת תרס"ג, והוא אך בן ס"ג שנה, רמז כמה פעמים מפורשות שיום פטירתו קרב ובא, ושזו שנתו האחרונה עלי אדמות, כמו, בעת שנכנסו בניו לדבר עמו בענין הדפסת ספר תשובותיו "עמק שאלה", הפטיר לעומתם אכן, גם זקנכם ה'דברי חיים' הדפיס את ספרו בשנה האחרונה... ועוד כהנה, ואמנם במוצאי מנוחה, בעוד ליל שישראל קדושים מתחילין לומר בו סליחות, אור לכ"ב אלול, לאחר שערך תשובה בהלכה, ואחר שקיבל 'קוויטלעך' מהקהל, ישב וסעד סעודת 'מלוה מלכה', ושוב שנית נתיישב להגיה את התשובה שכתב קודם לכן [בדיני בית הכנסת, הנדפסת ב'העמק שאלה' או"ח סימן ז'], ונטל קולמוס בידו לתקן את הזמן המסומן בראשה, במקום "אור ליום א'" חזר ורשם "מוצאי שבת", וכשסיים עלה על יצועו ותוך זמן קצר השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה. השאיר אחריו ברכה לדורות חיבוריו הקדושים פלא יועץ עה"ת ומועדים המלהיב לבבות לעבודת ה' בדרך פרד"ס שו"ת עמק שאלה על ד' חלקי שו"ע, קונטרס לחם רב על דיני פת הבאה בכיסנין, תורי זהב ספר מקיף על הלכות ריבית והמסתעף עמק חכמה פרפראות עה"ת, אותו הדפיס ביחד עם הספר "עמק תפלה" של זקינו הק' מטשערקאס וקראם ביחד "שושנת העמקים". עוד נשאר חיבור גדול בכ"י על שמות גיטין שנשרף בשנת תרמ"ב, וספר עמוק בחכמת הקבלה בשם 'כד הזהב' שנאבד בשנות המהפכה ברוסלאנד. מנו"כ בהארנסטייפל, זיע"א.

בכי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

אור בהיר הוא בשחקים

בשנתו הי"ג לקחו מרן הקדוש מצאנז זיע"א כחתן לבתו מרת רייצא. השידוך נעשה ונגמר ע"י שליח מבלי שהרה"ק מצאנז יראה תחלה את החתן, ועל כך אמר, חותני הגאון מלייפניק לקחני לחתן מבלי שיראני תחילה, אף אני אעשה כמוהו כי רואה אני מרחוק את החתן לומד תור לשמה ומאיר כשמש בצהרים.

זכות אבות

גברא רבה קמסהיד עליה

פעם ביקשה מהרה"ק מצאנז אחד מבנותיו שיתפלל בעדה להפקד בפקודת ישועה ורחמים, והשיבה האב שתפנה אל חתנו הרה"ק מהארנסטייפל לפי שהוא בתפלתו הזכה בוודאי יפעול ישועה, שמעה הבת לקולו וערכה מכתב מפורט אל הרה"ק מהארנסטייפל, ומעברו השני הוסיף הרה"ק מצאנז בכי"ק כדברים האלה, 'אנה למלא בקשת בתי תחי', ואבקשו גם להתפלל עבורי, כי חולה אנכי, חותנכם חיים בן מרים'. כמו כן פנה אליו חותנו הרה"ק מצאנז במכתב, אחרי שנשא הרבנית הרביעית, כי יתפלל בעדו שיזכה לבנים, מאחר שהרבנית מפצירה בו מאוד, ובא על החתום 'חיים בן מרים'. (המכתב היה עד להמלחמה בידי הרה"ק רבי אלישע מגארליץ, חתנו של הרה"ק מהאנסטייפל זללה"ה). פעם בשיחה עם בנו הרה"ק מקשאנוב זללה"ה, התבטא הרה"ק מצאנז לאמר, הידעת בני כי לרבי מאטל'ע יש דעה בשמים, חותנו הק' רחש לו חיבה יתירה, והיה פונה אליו בלשון רבים 'איהר'.

'בעלוין צדיקים' עמ' ק"ל

ובתשובותיו מכתירו חותנו הקדוש בתוארים מופלגים: הרב הגדול בוצינא קדישא חסידא ופרישא המאוה"ג חסיד ועניו ירא ה' בנש"ק שר התורה המפורסם.

שו"ת דברי חיים יו"ד סי' מ"ט, לקוטים י"ז

תל תלפיות

שמעתי מהרה"ח רבי בנימין יוסף וואליגער ממונקאטש שיחי' ששמע מחותנו הרה"ח הישיש רבי אליעזר פאשקעס ז"ל שזכר עוד מימי בחרותו אין די יארין צווישין תר"נ תר"ס, והרה"ק רבי מרדכי דוב מהארניסטייפיל ז"ל היה אז פעם בעיר ראצפערט בשבת קודש אצל חתנו הרה"ק רבי שלום אליעזר ז"ל הי"ד מראצפערט, ובאו על שבת קודש טויזענטער יודין מערי אונגארין וראמעניע וממדינת טשעכיי, לראות את פני הגאון הצדיק הרה"ק מהארנסטייפל ז"ל.

'משמיע ישועה' עמ' רל"ט

שר התורה ועמוד העבודה

עוד בימי ילדותו ארץ רעשה מחכמתו וקבעו הלכה כמותו כי ה' אתו כותבים בניו הצדיקים בדברי פתיחה לספרו שו"ת "עמק שאלה". ואמנם מנעוריו היתה יראתו קודמת לחכמתו, וכל רואיו הכירו כי שם ה' נקרא עליו. הן בעודנו נער כבן י"א כבר היה מתעורר כל לילה ויורד ממטתו לישב על הארץ ולערוך "תיקון חצות" מתוך בכיות על חורבן ביהמ"ק וגלות השכינה. לא בכדי נתקדש שמו בפי כל צדיקי וגאוני הדור, והעריצוהו כחד מקמאי.

הקדמה לשו"ת העמק שאלה

אביהן ורבן של ישראל

מתאמרא משי' דהרה"ק רבי דוד מטאלנא זללה"ה שאמר כי אל רבי מאטיל'ע צריכים לנסוע לא רק חסידים, כי אם גם רביים, צעירים וישישים הישישים יתביישו מפניו, והצעירים ילמדו ממנו בעודו אבר"ך צעיר לימים כאמור, כבר השפיע מקדושתו כחד מצדיקי הדור, וכבר עמד כתרו בין גדולי פוסקי הדור, בהיותו נודע כפוסק ומשיב, ותשובותיו בהלכה נפוצו באהלי שם. (בתשובה ב'בית שלמה' בענין שחיזה בה רבינו דעתו בענין 'אישתהי י"ב חודש' שסערה ארץ סביב דעת תורתו נכתב שם שהיה זה באייר תרכ"ז. נמצא שרבינו היה או בשנתו הכ"ז) דרכו זאת היתה משום חידוש, כי שאר צדיקי וואהלין לא הורגלו לפרסם ברבים נגלות התורה, ואילו הוא הרבה להשיב ולהפיץ חידושי תורה ובירורי הלכה בפלפול ובסברא, וראשו ורובו היה שקוע בעמק שאלה, לפסוק ולהשמיע דבר ה' זו הלכה, ועם כל זה לא כהתה אונו מטורח ההנהגה ועניני העבודה, אשר רבו גם רבו הוא רומז על כך בתשו' אה"ע סי' מ"ט "כי עמוס הטרדות מאד אנכי ואם מפאת הימים האלה המעותדים להשיב חשבון הנפש בכל מצעדי איש, ואם מפאת האנשים הבאים כל אחד דורש ומבקש להיותו שואל כענין" וגם נודע בדורו כאחד מקדושי ארץ, המלהיב לבות ישראל לעבודת ה' ומפליא פלאות לישועתם.

תולדותיהן של צדיקים

עמוד ההוראה

ביתו היה תל שכל פיות פונים אליו באשר המון העם נקבצו ובאו ליהנות ממנו עצה ותושיה ולבקש על דבר ישועה ורחמים, בני עליה מופלגים נהרו לתפלותיו ושולחנותיו אנשי תורה ובעלי הוראה מכל קהלות הקודש דרשו לשכנו וסמכו על פסקיו, כפי אשר תחזינה עינינו חליפת שו"ת עם גאוני

וצדיקי גאליציא ובהם חותנו ה'דברי חיים', ה'שואל ומשיב' מלבוב, ה'בית שלמה' מסקאלא ועוד, ואף גדולי ליטא פנו אליו מתוך הערצה ויותרת הכבוד, כמו הגר"ח ברלין וגיסו הג"ר רפאל שפירא, והגר"א גורדון מטעלז שמתארו ארי דבי עילאי בוצינא קדישא חסידא ופרישא (ראה שו"ת רבי אליעזר מטעלז סי' כב כג). ובמיוחד היה רב חילו בהתרת עגונות, ורבים מפוסקי הדור התנו הכרעתם בהסכמתו, ועם כל זה אף הוא, בגודל ענותנותו ובהיותו מיראי הוראה, היה מדגיש בתשובותיו לרוב שאינו מכריע כי אם בתנאי שיצטרפו לדעתו עוד חכמי תורה. וכך כותב בתשובה אחת "ידעתי ערכי וקוצר המשיג ועומק המושג, וזה רבות אשר גדרתי בעדי שלא לדון בדברים חמורים כאלה, כי לא אלמן ישראל מגדולי ארץ ואבירי התורה, אך כאשר שאמרו חז"ל בזה אשר המוציא היתר דומה כאילו בונה אחת מחרבות ירושלים ע"כ נתתי דעתי לחפש היתר לבת ישראל ומה' אשאל עזר לבל אכשל בדבר הלכה ובאופן אשר דברי יהיו רק להלכה ולא להמעשה עד כי יבואו דברי לפני גדולי ישראל"

אהע"ז סי' ל"ו

אף מבית דינו של הבריסקע'ר רב – הגרי"ל דיסקין זצ"ל מקרתא דשופריא ירושלים ת"ו נדרש דעת תורתו, ובדברי תשובתו אליהם מקדים ברוב ענותנותו לא ידעתי הנחיצות עלי שאשיב בזה הלא התורה דילהון הוא ואתם הגבורים אנשי השם. ושוב בסוף התשובה: לא באתי להורות הלכה כי אתם הגאונים הגדולים ובראשם רבם הגאון מבריסק שיחי' נצח וכאשר יכריעו הם כן הוא הלכה.

עמק שאלה סי ס"ג

תורה מסיני

מקובל שכל פעם לפני אמירת 'דברי תורה' בעריכת שלחנו הטהור היה מקיא מה שאכל מקודם, כבחינת משה רבינו ע"ה שאמרו חז"ל (יומא ד:) שעלה למרום קודם קבה"ת ארבעים יום "כדי למרק אכילה ושתיה שבמעיו", ובעת אמירת התורה קרן אור פניו כלפידים.

מפי ספרים וסופרים

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

מסירות נפש להטיב ליהודי

בעת הנסיעה על מקומות הקדושים קברי אבות באייראפע, סיפר מרן רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה מזקינו הקדוש מהארנסטייפל, אשר בהיותו ילד צעיר לימים נתגדל בבית זקינו הרה"ק מטשערקאס לאחר פטירת אמו, ופעם אחת נסע זקינו הרה"ק מטשערקאס מביתו, ויהודי אחד בא לטשערקאס אל הרה"ק להתחנן על נפשו, מפני הפריץ הנוגש בו, אשר רוצה לזרקו מביתו ואת אשתו וילדיו, כאשר אין לו לשלם דמי החכירה, והגיעו מים עד נפש כי מה יעשה לעת כזאת ואנה יוליך את משפחתו והימים ימי חורף וכפור, ומכיון שהרה"ק מטשערקאס לא היה בביתו שפך היהודי את מר שיחו לפני הרבנית, אמרה לו הרבנית אשר היתה מפורסמת בחכמתה, שמע נא אלי והכנס אל נכדינו הצעיר ושפוך לפניו את מר לבך והוא יוכל להושיעך, עשה כן היהודי ונכנס אל רבי מרדכי דוב וסיפר לו את כל ונוכחת, ויאנח רבי מרדכי דוב הצעיר ויאמר, מה אוכל להושיעך, אמר לו היהודי אם באמת אינך יכול להושיעני אין לי שום טענות עליך, אבל אם יש בידך לפעול ישועה עבורי ולא תעשה אין אני מוחל לך לעולם, ויהי כשמעו את הדברים האלו יוצאים מפי היהודי המסכן, ויזדרז הרה"ק מהארנאסטייפל ויאמר להיהודי נלך למקוה, הלכו למקוה וירד הרה"ק רמ"ד לטבול ושהה שם זמן רב, ובצאתו אמר להיהודי, סע לביתך ואל תירא ואל תחת מפני הפריץ, ויסע היהודי לביתו והנה הפריץ יוצא לקראתו ויבקש למחול לו על אשר חטא כנגדו, והרי הוא מוחל לו על כל החוב, ויספר לו כי בפעם אחת הרגיש פתאום בנפשו איך שמישהו אוחז בגרונו ורוצה לחנקו, מיד תלה הדבר כעונש על אשר התעלל בהיהודי, וקבל עליו להניח את היהודי לנפשו, ואז הונח לו, בדק היהודי ומצא והנה מעשה החניקה היתה בדיוק באותה שעה אשר הרמ"ד שהה בהמקוה, וישב היהודי לטשערקאס להכיר לו טובה על הישועה הגדולה, וסיפר הדברים לזקינו הקדוש, ויהי כשמוע הרה"ק מטשערקאס את דבריו, התפלא על נכדו ואמר, הרי הוא כה צעיר לימים, ועד כדי כך כבר ימסור את נפשו עבור יהודי.

אלה מסעי – מסע רביה"ק בעל ברך משה למקומוה"ק

תיכף לת"ח ברכה

מסופר על זקינתי הרבנית שרה גיטל מפאדגארזא ע"ה, בהיותה פעם בקארלס'באד, והיה חפצה להיות בלייפניק על קבר זקינה ה'ברוך טעם' זצ"ל, אולם, לא היו לה הוצאות הדרך, ונכנסה וביקשה ברכה מדו"ז הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

שמחת ההכנה למצוה

הנה שמעתי מגיסי הרב החסיד שיחי' (ה"ה הרה"ק משינאווא זי"ע) שאמר בשם חותנו זקנו הק' בעל הישמח משה מאוהעל זי"ע שאצלו היה חזק מאוד השמחה שבההכנה להמצוה ואמר דוודאי כשאדם עושה איזה מצוה מוצא אחרי כן חסרונות שלא עשאו כראוי בשלימות האהבה וטהרת המחשבה אבל במה ששמח בזה שיזכהו הקב"ה לעשות ולקיים המצוה בזה תהיה השמחה גדולה בקרבו לאין שיעור ומקוה להשי"ת שיוכל להשלים המצוה כתיקונו, (ראה ישמח משה ר"פ כי תבא).

פלא יועץ

נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים

הגאון הקדוש מוה"ר מרדכי דוב מהארנסטייפל זצ"ל אמר פעם בשבת תשובה לפרש משנתינו, 'בטל רצונך מפני רצונו' דהיינו אף שרצונך לצאת מן הגשם ולא לעסוק בדברים גשמיים כלל, 'בטל רצונך מפני רצונו' (אבות ב' ד'), שרצון הבורא הי' דוקא להיות בעולם הגשמי ולעשות דברים גשמיים [ולקיים 'בכל דרכיך דעהו'], ועי"ז יגיע הכבוד ושעשועים להבורא ית"ש מכל מה שברא בעולמו, ע"כ.

'מגן האלף', עמ"ס אבות עמ' ע"א

זללה"ה ששהה גם שם, ונתן לה ברכה, וכשיצאה ממנו מצאה בדרך כפתור של זהב מאחד ממלבושי השרות האורחות והיה שוה לדמי הוצאותיה זי"ע.

'שיחתן של עבדי אבות' ח"א עמ' כ"א

הוא המשביר לכל עם הארץ

סיפר לי כ"ק מרן בעל ה'ברך משה' זללה"ה (כשהלכתי לטייל עמו בסעמרינג שבמדינת שווייץ) שכשהרה"ק רבי מאטעלע זי"ע שהה בעיר ראצפערט התאכסן אצל אחד שבחצר ביתו היה לו חנות קטנה של מיני חגורות ועורות וכדו' והתמרמר לפני הרה"ק על שאינו מצליח במסחרו ואין לו במה לכלכל ביתו, וקודם שנסע הרה"ק מעיר ראצפערט הכניסו בעל האכסניא לחנותו בהראותו לרבי מאטעלע שזהו מקום פרנסתו, נענה הרה"ק אליו כמסיח לפי תומו, הרי יש לך הרבה סחורה למכור ולמה אינך מוכר אותם, ובירכו לשלום, ולפלא שמני אז התחיל לראות ברכה במסחרו והצליח למכור סחורתו עד שנתעשר.

'נפלאים מעשיך' ח"א עמ' ק"צ

כי שם ציוה את הברכה

פעם בא לפניו אבי בת בוגרת ושפך כאבו על כך שכבר עברו מספר שנים מאז שהגיעה בתו לפרקה, וכל השתדלויותיו הרבות לשדכה ולהשיאה מעלות חרס בידו. כששמע הגה"ק מהורינסטייפל זי"ע דברי האב, שאלו, אם לאחר לידת בתו זו ערך קידוש כנהוג. והשיבו אבי הבת, שבאמת כשנולדה בתו נתן לה שם בבית הכנסת ביום הקריאה, ותו לא מידי. אז אמר לו בעל הגאון הקדוש ה'עמק שאלה': שוב לביתך, ובשבת הקרובה תהנה את חבריך וידידיך בקידושא רבא, והם יברכוך כנהוג בהולדת הבת. כמובן שעשה כאשר צוה, ואכן נושע במהרה. כשבא שנית להארנסטייפל לבשר דבר ישועתו, אזר אומץ ופנה אל הרה"ק זי"ע ושאלו, מהי השייכות בין אי עריכת הקידוש בשעתו לעיכוב הנישואין. על כך השיב לו בעל ה'עמק שאלה', שכשנולד זכר זוכה אבי הבן להתברך שיזכה להכניסו לחופה, הן בליל שבת הראשונה ללידתו במסיבת 'שלום זכר', כשמשתתפי השמחה מברכים אותו תזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ולגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים והן בעת הברית כדאיתא במס' שבת (קלז:) העומדים שם אומרים, כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים וכן פסק בשו"ע יו"ד (סי' רסה ס"א) וכן בסעודת הברית שלאחריה, וברכותיהם של ישראל קדושים אכן מביאות ומסייעות ברבות השנים בהכנסתו לחופה. גם הכנסתה של הבת לחופה צריכה סיוע וברכה, ולפיכך נהגו לערוך קידוש בבית הכנסת בעת הולדתה וכו', ובזה שמנעת זאת מבתך בשעתו, התעכבה עתה כניסתה לחופה, עד שאספת ברכה לתוך ביתך בהשלמת הקידושא רבה כעת עכתודה"ק.

עיוני הלכות (ח"א עמ' שכה)

עמוד החסד

מצעירותו צלחה עליו רוח ה' ולמרות גילו הצעיר נתבצר לו מעמד רם ונשא ביהדות אוקראיינע, אלפי חסידים נשאו עליו עיניהם, ועד מהרה הגיעה השפעתו למרחקים ומצודתו היתה פרושה על פני עשרות ישובים וקהלות ישראל, עינו היתה פקוחה על כל המתרחש בחיי הציבור, ביתו נעשה תל תלפיות אנשי תורה ובעלי הוראה מוצי"ם ושובי"ם מעשרות קהלות קודש פנו אליו לבקש הכרעותיו בהלכה, גם שאר גאוני ישראל סמכו על פסקיו והעריצו גדולתו בתורה כחד מקמאי, אף גדולי חסידות ובמיוחד

דודיו לבית טשערנאביל הפליגו מאד בשבחו, וכמו"כ דבקו אחריו ישראל מאמינים בני מאמינים, והיו צובאים תמיד על פתחו לבקש ממנו ברכותיו להוושע בזכות תפילתו הזכה, וידוע שלא הניח לעשות בביתו שעות קבלה, רק בכל עת שבא אליו יהודי עם "קויטל" הי' סוגר את את הספר שהי' לומד ומקבלו בסבר פנים יפות לעזור ליהודי בעת צרתו. גולת הכותרת של קדושתו היתה מדת החסד שבו, בהיותו פטרונם ואביהם של נדכאים ואביונים, דיינו במה שמסופר כי אחותו הצדקנית הרבנית מלובלין ע"ה התרעמה בפניו כי בביתו שוררת דחקות נוראה, ענה לה, וכי מה דעתך נקרא רבי, רבי אינו אלא גבאי צדקה, לוקח מזה ונותן לזה, אם הוא בעצמו נצרך רשאי אף הוא להנות מכספים אלו, אבל אם יקח הכל לעצמו אין להקב"ה צורך בו.

תולדותיהם של צדיקים

נתן ליבו להיות מיצר בצרתם

הרה"ח הישיש ר' ישראל בריף ע"ה סיפר, שבימי נעוריו זכה להיות על שבת שבע ברכות של הרה"ק בעל קדושת ציון ז"ל מבאבוב שנערך בראצפערט פ' שלח בחודש סיון תרנ"ט. על ש"ק הי' שם כינוס צדיקים לבית צאנז, המחותנים הרה"ק מהר"ש מבאבוב ז"ל והרה"ק ר' שלום אליעזר"ל מראצפערט ז"ל, וחותנו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ל, והרה"ק ר' ישעי'לי טשחויבער ז"ל והרה"ק ר' אלעזר"ל אושפיצינער ז"ל. והמון גדול באו על ש"ק, ולפי האומדים הי' שם למעלה מעשרת אלפים חסידים על ש"ק. ונתאסף המון גדול כזה כיון שבאותו זמן הי' גזירות וצרות שונות על אחבנ"י, ורצו להגיש פתקאותיהם לפני הצדיקים להתברך בדבר ישועה ורחמים. במוצש"ק נערך שבע ברכות ברוב פאר והדר, אבל במשך רוב השבע ברכות היו שורות שורות של המונים שעמדו צפופים להגיש פתקאותיהם לפני א' מן הצדיקים, כל אחד הגיש הקויטל שלו לפני הצדיק שהזדמן לישב בראש השורה שעמד בו, והבכיות והיללות עלו עד לב השמים. ר' ישראל הנ"ל שהי' אז ילד עמד עם אביו, ואירע שעמד בשורה המוליך להרה"ק ר' מאטל'י הארנאסטייפלער זצ"ל. ובערך בשעה ד' באשמורות הבוקר הגיעו כמעט לפניו וראו על השולחן גל של קוויטלעך, ופתאום צוה הרה"ק להגבאי שיפסק מלקבל אנשים. וראו איך שר' מאטל'י פותח הבעקיטשע שלו ומתיר כפתורי השפענצער, ואח"כ מתיר כפתורי החלוק שלו עד שגילה את לבו, והם עמדו משתוממים ולא ידעו מה מתרחש כאן. והנה פתח הרה"ק את פיו ואמר, "ריבונו של עולם, קוק אריין אין מיין הארץ אריין! איך קען שוין נישט!" ובכה מאין הפוגות. ואחר שישב רוחו מעט המשיך לקבל פתקאות.

חדותא דמלכא

מה הקב"ה מחיה מתים אף צדיקים מחיים מתים

סיפר לי הרה"ח ר' משה דוד שטרום נ"י ששמע מהרה"ח ר' משה קילאקאוו ע"ה שעוד זכה לנסוע להרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל זללה"ה והיה קורא אותו רבי מרדכי בער'ניו, וסיפר ששמע המעשה דלקמן מבעל העובדא שהוא היה שותף עם מתנגד אחד, במסחר של זי"ף, ובית היוצר שלהם היה מחוץ לעיר, פעם אחת הלך השותף המתנגד בהשכמת הבוקר בשעה חמש לבית החרושת, וכשנכנס ראה שאחד הגויים העובדים שם תלה את עצמו, ונבהל מאד ולא ידע מה לעשות, כי ידע שמדבר כזה היה יכול להתהוות פאגראם רח"ל שתוצאותיה מי ישורנה, וניגש אל החבל וחתכה ונפל גוף הנכרי בין הנבילות של הבהמות שהיו שם (שמשומנם עושים הזיי"ף) ונשבע בינו לבין עצמו שלא יגלה לשום נברא מה שראה, אך חשש שלא יתגלה המעשה ח"ו, אחר שלשת ימים

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

עצה נפלאה להתחזקות בכל מצב

כאשר ידע איניש בנפשיה, וימצא עצמו בעל מום בכל קומתו וכו', עצה היעוצה לזה, שיאמין באמונה שלימה, אשר הש"י חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, ורחום וחנון ה', ורחמיו על כל מעשיו כתיב, וגם אני ממעשי הבורא, ומודה ועוזב ירוחם, ובוודאי יקבל השם יתברך מחשבתי הטובה, בחרטה על מעשי, כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וקרוב ה' לנשברי לב, ובודאי יהיה תפילתי וקיום המצוה לריח ניחוח. ובזה האמונה יתמלא לבבו גיל וחדוה, ויפתח פיו להתפלל וללמוד ולקיים מצותיו, מתוך שמחה של מצוה.

פלא יועץ, יום ב' דר"ה, ד"ה פתח

על שלשה דברים האד"ם עומד

הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל אמר: איתא במשנה (אבות פ"א מ"ב) על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. ובאמת הלא כל אדם הוא עולם מלא, ואם כן בכדי שיתקיים ויחזיק מעמד, צריך כל אדם לקיים בשלימות השלשה דברים הללו תורה עבודה וגמילות חסדים.

ילקוט מאורי אור עמ' רמ"ח

קיבלו הוא ושותפו החסיד הזמנה להפאליציי, שתבעו אותם כיון שהגוי הנ"ל פועל אצלם כמה שנים ועכשיו זה ג' ימים שלא שב לביתו והוריו אינם יודעים להיכן נעלם, ע"כ נפל החשד עליו, וצריכין לברר שאין הקולר תלוי בצאורם.

רץ השותף החסיד אל הרה"ק רבי מרדכי דוב זללה"ה וסיפר לו שצריכים ישועה כי חושדים בהם בכזה ענין (והוא לא ידע האמת כלל), אמר לו הרה"ק מהארנסטייפל, הלא כמדומני שיש לך איזה שותף, יבוא גם הוא אצלי, אבל החסיד ידע שהשותף לא ירצה לבא בשום אופן, אבל בלית ברירה התחיל לפתותו שיבוא אתו עמו, ולא נתרצה עד שאמר לו הנה אל הרב מהארנסטייפל באים הרבה מיני אנשים ויש לו הרבה ידיעות בהרבה ענינים, אולי יעלה בידו לתת לנו עצה ישרה מה ואיך לעשות בדיננו, ובזה הכריח אותו לבא עמו, וכשבאו אל הרה"ק מהארנסטייפל אמר להם הנה שכרתם עורך דין מעיר קיעוו, וגם המשפט יהיה בקיוב, ובקיוב יש יריד גדול (שהיה נערך שם אחת לחמש שבועות) ואל היריד באים רבבות רבבות גויים וגם מוכרים שם עבדים ושפחות, ובתים וקרקעות, ובין כל האנשים אולי גם יופיע ויבא הגוי הפועל שלכם ג"כ, וכשיראו אותו יקראו תכף לשוטר משוטרי העיר ויקח ממנו ניירותיו ויראו שהוא מסתובב בקיוב ותצאו זכאים מצרה לרווחה.

והנה השותף המתנגד שידע האמת שהגוי מת ובטל מן העולם, אך לא היה יכול לגלות מפני השבועה, וכאן שומע דיבורים כאלה מהרה"ק מהארנסטייפל, נתרגז מאד וירק על גבי הקרקע בשמעו דברי הרה"ק, וברח מביתו של הרה"ק, רץ אחריו השותף החסיד, אבל הוא לא רצה לדבר עמו, על כל פנים השותף כבר לא רצה לנסוע לקיוב להיריד, רק נסע עם שותפו בשביל עניני המשפט, אבל למעשה נזדמן שזמן המשפט היה אז בעת ההוא היריד ג"כ, והיו שם הרבה אנשים למאד, והם אחזו זה ביד זה של יאבדו בין ההמון הרב, פתאום ראה השותף המתנגד את פועלם הגוי חי וקיים למול עיניו, וצעק בבהלה "יעשאק"! והתעלף תיכף, ונעשה בהלה ברחוב, ובין כך שאל השותף החסיד את הנכרי שלהם 'יעשאק היכן היית', ענה לו הנכרי שאינו רוצה לדור עם הוריו ולכן ברח לקיוב, בין כך ובין כך קרא החסיד מהרה לשוטרים המסבבים ברחוב, וניגשו אליו שני שוטרים, ושאלו להנכרי מה עמו וסיפר להם כנ"ל שהתקוטט עם הוריו וברח לקיעוו, וביקשו ממנו ניירותיו וראו אשר כנים הדברים, וממילא ע"ז נפטרו השותפים מכל המשפט שהוכיחו בבית המשפט ע"י השוטרים שראוהו חי וקיים ברחוב העיר.

כשנתעלף המתנגד הנ"ל שפכו עליו מים ועוררוהו מעלפונו, והובילוהו לבית החולים והיה חולה ז' חדשים מגודל הבהלה (שאק) שראה הרוג בא ברגליו, וכשהבריא, רצה ללכת לפייס את הרה"ק מהארנסטייפל ז"ע אחר שראה כי גדולים מעשי צדיקים לכל חפציהם, והוא בטפשותו ירק מול פניו על הארץ, כשנכנס אל הרה"ק עם שותפו נענה הרה"ק ז"ע "מען זאל האבן אזא קנאפע אמונה" (קצת אמונה לכל הפחות), אזא קנאפע אמונה, פארוואס זאל מען נישט גלייבן, אז ווען עס קען זיין א פאגראם אויף הונערטער איידן (שהיה סכנה לכל יהודי הסביבה, אם היו יוצאים חשודים בדין על הריגת הגוי) "קען מען אפילו מיט א קאפיטל תהלים ברענגען א רוח אויף צען פופצן מינוט", ואמר לי ר' משה על המתנגד שהוא נשאר קאליקע"ר והיה הולך עם מקלות (כנראה מחמת שירק בפני הרה"ק ז"ע) אך בנו ר' חיימק'ע כבר היה חסיד.

שיח זקנים חלק ה' עמ' רס"א

לטובת נשמת

הגה"ק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל

גאב"ד ירושלים ת"ו - בעל "עטרת יהושע"

בן הגה"ק רבי ישראל זצ"ל

נלב"ע כ' אלול

הונצח ע"י תלמידיו החשובים שיחיו

כ"א אלול

הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע
בעמח"ס יערות דבש, ועוד

יניק וחכים

נולד לאביו רבי נתן נטע מצאצאי בעל מגלה עמוקות שהי' מכהן בעיר אייבשיץ אשר במדינת מעהרין ועל שמה נקרא שם המשפחה של רבי יונתן ובניו אחריו.

בקטנותו יצא לו מוניטין לחכמתו ופקחותו והרבה מסופר על שנינותו בהיותו רך בשנים שידע לענות תשובה חדה לכל מי שנכנס עמו לויכוח, כשהי' כבן ארבע ידע בעל פה את ספר בראשית וסדר התפילה הי' שגור על פיו, ומסופר שפעם בשובו מהתלמוד תורה התנפל עליו גוי ברחוב והכה אותו, הילד שלא הי' יכול להיאבק אותו כמובן הוציא כמה פרוטות מכיסו ונתנו להגוי, ולפליאתו אמר לו הילד שבזה היום מנהג היהודים דמי שמקבל מכות מגוי צריך ליתן לו כל כספו אשר יש לו, הלך הגוי ופגש ביהודי עשיר ונתן לו מכה הגונה והמתין לקבל ממנו מטבע גדולה והלה הזעיק את השוטרים ואסרו אותו, ואמר להם הגוי כי ילד יהודי אמר לו דבזה היום משלמים היהודים למי שנותן להם מכות ועל כן הלך להכות את העשיר הזה, וכאשר הביאו את הילד לפני השוטרים אמר להם דכיון שלא הי' יכול להתגונן מפני הגוי הזה הפיל אותו בפח יוקשים.

בצל רבותיו

כשנפטר עליו אביו בצעירותו הלך ללמוד אצל בעל פנים מאירות בעיר פרוסניץ, ואז התנכר הנער בכשרונותיו שהי' לו זכרון חזק והי' חריף גדול ושקדנותו לא ידעה גבול והספיק אף ללמוד תורה הנסתר וכתבי האר"י ואף ידע בחכמת התכונה ומדע וגם ידע כמה מלשונות העמים, ובהיותו בן י"ח שנים נתקבל כרב בקהילת יונגבונצלוי אשר בבוהמי', זמן קצר אח"כ עזב רבנותו ועבר לפראג שם קיבל תורה מחותנו זקינו רבי אהרן יחיאל מיכל שפירא ובעל שו"ת מעיל צדקה ובעל קרבן נתנאל, בשנת תע"ג נסע להאמבורג ליצוק מים על ידי אבי חמותו רבי מדרכי כהן ככותב בהקדמתו לספרו כרתי ופלתי: העיר אשר בשנת תע"ג ותע"ד שכנתי בה בבית חמי זקיני הקציו הנדיב המפורסם כמהר"ר מדרכי כהן ז"ל הוא הגבר אשר הקים עולו של תורה וכו' ואז קניתי שלימות התורה.

על כס הרבנות

בסוף שנת תע"ד נתמנה למגיד מישרים וריש מתיבתא בעיר פראג ושם הרביץ תורה לאלפי תלמידים, ומאז לא פסקה ממנו ישיבה ולא חדל להרביץ תורה עד סוף ימיו, וגם הי' מגיד ובעל דרשן להמון עם שהי' אומר להם תוכחת מוסר בהתעוררות גדולה עד שבכו בכי רב, והעיד עליו הנודע ביהודה ז"ל: ורבים השיב מעון בתוכחתו ומי בדור כמותו להוכיח יודע וכאשר סיפרו לי אנשי אמת כי ברוח פיו ימאס רשע, וכשנסתלק רבי דוד אופנהיים אב"ד פראג בשנת תצ"ז נתמנה על מקומו כאב"ד, בשנת תק"א עבר לעיר מיץ שם מילא מקומו של הפני יהושע שעבר לפראנקפורט דמיין וגם שם החזיק בישיבה גדולה, וכשהי' במיץ נתקבל לרב בפיורדא ולא הניחוהו אנשי מיץ לילך מעירם לפיורדא מרוב אהבתם והערצתם אליו.

או"ה למושב לו

בשנת תק"י הוזמן לשבת על כס הרבנות אה"ו (אלטונא, האמבורג, ווינדסבק) ובא לשם עם ישיבתו הגדולה ממיץ אשר התלמידים כולם הפליגו בגודל מעלת רבם, שם נתעורר עליו מחלוקת גדולה מהגאון היעב"ץ אשר הי' דר שם אודות קמיע שנתן למסוכנת, וחשבו שיש בו רמז מאמונת הכת שבתי צבי שר"י והבערה ללהב יצאת בכל מחנה ישראל, ורבי יהונתן לא ענה דבר בגודל ענוותנותו דבר רק הוציא ספר התנצלות בשם לוחות עדות שבו אסף מכתבי הרבנים המעידים על צדקתו כמו שכותב בהקדמתו לס' כרתי ופלתי הנ"ל וז"ל: ורבים לוחמים לי מרום בחרבות שבפיהם, קב חרובין יוציאו עתק מפיהם להדיחני כצל בנטותו, בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה חרמים.. אם אמרתי מטה רגלי חסדך ד' יסעדני ונצבה אלומתי וגם קמה כי ת"ל רבים הי' עמדי.. ואין צריך להאריך עוד כי כבר אמורה עם הספר נקרא שמו לוחות העדות אשר כתבים שבו יתנו עדותן ויצטדקו..

ימי ההילולא

כ' אלול

- רבי יצחק רובין מראחוב ב"ר אלימלך מסוקולוב - תרל"ד
- רבי משה ארי' פריינד ב"ר ישראל (עטרת יהושע) גאב"ד ירושלים-תשנ"ו

כ"א אלול

- רבי יונתן אייבישיץ ב"ר נתן נטע (יערות דבש) - תקכ"ד
- רבי דוב בעריש מאלעסק ב"ר שלמה לוצקער - תר"י

כ"ב אלול

- רבי יעקב ב"ר משה מולין, (מהרי"ל) - קפ"ז
- רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל ב"ר משולם זושא - תרס"ג
- רבי ישכר בערצי ב"ר מרדכי מנדבורנא - תרס"ו

כ"ג אלול

- רבי אורי מסטרעליסק ב"ר פנחס תקפ"ו

פה ומליץ

עם גודל יגיעתו בתורה ועבודת השם ה' עוסק בצרכו ציבור לבטל מעליהם הגזירות שגזרו עליהם הגוים הנוצרים, וה' ברוב חכמתו משיב להם השערה כשהיו מתווכחים עמו באמונת ודת הישראלי כפי שכותב בהקדמתו לספרו הנ"ל ז"ל: כי יגעתי בכל כחי תמיד ותדד שנתי מעיני ולילה כיום יאיר לי לגירסא, ועשיתי חיל באפרתה ותהי' לי הלילה למחשבה מחשבה מועלת לדברי תורה, והיום למשמר נכנס ויוצא בחדרי השרים וכהני מלומדי נוצרים יר"ה להתווכח עמם, בשל תורתינו אשר צחקו עלי שרים מכמה דברים אשר יחפאו עלינו ושמו עלינו עלילות דברים, ואני הייתי כמליץ מוציא לאור תעלומה לברר דברי קדמונים ז"ל כשחר יכון מוצאו, עד שת"ל יתברך חכמתו עמדה לי ומצאתי חן שהרשני להדפיס ספרי התלמוד מה שלא הי' מאז ומקדם.. (כי הנוצרים אסרו לדפוס את הש"ס). מסופר שפעם בהתווכח עם כומר אחד וגדר מפסיק ביניהם וראה הכומר כי לא יכול לו נתמלא עליו חימה ושאל את רבי יונתן מה ההבדל בין יהודי לדבר אחר, רבי יונתן השיב לו מיד הגדר הזה שבינינו זה המבדיל וילך לו הכומר אבל וחפוי ראש.

ועוד מסופר שפעם שאל אותו כומר אחד כי יביא ראי' מהתורה נגד אמונת משיחם (ישע' יח"ש) והשיב לו דכתיב (דברים י"ג ז') כי יסיתך אחיך בן אמך וגו' נלך ונעבדה אלוקים אחרים, והם טוענים שלא הי' לאותו האיש אב והרי הוא רק בן אמך.

איש מופת

ידוע כי הרבי רבי יונתן הי' פועל ישועות בקרב הארץ ויצא טבעו למרחוק שהוא איש אלוקים קדוש וסיפרו עליו נפלאות ומופתים גדולים, וה' נותן קמיעות לחולים וכדו' ופועל בהם ישועות, ומסופר דבהיותו עוד בעיר מיץ הי' לו ויכוח עם גלח, וכשראה הכומר שאין לו מה לענות לרבי יונתן נתקצף הכומר ולקח קנה השריפה להרגו, אבל פתאום נתאלם ידו ונתקשה ולא הי' יכול לזוז, ורק כשביקש מחילה מרבי יונתן אז נעתר אליו, ושוב הי' יכול להשתמש בידו כאחד האדם.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

הרבי ר' יונתן נפטר ביום כ"א אלול שנת תקכ"ד וקשרו עליו מספד רב, הנודע ביהודה בהספידו עליו אמר, דכשם שאי אפשר להכחיש השמש בצהרים, כך אי אפשר להכחיש את עוצם גדולת תורתו ומדותיו הטובות.

על מצבתו חרות על פי צוואתו בזה"ל: יראו כל עובר החרות על הלוחות. ה'איש אשר עמד לנס והי' כשושן פורחת. ו'שב אל עפר ומראהו מאיש נשחת. נ'א שימו על לבבכם ושובו בתשובה ניצחת. ת'פלה תרבו בעדו לאלוקי הרוחות. נ'פשו אליו יאסוף ובל תהי' נידחת. ז'כות מעשיכם יגינו כי נפשות ישראל אחת. ל'מדו מוסר לשנוא כבוד ומגדולה תהי' נפשכם בורחת.

מורשתו הרוחנית

ס' כרתי ופלתי על טור יו"ד אשר נדפס בחייו (והשאר נדפסו אחר מותו), ס' אורים ותומים על שו"ע חושן משפט, ס' בני אהובה על רמב"ם הלכות אישות וגירושין, ס' יערות דבש ב"ח דרשות עה"ת, ס' אהבת יונתן על ההפטרות, ועוד הרבה ספרים נדפסו מחידושיו בתורה.

ימי ההילולא

כ"ד אלול

- רבי יוסף משה מזלאזיץ ב"ר אלקנה (ברית אברם) - תקע"ה
- רבי יוסף ב"ר משה (מנחת חינוך) - תרל"ד
- רבי אברהם יוסף ב"ר ארי' יודא לייבוש אדמו"ר מזשליזין - תרע"ח
- רבי ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הכהן מראדין (חפץ חיים) - תרצ"ג

כ"ה אלול

- התנא האלוקי רבי אלעזר ב"ר שמעון בן יוחאי ג"א - תתס"ג
- רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ב"ר יצחק מדראהביטש - תקמ"א
- רבי דוד מקשאנוב ב"ר חיים מצאנז - תרנ"ג

כ"ו אלול

- רבי אהרן ב"ר ברוך מרדכי מקוידנוב - תרנ"ז
- רבי עמרם בלום ב"ר יצחק יעקב (בית שערים) - תרס"ז
- רבי צבי הירש ב"ר פנחס (מחנה לוי) - תקע"ח

כ"ד אלול

הגה"ק רבי יוסף באב"ד זי"ע בעל מנחת חינוך

ואלה תולדות

נולד ביום כ"ד אלול תקס"א לאביו אבד"ק פשעווארסק הגאון ר' משה למשפחת המפורסמת בישראל משפחת באב"ד (מקור שם באב"ד היא שכך קראו לבני אבי המשפחה הגאון ר' יצחק קראקובער זצ"ל, שהי' אב"ד בראדי שהי' אהוב על כל בני הקהילה שראו בו את אביהם, והיתה לו השפעה עצומה בעיר ובכל המדינה, וקראו לבניו וליוצאי חלציו באב"ד דהיינו בני האב"ד) שהיתה משפחה חשובה ומיוחסת בישראל, כל חוליה שנתווספה במשפחה נישאה לצאצאיהם של גאוני הזמן עד שיחוס המשפחה בדורות האחרונים הגיע כמעט אל כל הגדולים המפורסמים ה"ה: המהרש"א, מהר"ם, מהרש"ל, ב"ח, ט"ז, ש"ך, מגיני שלמה, תבואות שור, חכם צבי, חוות דעת, ועוד, ובמשך דורות העמידה המשפחה מאות רבנים ומנהיגים שכיהנו בקהילות ישראל, מסופר שכשבא הרופא ליילד מישהו

במשפחה ואם זה הי' בן יצא וקרא בשמחה נולד עוד רב בישראל, מנעוריו הי' שקוד ללמוד תורה אצל אביו וכפי שהעיד הוא בהקדמתו לספרו "מנחת חינוך" "ועל הטוב יזכר שם אדוני אבי הגאון הצדיק מו"ה משה זלה"ה ושם אמי מורתי הצדקת מרת טויבא זלה"ה אשר בימי נערותי השפיעו עלי טובם וגדלוני על התורה ועבודה", כבר בגיל הרך הי' בקי בש"ס ובפוסקים, זקינו אבי אביו הגאון בעל שו"ת ספר יהושע הראה לו חיבה יתירה, ואהב להשתעשע עמו בפלפולי אורייתא, בהיותו בן שש עשרה כותב אליו בתשובה (ספר יהושע תשובה ל"ה) כהאי לישנא: לנכדי הרבני החריף מו"ה יוסף באב"ד נ"י, אלול תקע"ז, דבריך הנחמדים בעסק אי עביד לא מהני קבלתי, ומה נעים ומה נחמד עלי דברי תורתו וחכמתו, ומה דעביד מהנה את לומדי' ובפרט אותי, כי ראיתי דבריך טובים ונכוחים ושומע יש לך, ודילדה אימיה כוותיה תילד, וכו' כל זה כתבתי דרך טיול בדבריך הנחמדים הערבים עלי ולשומעם מאד מאד וכו' דברי זקניך השמח בתורתך ובכתבך הנחמד, דש"ת באהבה רבה, ומוכן להשיב לו בכל עת ובכל שעה, מצפה לשמוח עמך ועם אביך וי"ח ביחד בקרוב פא"פ עכ"ל.

האיש מקדש

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של הגאון רבי ארי' לייבוש הלברשטאם זצ"ל מטארניגראד אביו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שהי' גדול ממנו בארבע שנים, זמן מה למד עם גיסו הגה"ק מצאנז בחברותא, ומרן הד"ח מציין את זה במכתב ששלח לו בשנת תרל"ד וז"ל: אהובי גיסי נפשי עלי תשמח בזכרי בהיותינו יחד מלומדים יתלהב נפשנו בפלפול... ותצהל נפשנו ברוב גילה... וזכני נא השם לשמוח יחד בתורה ועבודה... עכ"ל, הגה"ק מצאנז העריץ אותו מאד, והסתמך על חוות דעתו, והי' רגיל לומר שכחו גדול לברר הלכה למעשה לאמיתה של תורה, ועיין בשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד טו) שמהסס שם לאסור שוחט, וסיים שם וז"ל: ויען שהוא דיני נפשות ממש להעביר מאומנתא וטפלי תלויים בו, והרבה חשו לזה בש"ס ופוסקים, לזה נא מאד להיות מתון בדין, ולצרף עמנו גם ידידינו הרב הגאון גיסי נ"י האבד"ק סנאטין (שהי' אז אב"ד דשם, הכ') שהוא בקי בטוב בזה העסק, אולי יוכל למצוא מזור להתיר נדרם ולהשיבם על על כנם... עכ"ל, אף במערכות על חומת הדת ביקש את צירופו, עיין בספר "חמדה גנוזה" שמספר שם שכשביקש הגה"ק מצאנז לאסור פאות נכריות שלח מכתבים לגדולי הדור שיצרפו עמם וביניהם הי' גם גיסו הגאון מטארניפול, בזיווג שני נשא את בתו של הרה"ק ר' דוד מזאבלטוב זי"ע שהיתה חביבתו של אביה והיחידה מצאצאיו שנטמנה באהלו, (בנו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעמח"ס "אהבת שלום", וחתנו של הרה"ק משה לייב מסאסוב זי"ע).

בדרכי החסידות

בעוד בשחר ימיו לא התקרב עדיין לאורחות החסידות, אלא למד תורה יומם ולילה, ומרוב התמדה בלימודו נוהג הי' להירדם בלילות, לפני שהספיק לומר את ברכת המפיל, תוך כדי עיון בספר, וכך נם את שנתו, כשראשו מוטה על הספר שלפניו, לימים אירעו אצלו כמה וכמה מקרים ל"ע בהם נולדו לו ילדים ללא רוח חיים, כשחזרו ונשנו המקרים הפציר בו הרבנית שיסע להרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע להתברך ממנו לברכת זש"ק, בתחילה כמובן לא רצה, אך משלא הירפתה הסכים לשלוח "קוויטל", וציווה להשליח שלא יגלה להרה"ק מפרימעשלאן מי ששלחו, כאשר נטל הרה"ק מפרימשלאן את ה"קוויטל" לידו והביט בו קרא בהתפעלות "מי הוא זה ואיזה הוא בעל הפיתקא הלזו איננו יודע, אימתי ראיתי כבר עינים שמורות וטהורות שכאלו, אשר לא ראו מימיהן דבר טמא", לבסוף גברו הפצרותי' של הרבנית ונסע בעצמו לפרימישלאן, כשנכנס לחדרו של הצדיק אמר הצדיק למשמשו (כדרכו בק') "אריה, מדוע אינו אומר 'המפיל' יתחיל לומר 'המפיל', ותחדל היא מלהפיל", ומאד נתפעל מדברי הרה"ק מפרימישלאן, ומני אז החל להתקרב לעולמה של חסידות, ונסע כפעם בפעם להסתופף בצילם של צדיקי הדור, עד שהתחיל הוא בעצמו ללבוש בגדי–לבן כמנהג צדיקי הדור, וגם קיבל "קוויטלעך", פ"א בא אליו ראש בית דינו בקובלנא על החסידים שהם "צבועים", השיב לו "אפשר שכן הדבר, אך מה אעשה וצבע זה נראה בעיני...".

על כס הרבנות

שמו הגדול הלך למרחקים, והרבה קהילות ביקשו ממנו שיבוא לכהן בעירם ברבנות, את ראשית דרכו הי' בעיר האסקוב (בה כיהנו לפנים הרה"ק ר' מאיר זי"ע אביו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, והגאון בעל ה"מלא הרועים" זי"ע), משם נתקבל לאב"ד ברוטשין, ואח"כ עבר לקהילת זבאריזש שליד טארניפאל, בטארניפאל הי' גר באותו זמן המשכיל הידוע יוסף פרל שר"י שלפני כמה שנים בחייו של זקנו ה"מנחת חינוך" ה"ה הגאון בעל "ספר יהושע" פתח בית ספר בטארניפאל, והביא שם איזה משכיל להיות שם רב בעיר טארניפאל, והגאון ר' יהושע עמד איתן על משמר חומות הדת, ולחם מלחמה כבידה נגדו עד שנאלץ הלז לעזוב את טארניפאל, ופרל רדף את הגאון ר' יהושע, ועתה כשבא הנכד ה"מנחת חינוך" לזבאריז שהי' ליד טארניפאל הי' גם הוא מטרה להחיצים של פרל, שפחד מהשפעתו, ובהשפעתו של פרל גרשהו השלטונות מזבאריז בעצם יום השבת, הרה"ק מפרימישלאן התאונן מרה על ספר תורה המתגולל בחוצות ואין אוספו לביתו, באותו זמן עזב הגאון בעל "קרני ראם" את העיר סניאטין שליד קאלאמייא ועבר לעיר יאסי, אז שמו עיני הקהילה של סניאטין עליו שיבאו לכהן בעירם, ואמנם עבר לעיר סניאטין, מכאן יצא שמו לתהילה כגאון בתורה ופוסק מובהק, ורבים הפנו אליו את שאלותיהם, כמו כן הרחיב את גבולו בתלמידים, בשנת תרי"א לערך עבר מסניאטין לכהן ברבנות העיר הורדענקע מקום רבנותו של הגאון בעל "מאיר נתיבים". בשנת תרי"ז עלה ונתעלה בעיר כהונת אבותיו עיר טארניפאל, אשר בני העיר דשם קבלוהו בשמחה רבה והי' מאד נערץ בעיניהם, את רוב זמנו של היום הי' בבית המדרש כשיושב והוגה בתורה וטליתו מופשלת על ראשו בכדי שלא יסיח דעתו ויתבטל מתלמוד תורה, כן המשיך להרביץ תורה לתלמידים חריפים אשר ירדו לתוך עומק בינתו, גם דאג

להרבות רוח התורה בקרב כלל בני העיר וצעירי הצאן, הגאון ר' ישכר דוב טייכטהאל זצ"ל ראב"ד פישטיאן במעח"ס שו"ת משנה שכיר בהגהותיו לספר אלף כתב מספר, שבטארניפאל הי' המנהג למכור בשמחת תורה את אמירת "אתה הראת" ולכבד את הרב, פ"א בעת המכירה שיגרה אשה גבירה להשמש שהיא רוצה לקנות את ה"אתה הראת" ולכבד את הרב כהמנהג, וביקשה שהרב יאמר עוד פעם "אתה הראת" מפני שהתאוה לשמוע מפי הרב עוד הפעם, השיב לה הרב אם תקבל עליה לבנות בית תלמוד תורה (שבימים האלה ביקש לבנות ת"ת חדשה, שישנה הי' קטן מלהכיל, וחברי הקהל היו מסרבין מפני חסרון כיס) ימלא בקשתה, ואכן נתרצתה הגבירה וקיבלה למלאות משאלות הרב בבנין הת"ת, והחל שוב באמירת "אתה הראיתה". בעוז ובגאון נהג את נשיאותו ללא חת משום אדם, פ"א הי' ויכוח בין הנהלת הקהילה על כמה דברים, אשר כמה מהם לא הסכימו, ואף איימו עליו לפטור ממשרתו, אבל הוא לא זע מעמדתו והשיב להם: את מעט הדייסא שהננו אוכל בכל יום, אוכל לאכול בכל קהילה יהודית אחרת".

מגדולת תורתו

יום אחד הגיע שליח מאת הרה"ק מפרימישלאן זי"ע אליו והודיעו כי ביום המחרת אמור הרה"ק מרוזי"ן זי"ע לעבור דרך עירו, על כן יראה להזדרז להקביל את פניו, ואכן ביום המחרת, הופיעה מרכבתו של הרה"ק מרוזי"ן בטארניפאל, והצדיק שהי' אז באמצע נסיעתו השתהה בעיר למנוחה קלה, למרות התמדתו המופלגת אשר מחמתה היו נדחים אפ' עסקי עירו ורבנותו הדחופים ביותר, הזדרז עתה לסיים את שיעוריו הקבועים בעוד מועד למען יספיק לצאת ולהקביל את פניו של הצדיק, כהוראתו של הרה"ק מפרימישלאן, ואולם בעמדו על פתח ביתו באו לפניו משלחת נכבדה של טובי העיר וראשי הקהילה, אשר באו בשביל ענין דחוף ביותר, לאחר ששמע במה המדובר, ראה שאי אפשר לו לדחות את הענין נאלץ לקבלם, ודחה את קבלת פני הצדיק לאחר מכן, והנה אח"כ כאשר הגיע לאכסנייתו של הצדיק, נודע לו שהצדיק כבר עזב את העיר, פניו של הגאון נפלו, ונתמלא מלא צער, למחרת זכה לאורח בלתי צפוי, הי' זה הרה"ק מפרימישלאן, נרעש ונרגש הגאון מן הביקור ולא ידע את נפשו, אולם הרה"ק מפרימישלאן פתח מיד והחל להקשות קושיא עצומה על הלכה מסויימת ברמב"ם, חיש קל שכח הגאון את כל הסובב, שקע כל כולו ברמב"ם המוקשה, נשא ונתן שקל וטרה, עד אשר העלה תירוץ עמוק מפולפל ומופלא, סמך הרה"ק מפרימישלאן את ראשו על ידו והשיב: אכן "גם במתיבתא דרקיעא מסכימים לתירוצכם, כי טוב הוא, אולם עדיין ניתן לתרץ טוב יותר", חזר הגאון לעיונו העמיק עוד ועוד, והשמיע תירוץ נוסף, שוב חזר הרה"ק מפרימישלאן דבריו הקודמים, כך חזר הדבר עד שבע פעמים, עתה פתח הרה"ק מפרימישלאן ושאל את הגאון: הכרת פניכם מעידה בכם, כי דאגה בקרבכם, מה פשר הדבר, ענה הגאון בקול נשבר ושח לאורחו הרם כי החמיץ אתמול את שהותו של הצדיק מרוזי"ן, וכי לא הספיק להקביל פניו כהוראתו הק', לאחר ששמע את הסיבה אשר בגינה נבצר ממנו לבקר את הצדיק, נענה ואמר: אל ייחר לכם הדבר ואל תיפלו ברוחכם, מאיר יכתוב אגרת להצדיק מרוזי"ן וילמד עליכם זכות, בשובו לביתו ערך הרה"ק מפרימישלאן אגרת מיוחדת להרה"ק מרוזי"ן שבה כתב, כי הגם שעל פי נימוסי המלכות, חייבות כל העגלות שבדרך להתפנות לצדדים, בעת שמרכבת המלך עוברת, הרי שעגלת משא מסובלת, הטעונה סחורה עד לעייפה, ואך בקושי מתנהלת, פטורה מכך, "התמדתו היוצאת מן הכלל בלימוד התורה של הגאון מטארניפאל, בנוסף לצורכי הכלל הדחופים לפניו מעניקין לפניו זכות מיוחדת, כשל אותה עגלה משא עמוסה לעייפה, אשר אפ' מרכבת המלך אמורה להתחשב בה, אכן תשובתו של הרה"ק מרוזי"ן כי קיבל הפיוס לא בוששה לבוא (אספקלריא המאירה, תולדות הרה"ק מפרימישלאן).

יוסף הצדיק

בד בבד עם ענקותו הרמה בתורתינו הק' במלוא היקף הידיעות, נודע הי' כקדוש וטהור ועובד ה' בסילודין, כבר הבאנו לעיל מה שאמר הרה"ק מפרימישלאן כשהביט בה"קוויטל" שלו, שוב הי' מעשה שפ"א כשלא הי' עוד מפורסם בעולם ולא ידע איש מגדולתו, והי' יושב ולומד בביהמ"ד אצל התנור, איקלע הרה"ק מפרימישלאן בעירו, ואחד מהאנשים רצה ליתן "קוויטל", וביקש מהגאון בעל מנחת חינוך שיכתוב לו קוויטל, והמנ"ח נענה לו וכתב לו, וכשנגש הלה עם הקוויטל אל הרה"ק מפרימישלאן והתחיל לקרות בו, תיכף שאל מי כתב את הקוויטל, השיב היהודי אחד מביהמ"ד, אמר: "דאס האט געשריבן א יוד וואס האט הייליגע אויגען", ואח"כ חקרו מי הכותב ונתוודע שהי' המנ"ח וככה נתגלה גדולתו, בספר קדושת עינים מובא שאחרי נישואיו, הלך כמה שנים במטפחת קשורה על עיניו, הגאון מוערבוי מביא בספרו אלף כתב, שהי' רגילים לבוא אצלו אנשים הרבה אשר שאלוהו עצות במילי דעלמא, וגם הי' מכת אנשים שכבר נטו קצת מן הדרך, והי' דרכו בקודש תמיד לעצום עינו אחת בעת היות אנשים אלו אצלו, ואחר פטירתו נתוודע שהגאון הי' סומא על עין אחת ואת העין שראה בו עצם כדי שלא להסתכל על דמות אדם רשע, דמות דיוקנו העיד שחוט של קדושה וטהרה משוך עליו, ומספר כשהי' בוועין לצורך רפואה, רצו אחריו אנשים לאלפים להסתכל בתבנית דמות קדשו, וכאשר נשא עליו הגאון רבי שלמה זלמן שפיצר זצ"ל אבד"ק וויען באמרו: זכינו אז לראותו אשר קדושת השכינה על פניו היתה". תפילתו היתה בדביקות ובהתלהבות עצומה, הגאון מוערבוי מספר בספרו שפ"א הי' בלבוב והגאון בעל שואל ומשיב בא עם תלמידיו לבקרו, כשבאו אצלו הי' אז באמצע שמו"ע, וצעק באש להבה כמה פעמים "רבונו של עולם", ואמרו התלמידים לרבם יראה רבינו גודל התלהבות בתפלה, השיב להם מה מגידים הנכם לי "הלא השכינה מדברת מתוך גרונו".

וימת יוסף

בשנותיו האחרונות חלה במכאובים קשים, בצר לו נסע

לדרוש ברופאים בכמה מקומות, בבואו ללבוב, ואז הי' הגאון בעל השואל ומשיב גם מרותק למיטתו וזמן רב לא יצא החוצה, אך לכבוד האורח הגדול יצא לקבל פניו, אלפי בני העיר צבאו ברחובות העיר להתבונן במורם שתקופה ארוכה לא נראה בקהל, המחזה הגדול עשה רושם בל יימחה על זקנים ונערים (פתחא זוטא), בקיץ תרל"ג נסע לריפוי בוויען, וגם שם עשה ביקורו רושם אדיר שאלפים באו לראות את צורת קדשו, אבל לדאבון הדור לא עלתה תרופה למכתו, והמונו בית ישראל הרבו בתפילה לרפאותו, אך לבסוף נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ביום ראשון כ"ד אלול יום לידתו ונתקיים בו את מספר ימיך אמלא שהקב"ה ממלא שנותיו של צדיקים מיום אל יום, רבים רבים מגדולי ישראל במקומות מושבותיהם נשאו עליו מספד תמרורים, רעו הגאון בעל השואל ומשיב נשא עליו הספד מר, ביום ד' חשון כי עקב חלשותו לא גילה לו מפטירתו, אבל בהתוודע קבע ביום הנ"ל הספד מר ואלפים באו לביהמ"ד לשמעו את ההספד, בין הדברים אמר: רבותי יוסף אינני, הוא הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות, אם אמרתי אספרה כמו כל צדקותיו אשר עשה יכלה היריעה מהכיל, אחת אשר אזכיר, "מיום עמדו על דעתו לא הסתכל חוץ לד' אמותיו".

מורשתו הרוחנית

רב חיל הי' בכתיבת חידושי תורה, והעלה עלי גליון את מיטב חידושיו על ד' חלקי שו"ע וחיבור גדול על התורה, אך מגודל ענוותנותו לא הדפיסם, לימים שלח נוכל אחד בכתביו וגנב מעמו את החידושים, נפשו אבלה עליו מאד ולא אבה להתנחם, או אז גברו עליו הפצרות תלמידיו שיביא לדפוס את שארית חידושי תורתו, והוא ספרו האדיר על מצוות התורה, כמו שמספר כל זה בהקדמתו על הספר, עמל רב ותפילות רבות השקיע על חידושי תורה אלו, הגה"צ משטראסבורג ז"ל מביא מה ששמע מזקנו ה"פתחא זוטא" ששמע מפ"ק של המנ"ח שאמר ששלושים שנה שהה בעבודתו על ספרו לפאר את ספר החינוך, והתחונן אשר זכותו של רבינו אהרן הלוי יגן עליו, ואם כי ספר הנהו רק מיוחס להרא"ה ולא נודע בבירור כי ממנו הוא, אבל סוף סוף מי שהי' מחברו הי' אדם גדול, מרוב ענותנותו לא כתב עליו שם המחבר, ותיכף משיצא לאור עולם פקע שמיה בקרב גדולי וגאוני עולם אשר חשו לרכוש את הספר, ועד מהרה ספו ותמו מן השוק הספר, גדולי עולם העריצו מאד את הספר ואמרו עליו דברים גדולים, נצטט אחד מהם מהגאון ר' חיים בריסקער זצ"ל שאמר "שאי אפשר לחדוד לים התלמוד מבלי לעיין בו".

כ"ה אלול

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע

ואלה תולדות

רבינו נולד בשנת תפ"א בבראדי לאביו הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זללה"ה שהיה אז מגיד ודיין בעיר, "והעיד עליו השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, שהוא דור עשירי בעלי רוח הקודש וכי אביו הרה"ק רבי יצחק מגיד דק"ק הארחוב ודראבניטש זצ"ל תיקן אלף גלגולים, טרם שהביא נשמת בנו הקדוש לעולם הזה", ומפיו למד תורה. וכתב הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע בספרו 'אגרא דפרקא' (סי' כט) על אודות אבי רבינו הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זי"ע "סיפרו לי מגידי אמת, ששמעו מכבוד הרב הקדוש המגיד מוה"ר יחיאל מיכל זצוק"ל, שסיפר להם שבשעת בואו בפעם הראשון להרב הבעש"ט זצלה"ה ציוה לכבדו ואמר: תדעו שהאיש הזה הוא בן הרב הקדוש מהרי"ץ מדראבניטש, והנני אספר לכם אשר אביו של זה נתנו לו מן השמים נשמה קטנה אשר אין כמעט בדור נשמה קטנה בערך כמוה, והוא הגביה אותה למעלת התנא הקדוש רשב"י (ע"כ"ש ההמשך), בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית מרת רעכיל, חותנו התקין לו על פי בקשתו בית התבודדות בו שהה ימים רצופים, לא יצא לחוץ ולא שח שיחה בטילה עד שהתעלה לרום המעלות ואז יצא והחל ללמוד ולהתפלל בבית המדרש. זמן מה היה בבוריסלאב כשהוא שוקד על התורה ועבודה מתוך הדחק, ושב לעיר הולדתו בראדי, שם הסתופף בקלויז הנודע לתהילה, וזכה שם לקירבה יתירה מגאוני הקלויז ברבות הימים בא אל מרן הבעש"ט הק' זיע"א ודבק בו בכל נפשו. שימש כמגיד מישרים בקהילת זלאטשוב, ובשנותיו האחרונות כיהן כמגיד ביאמפלי. בשבת קודש כ"ה אלול תקמ"א, בעת רעוא דרעוין רץ בחדרו אנה ואנה וקרא 'בהאי רצון איסתליק משה', ובדביקות זו יצאה נשמתו בטהרה. מנו"כ ביאמפלי. מדברי תורתו הובאו בספרים רבים ונקבצו בספרים 'תועפות הרי"ם', 'מלכי בקודש', 'תורת המגיד מזלאטשוב', זיעוכי"א.

יחיד בן יחיד

הרב מו"ה יחיאל מיכל הוא המאור הגדול בוצינא קדישא, איש אלקים קדוש מאוד נעלה, מ"מ דק"ק זלאטשוב וק"ק יאמפאלי ושאר קהלות קדושות, בן הרב הקדוש המפורסם המוכיח הגדול מוהר"ר יצחק זצ"ל מדראהביטש, תלמיד מובהק של רבינו הבעש"ט נבג"מ. ורבים מגדולי ישראל הלכו לאורו לשמוע מפיו דברי אלקים חיים [שם הגדולים החדש].

נשמה לנשמה, וכרשב"י בדורו

כמה ראוי לנו לבבות ולצעוק ולקרוא למקוננות בקול נהי ובכי על אבידת נשמתנו ה"ה בוצינא קדישא ופרישא הרב המופלג המקובל הגדול בישראל מו"ה מיכל אשר היה נשמה לנשמה וכו'. ובמה ראוי לנו להתעורר בבכי ואנחה על מיעוט השגה בתורה לאחר פטירת הצדיק הנ"ל שהיה בדורינו ברשב"י בדורו ולא נשאר לנו תמורתו או כפשוטו. [מדברי הרה"ק רבי עזריאל מייזליש זי"ע מריטשאוויל, מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. הובא בספה"ק 'תפארת עוזיאל' עה"ת, דרוש והספד בסוה"ס. ולהבין מהות הגדרה זו ראה "מאור ושמש" פרי ויחי ד"ה ויקרבו "והנה לאו כל אדם זוכה לנשמה, ומי שזוכה לנשמה הוא יכול לנהוג את הדור ולהיות נקרא רבי". עי"ש, וכן בפר' פנחס ד"ה וידבר משה וגו' יפקוד ה' אלקי הרוחות וגו']

סיני סיני לו נקרא

קבלתי מהרה"ק ר' איציקל שיחי' [הרה"ק מלובלין זי"ע] כי תורתו של המגיד ר' מיכלי' לא היה בו שום ספק כמו דאיתא (עי' זח"ג קכד ע"ב) בגן עדן דלית ביה ספיקא. (יש"מ ח"ג ליקוטים עמוד צ).

העיד עליו תלמידו הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זללה"ה ש"בכל דור ודור יש צדיק אחד שמפתח התורה בידיו, וכששמעתי את תורתו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב, נסתלקו לי כל הספיקות והקושיות שהיו לי, ומשפסק לומר תורה, חזרו לי כל הקושיות, אז ידעתי שבדורו היה רבי יחיאל מיכל בעל המפתחות לתורה" (זכרון לראשונים, ועי"ש שמביא המקור למימרא זאת בשם שסיפר הרה"ק מאפטא ז"ל גופא דעובדא שפעם בסעודת ראש חודש שערך רבינו בעיר בראדי, אמר דבר תורה שכבר אמר בישיבה של מעלה וכו'. ובעת שהשמיע את דבריו, הרגישו כל השומעים דה"ק שכל קושיא שהיתה להם בכל ענין נתיישב להם ממילא).

ומפורש מצינו בדברי בנו ז"ל בספרו הקדוש "אור יצחק" שמספר עובדא דהוי כשבעצמו נוכח לחזות במדרגה עילאית זו של אביו הק' וזה לשון קדשו (בפר' תולדות בהפטרה, עמ' נח): "אבי הקדוש ציוה אותי ואת אחיי שלא יבואו בחנם לחדרו המיוחד של אבי ז"ל, אך בזאת יבואו, כשיש לנו איזה קושיא שיתרץ, אז יש לנו רשות לבוא. פעם אחת הוקשה לי איזה קושיא גדולה, ובאתי לחדרו והמתנתי מעט, וחשבתי בזה הענין שהוקשה לי, ונפל במחשבתי איזה ענין, ולא הוקשה לי עוד, והלכתי מחדרו. בעת הליכתי קרא אותי אבי ז"ל שאחזור, שידע שלא באתי בחינם, ואמר לי ידעתי שביאתך היה לאיזה דבר, ולמה לא שאלת, ואמרתי לו האמת, באשר שהוקשה לי איזה דבר, אך בביאתי לכאן חשבתי באיזה ענין ולא הוקשה לי עוד, ונכון".

להלן מביא שאביו רבינו הק' הסביר לו, כי בעצם כניסתו לחדרו נפתרה לו הקושיא, "מצד שאצלי לא הוקשה זה הענין, ובודאי יש לי תירוץ על כך, לכן בביאתך למקום זה שהתירוץ הוא שם, לזה לא היית צריך עוד לשאול אותי, ולא הוקשה לך עוד ממילא" (וראה עוד שם הסבר בפנימיות אודות היותו מפתח התורה בדור, וראה בהקדמה שם אודות גאונותו המופלאה של רבינו) [**אור יצחק – ראדוויל**].

דורש טוב לעמו

רבינו הק' מזלאטשוב אחז צדיק דרכו במגידות עיר זלאטשוב, ואם כי סבל שם רדיפות ונאלץ לעזוב אותה (ראה בהקדמה לספר "אור יצחק") והיה תחילה בקאלקי ולסוף ימיו ביאמפולי, נקרא על שמה של זלאטשוב. דרכי תוכחתו, היו מתוך אהבת ישראל ללא גבול, וכמו שמצאנו בספה"ק "אגרא דכלה" (פרשת דברים) "ושמעתי שהרב הק' המגיד המפורסם מוהרי"מ מזלאטשוב זצוק"ל כשהיה דורש היה מוכיח את העם, היה הופך פניו ואמר: רבונו של עולם, הנה עמך הם שלמים והם ראויים, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם, הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאוד במצותיך, וכיוצא בדברים" (וראה שם שפירש לפי"ז הכתוב: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" שלא יתנשא החטא לחול עליו העונש ח"ו) [**אגרא דכלה**].

ורבים השיב מעוון

רבים השיב מעוון ברוח קדשו, ולא היה נסתר מנגד עיניו הטהורות שצפו בכל אחד את כל מעשיו, וכך מציין הרה"ק המגיד מקאזניץ זללה"ה בספה"ק "עבודת ישראל" (אבות פ"ה מ"ח) "ויש גם כן צדיקים המכירים כל חטאי החוטא בפניו, כמעשה האר"י ז"ל שאמר לאדם אחד כל העבירות שעשה, והודה לו על כולם, רק על אחד לא הודה, והעביר האריז"ל ידו על פניו, והציב לפניו העבירה עצמה שעבר עליה. וכמו כן יש בכל דור ודור, וכמו מעשה שהיה אצל הרב המגיד מה"ו יחיאל מיכל זצ"ל שאמר לו גם כן עבירה שעבר עליה וכו', בכל האותות והסימנים שהיה בה. [**עבודת ישראל**].

קדוש יאמר לו

וידוע שהשרף מסטרעליסק זי"ע העיד על גודל קדושתו "שהיה לו נשמת רבי אליעזר דמילה, ולכן לא היה יכול לסבול איש הפוגם וכו'". [**אמרי קדוש** (השלם, אות נא)].

וכן בעדותו המופלאה של הרב הק' רבי מנחם מענדיל מרימינוב זללה"ה, שאחר הסתלקותו ישב הרה"ק המגיד מזלאטשוב בראש הבית דין של מעלה והחמיר מאוד בעוון הפגם וכו' (ראה סיפור נורא בס' "צמח דוד" להרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע, בליקוטים שבסוה"ס לתפלה, ועי"ש שפירש בזה הפסוק אל תזכור לנו עונות ראשונים וגו') [הובא בספרי רביה"ק בעל דברי"ז זי"ע ובי' בזה כמה ענינים, וכגון ענין שלמה שמלך בתחילה על כל ישראל, ונתמעט מלכותו ומלך רק על ירושלים, (דברי"ז קהלת)].

פועל ישועות בקרב הארץ

רבינו נודע כפועל ישועות ומחולל נפלאות, והעיד תלמידו הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע "שבהכלי שנתן לו רבו הרבי רי מיכל זי"ע, בזו הכלי יש לו כח לעשות נסים ונפלאות, על ידי שהיה מפרר מעט אבק מהכלי הזה, ונתן מזה להחולים לשתות. ואמר, שאם רבו היה נותן לו השולחן אשר ישב עליו, היה ביכולת להחיות מתים בזה" [דברי בינה (להרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא זי"ע פרשת כי תבוא ד"ה והותירך ה' לטובה)].

באופן דומה לזה אי' כי הרה"ק מנעשכיז זללה"ה, לאחר שנתפרסם במופתיו הנוראים, סיפר לבני הרה"ק מזלאטשוב זי"ע: "הלוא אם היה אצלי שולחן רבי, אביכם זצוקללה"ה, הייתי גורד זהב ממנו, ושם היה שולחן מאביהם הזלאטשובער זצוקללה"ה, ויקח סכין ויגרור זהב מהשולחן לעיניהם". [ספר מים רבים, ע"א. ולהלן שם בשם הרה"ק בעל "חידושי הרי"ם" ז"ל: כי הרה"ק מנעשכיז פעל ישועה של תחיה ממש, בכלי ששתה בו רבו הקדוש זי"ע].

צדיקים מפרנסין

הרה"ק הרבי ר' אלימלך זללה"ה התבטא נשגבות על רבינו, ואמר כי "כשהוא לובש המלבוש לתפלה, ומחבר הקרסים של לבושו, ממשיך שפע למעלה לשמונים אלף כתות מלאכים והוא חיותם, והיה צריך שמירה בכל עת, שלא תצא

נפשו מגודל אור הדביקות" [נתיב מצותיך (להרה"ק מקאמרנא ז"ל, בהקדמה)].

אנא נפשי כתבית יהבית

וכך אמר אבי הק' (מזלאטשוב), הבאתי לעולם ה' בנים כנגד ה' חומשי תורה. אחי הק' ר' יוסלע מיאמפאלע הבכור, עליו אמר שהוא כחי וראשית אוני והוא לקח פי שנים. ואחי הק' ר' וואלף מזבאריז, הוא קודש קדשים כנגד תורת כהנים. אחי ר' משה'לי מזוויהיל כנגד במדבר. אחי ר' מרדכעלע מקרעמניץ כנגד משנה תורה, וקרא אותו משנה למלך. ועלי אמר שאני כנגד שמות, וחייך יהיו תמיד בגלות ממקום למקום ובמחלוקת, מצד שבספר שמות היה הגלות מצרים, אבל התורה תהיה בך מצד שהתורה נתנה בזה הספר [אור יצחק (ראדזיל, פרשת שמות עמוד צו.)].

רב רבנן קדושי ארץ

בנו זה מביא בספרו מתורת אביו רבינו הק', ובין הדברים מעת שנתגלה לו בחלום (ראה עמ' יד, "סוד גדול נפלא שגילה לי אבי הקדוש ז"ל בחלום", וכן שם עמ' קצו) תורתו הק' של המגיד מזלאטשוב זללה"ה מובאת גם בספרי תלמידיו, גדולי דורו רועי ישראל, הרבי מלובלין זי"ע, ה"אוהב ישראל" מאפטא זי"ע, בעל "גנזי יוסף" זי"ע, הרה"ק רבי משולם פייבוש מז'באריז' זי"ע בעל "ישר דברי אמת", הרה"ק רבי בנימין מזלאזיץ זי"ע בעל "תורי זהב" ו"אמתחת בנימין" ועוד, בעל "נועם מגדים" זי"ע, בעל "באר מים חיים" ו"סידורו של שבת" זי"ע, בעל "ערבי נחל" ו"לבושי שרד" זי"ע, הרה"ק רבי משה מדולינא זי"ע בעל "דברי משה", מזלאטשוב בעל "מבשר צדק" זי"ע, בעל "אורח לחיים" מזלאטשוב זי"ע, ועוד. ברם זכור לטוב הגה"צ רבי נתן נטע הכהן זצ"ל רבה של קאלביעל שליקט ואסף דברי קדשו בשם "מים רבים" עם הסכמת גדולי הדור [תולדות הצדיקים].

בהאי רצון אסתלק

בשבת קודש פרשת נצבים– וילך כ"ה אלול (אודות השנה יש ב' דעות תקמ"א או תקמ"ו) לעת מנחה בשעת רעוא דרעוין, עלתה נשמתו הטהורה של רבינו איש האלקים למרום. ותיאור נורא בקדושה כותב על כך הרה"ק מקאמרנא זי"ע (נתיב מצותיך שביל אמונה ג. יג, א) "לערך שני שנים קודם פטירתו היו צריכין לשמור אותו שלא יצא נשמתו מרוב דביקות בוראו כי היה דרכו לילך אנה ואנה, עד שפניו היו בוערות כמראה הלפידים. ופעם אחת אמר הגאון הקדוש מוהר"ר יוסף מז'מיגראד, תלמידו אל אחיו הצדיק מורי וחמי מוהר"ר אברהם מרדכי [מפינטשוב]: ראה איך עקביים של רבינו הקדוש עומדים בגן עדן העליון, והיה צריך שמירה יתירה, והיה דרכו לאכול סעודה שלישית בחדר מיוחד עם איזה מבניו, ואחר כך היה הולך לבית מדרשו לומר תורה ושירות, עד שגמר הסעודה שם. ובעת הזאת לא היה שום אדם שם, והיה רץ בחדרו אנה ואנה ואמר: בהאי רצון אסתלק משה (וזה"ק ח"ב פח, ב. דהיינו, שמשרע"ה נסתלק בעת רעוא דרעוין) עד שראתה בתו הצדיקת ורצתה ואמרה לאחיה הצדיק רי יצחק ז"ל, ורץ לחדרו ותפסו לבלבל אותו ולהורידו, ונפל על שכמו ואמר: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ויצתה נשמתו הקדושה.

ולהלן מסופר, כי בנו הרה"ק רבי יוסף מיאמפולי זי"ע חלה באותה שבת, ונתעלה למעלה "ושמע כרוז, שילכו הצדיקים לקבל פני הרב רבי מיכל מזלאטשוב שבא לכאן, ובתוכם הלך מרן הקדוש נר ישראל רוח אפינו הרב ישראל בן אליעזר רבו (הבעש"ט הק') באותה השבת קראו לפניו בתורה את הפסוק הן קרבו ימיך למות וגו' (דברים לא, יד) ושנותיו היו כמנין ה"ן. ומנוחתו כבוד ביאמפולי. זכותו הגדולה תעמוד לנו ומבור גלות יעלינו בב"א [נתיב מצותיך (קאמארנא) שביל אמונה ג. יג, א].

הדן דין אמת לאמיתו

מעשה המקובל בימי הקדוש רבי מנחם מענדל מרימנוב אשר באו נפשות ישראל מעולם העליון לפניו בקובלנא, אשר הה"ק המגיד מזלאטשוב זצל"ה הוא למעלה בראש בית דין ומאוד מחמיר בעון המקרה ר"ל, על כי קדוש וטהור היה מימיו, ולא טעם טעם חטא זה. והועילו בקשותיהם, ונתמנה אחר תחתיו, וחזרו לפניו לאמור לו יישר כח, כי הוקל מעליהם, כי העון הוא לפי הדור. [צמח דוד (דינוב) בליקוטים, וז"ל בספר 'אור גנוז' עמ' ט"ז: הראש והראשון יעקב אע"ה שהיה ראש הנוטרים ב"ק (כבוזה"ק ויחי רל"ה.) מיומא דאתברי עלמא לא אשכח ערסא שלים כערסא דיעקב שאמר כחי וראשית אוני בן פ"ד שנה ואחריו כל הצדיקים שזכו להמפתח הקדושה הזה ובימינו היה זקיני הרה"ק הרבי ר' מיכל ז"ל המגיד מזלאטשאב].

כי ירא אלקים אתה

סיפר הרה"ק רבי אלימלך מגראדזינסק זי"ע, שפעם בא לזקינו הרה"ק רבי אלימלך זי"ע איש אחד מעיר בראד, ושאל אותו הרה"ק רבי אלימלך על שלומו של רעו וידידו הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע שהיה גר אז בבראד, והשיב האיש כלאחר יד בלשון זלזול מה הוא, והראה לו הרה"ק רבי אלימלך זי"ע בידו הק' ואמר לו ירא מה' ירא מה', ותיכף התחיל אותו האיש לחרוד, עד שלא היה באפשרות לעמוד על מקום אחד, בא הרה"ק רבי אלעזר זי"ע אל אביו הקדוש ואמר לו אבא, מה עשית, השיב לו אביו הקדוש, מה עשיתי, אמרתי לו שיירא מה' ['פרקי דרבי אליעזר' עמ' קס"ט].

עלה מעלות רמות

"אחיי, אספר לכם מעשה ששמעתי מפיו של אבי הק' ז"ל, כי באמת צדיק הדור הוא יודע האמת שלא בא לעולם הזה בשביל להתענג בתענוגים, אך שבא לתקן או את עצמו, או את בני דורו וכו', ופעם אחת היה הולך בבית המדרש שלו הנה והנה, וחשב בדעתו ואמר בלבו, שהעולם הזה הוא אצלי מאוס ואינו כדאי, וכל אשר צריך הייתי לתקן בעולם הזה כבר תיקנתי ושמעתי מפיו הקדוש קודם מותו שאמר: יש ביכולת בידי ליתן חשבון על כל פסיעה שעשיתי בעולם הזה, וידעתי כמה פסיעות הלכתי, לכן למה לי עוד חיים, וקיבל על עצמו הסתלקות, ובתוך כך בא לבית המדרש אחי הק' רי יוסלי מיאמפאלי, והיה תינוק, ובכה שרוצה איזה דבר, כמו התינוק, וחזר אבי מזה הענין שקיבל עליו הסתלקות, ואמר: כדאי הוא

החיות בשביל בניי לגדלם לתורה ולחופה. ובזמן קצר בא למעזיבוש להבעש"ט ז"ל, וכשנתן לו שלום אמר לו הבעש"ט תיכף בזה"ל: מיכלי, מה המעשה שעשית, שחזרת ממחשבתך שקיבלת עליך הסתלקות, תדע שיש לך עוד כמה שנים לחיות, ואמרו חז"ל (תענית כה.) 'מן שמיא מיהב יהבי ומישקל לא שקלי', לכן כל מה שנגזר עליך מן שמים לחיות היית חי, אף על פי שקיבלת עליך הסתלקות, ובאם לא היית חוזר מזה הענין, אתה היית דר בעולם הזה כבית וכבעליה". כלומר, רבו הבעש"ט העיד עליו שהיה מסוגל להשיג את בחינת אדם הראשון קודם החטא, שהיה דר בבית ובעליה בעוה"ז ובעוה"ב באותה שעה (ועיי"ש מה שמבאר עוד בענין זה) [ובנו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע, בספרו "אור יצחק" (פר' נח) ממה ששמע בעצמו מפי אביו הק'].

עניו במלוכה

נודע המעשה מהבעש"ט זי"ע שפעם אחד הפציר מאד באחד מגדולי תלמידיו הוא הרב הקדוש הצדיק רבי מיכלי ז"ל אשר בני העיר מאחת הערים החשובות הפצירו מאד מהבעש"ט על ככה לומר לו לקבל הרבנות ולא רצה בשום אופן עד שכעס עליו הבעש"ט ואמר לו אם לא תשמע לדברי אלה הנה תדע כי אבדת עולמך בזה ובבא, השיב לו אף אם יהיה נאבד ח"ו משני עולמים מ"מ לא אקבל שררות הרבנות עלי אשר נכון לי, אז ענהו הבעש"ט בשמחה ברוך אתה ה' וברוך טעמך זכאי חלקך בגן עדן, כאשר לא התנשא רוחך ולבך על כל דברי אלה כי אנכי אך לנסותך באתי לדעת את אשר בלבבך להטיבך באחריתך ['תפארת שלמה' פר' דברים].

תורת אמת היתה בפיהו

הרה"ק ר' יצחק מדרוהביטש ז"ל היה לומד עם בנו יחידו הרה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע, כשבגר קצת שלחו ללמוד בישיבת הרה"ק ר' איציקל המבורגער זי"ע (הרה"ק ר' יצחק הורוויץ זי"ע, זקנו של הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע), שהכירו מעת למדו בקלויז הגדול של חכמי בראד, המגיד מזלאטשוב זי"ע ישב שם ג' ימים, ומיד אח"כ נפרד מהם כשבדעתו לחזור לביתו, שאלוהו התלמידים לפשר מעשיו, השיב להם, שמעת תחילת לימוד הא' ב' למד עם אביו הרה"ק ר' יצחק מדרוהוביטש זי"ע והיה רואה תמיד אותיות פורחות באוויר מפיו, וכאן בישיבה אין הוא רואה זאת, ואין הוא רגיל בכך ללמוד באופן שאין האותיות פורחות באוויר, על כן שב הוא אל ביתו. לימים אקלע המגיד מזלאטשוב זי"ע אל הקלויז של חכמי בראד שכידוע הבעש"ט הק' הפליא במאוד את חכמי הקלויז בבראד, אך רובם מתנגדים גדולים היו, כשראו את המגיד מזלאטשוב זי"ע נוהג במנהגי החסידות, שאלוהו אם יודע ללמוד אמר להם שיודע ללמוד אך מעט, אמרו לו פתח את פיך ויאירו דבריך ונראה מה הנך יודע, אמר להם הביאו לי איזה מסכתא שהיא ואענה את חלקי, הביאו לפניו מסכת יבמות ונפתח באחד מסוגיות החמורות דשם, ותיכף התחיל להרצות דבריו, בתחילה חשבו שהוא מזלזל בהם, וכי בלא שום הכנה ידבר באחד הסוגיות החמורות, אך תיכף ומיד התחיל לערוך לפניהם מערכות עצומות, ונלאו חכמי בראד שהיו כולם גאוני עולם – לעמוד על עומק דבריו, כשסיים דבריו שאלוהו, וכי זה נקרא לדעת מעט, השיב להם, מורי ורבי הבעש"ט הק' מלמדני תורה שהיא אש שחורה ע"ג אש לבנה, ומתורה זו יודע הנני אך מעט, אבל מהתורה שלכם, מזה אני יודע הרבה מאוד ['אמרי קודש' (באהוש)]

בחד קטירא אתקטר

סיפר הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א מעשה מרבו הקדוש רבי מרדכי מקרעמיניץ זצ"ל איך כי אצל אביו הרב המגיד רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל היה שם איש אחד מתפלל בתנועות משונות וקולות חזקים, ובנו הוא רבו הקדוש רבי מרדכי מקרעמיניץ התרעם מאוד על האיש הנ"ל באמרו כי דע לפני מי אתה עומד, ואתה צריך להתפלל לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה בדרך ארץ, ויהי בשמוע אביו הקדוש רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל את דברי בנו ויאמר אליו לא כן בני יקירי, איש פשוט שאין לו זכות אבות וחלק אביו ואמו אינם מסייעים לי' לעבודתו, ואדרבה מטרידים אותו בשעת תפלתו, ע"כ צריך לעשות כל מיני השתדלות לקשר א"ע לאבינו שבשמים בעבודה קשה עבודת פרך ואתה בני יש לך זכותא דאבהתא ואין צריך לך שום עמל ויגיעה לקשר א"ע להשי"ת. ['דברי מאיר החדש' עמ' ק"ל]

מילין לצד עילאה ימלל

שמעתי שהרב הקדוש המגיד המפורסם מוה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב זצללה"ה כשהיה דורש והיה מוכיח את העם היה הופך פניו ואומר רבש"ע הנה עמך שלמים הם וראוים הם, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאד במצותיך וכיוצא בדברים. ['אגרא דכלה',

כ"ה אלול

הגה"ק רבי דוד מקשאנוב זי"ע

ואלה תולדות

הגה"ק רבי דוד מקשאנוב נולד בשנת תקע"ח כבנו השני למרן הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע ולאמו בת הגה"ק בעל ה"ברוך טעם" זי"ע, ויקרא שמו בישראל "דוד" ע"ש זקינו הגה"ק רבי דוד מטארניגראד זי"ע חותנו של הגה"צ רבי ארי' לייבוש האלבערשטאם.

במעלליו יתנכר נער

כבר משחר טל ילדותו התנוצצה בקרבו אהבה עזה לתוה"ק, אביו הק' השגיח עליו מאוד שלא יתבטל מלימודו, וכפי שמסופר שפעם כשנסע הדברי חיים לרבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, רצה ליקח עמו בנו הבכור הוא הרה"ק

משינאווא זי"ע שהי' אז עדיין צעיר לימים, רק מכיון שהרב משינאווא ואחיו הרב מקשאנוב היו להם בשותפות מלבוש עליון אחד שהשתמשו בו שניהם בהליכתם לחדר, לפי סדר שאחד לבשו בבוקר והשני לבשו בצהרים כשחזר אחיו, וע"י נסיעת הרב משינאווא לראפשיץ יתבטל אחיו מלימודו, לכן לא לקחו אביו עמו, ודין גרמא שלא זכה להכיר את הרה"ק מראפשיץ.

פ"א כשהי' ילד קטן ומחמת הדחק ששרה אז בביתו נתן לו אמו טיי בלי צוקער והלך לאביו ובכה לפניו שאין נותנים לו צוקער בהטיי, אמר לו אביו: מנין לך שצריכים להוסיף צוקער בטיי, ומאז מנע את עצמו מלשתות טיי עם צוקער.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית עכסה גיטל בת ר' יוסף זאב מטארנגראד זצ"ל, דור שישי לעכסה בת האריז"ל שבאה מארץ ישראל לפולין, זוגתו זו נפטרה אחר לידת שני בנים, ואז נשא בזיווג שני את הרבנית לאה זיסל לבית צינץ נכדת בעל ה"יד הקטנה".

בצל רבותיו

את רוב חכמתו שאב ממעיינו הטהור של אביו הק', אך לפרקים הי' גם נוסע בצילם של הרה"ק הרבי ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע, הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זי"ע, ואצל הרה"ק הסבא קדישא מראדושיץ זי"ע, וכן לשאר צדיקים, וכולם העריצוהו בשל אצילות קדושתו וסגולת מידותיו.

ויסופר שבעת ההוא כאשר בא לחסות בצל הסבא קדישא מראדושיץ זי"ע, נתקשר בידידות נפלאה עם הגה"ק בעל "תפארת שלמה" מרדאמסק זי"ע, וגופא דעובדא הכי הוה: שפע"א כשהי' הגה"ק מקשאנוב בראדושיץ, הגיע לשם בפעם הראשונה הגה"ק מרדאמסק זי"ע, ויצאו שניהם בערב שבת לקנות דגים לכבוד שב"ק, וגם הכינו אותו מבעוד יום, בצהריים בא שליח להגה"ק מקשאנוב שיבוא לסעוד אצל הגה"ק מראדושיץ, אבל הגה"ק מרדאמסק לא הוזמן, כי כן היה המנהג אצל הסבא קדישא שאורח הבא בפעם הראשונה לא הוזמן לסעוד על שולחנו, התיישבו שני הצדיקים וערכו סעודה מהדגים שקנו, בהזדמנות אחרת התבטא הגה"ק מקשאנוב: באותה שעה כרתי ברית ידידות נאמנה עם רבי שלמה.

על כס הרבנות

עיר קשאנוב היתה עיר של חסידים ואנשי מעשה, בה ישבו זקנים ונערים ועסקו בתורה, וגם בעלי מלאכה שקבעו עתים לתורה, הראשון ששימש ברבנות בעיר זו היה הגה"ק ר' שלמה באכנער מקשאנוב זי"ע, תחת דגלו של איש קדוש וחסיד זה, שהיה רגיל לדבר עם אליהו הנביא, ותורתו ועבודתו בלתי לה' לבדו, עלה ונתעלה העיר פי כמה בתורה ועבודת ה'.

ביום ל"ג בעומר שנת תקפ"ח כשנסתלק הגה"ק ר' שלמה נשאר כס הרבנות ריקם למשך עשרים ושלש שנים, כי ציוה לבניו אחריו שלא יקבלו עליהם שום רבנות או התמנות, וכל הענינים השייכים למרא דאתרא נשא על שכמו במשך זמן זו הגה"צ ר' נחמי' ריכטער זצ"ל שהי' דומ"ץ וראב"ד בקשאנוב.

בשנת תרי"א כשהי' הגה"ק מקשאנוב אברך צעיר כבן ל"ג שנה נתקבל ברוב פאר והדר לרב בק"ק קשאנוב, היה זה בהשפעת אביו הק' שמצודתו היתה פרוסה בעיר זו, ויסופר שמקודם לכן בשנת תר"י הציעו את משרת הרבנות להגה"צ ר' משה יעקב יעקל שארף זצ"ל, וכאשר שמע שהגה"ק מצאנז רוצה להושיב שם את בנו משך ידו מהרבנות באמרו: "אני מוכן לוותר עבור יוצ"ח של הגה"ק מצאנז", וחידוש ביותר הוא על הגה"צ ר' נחמי' ריכטער זצ"ל שהיה ראב"ד בקשאנוב רבות בשנים, וחסידי רדאמסק הציעו לו את הרבנות (רוב תושבי העיר היו חסידי רדאמסק, וחסידי צאנז היו המיעוט בעיר בזמן ההוא), והי' בשמעו שהדברי חיים רצה להושיב שם את בנו לא רצה לקבל את הרבנות.

בשבת הראשונה שנסע לעיר קשאנוב, נסע עמו גם אביו על ההכתרה, ובני העיר קשאנוב קיבלו את פניהם בתחנת הרכבת של עיר טשעבין הסמוכה, שם הועמד לפניהם עגלה רתומה לששה סוסים להביאם, באמצע הדרך שמע הגה"ק מצאנז האיך הבעלי עגלה מדברים ביניהם בדברי תורה, אז אמר לבנו: "זאלסט דיך גוט אינטער גארטלען ווייל די בעלי עגלה'ס דא קענען אויך גוט לערנען.

גדלותו בתורה

הי' מתמיד גדול מאד והי' לומד שעות שעות רצופות, עד שאמרו עליו שלומד כ"ה שעות ביממה, כל ימיו הי' חס על הרגעין היקרים שלא יאבדו, וידוע שלא יצא לחופת של כלולת בניו או נכדיו עד שהודיעו לו שהכל מוכן, ופ"א אירע שקראו לו לפני שהסתיימו כל ההכנות, נאנח בצער ואמר "אוי, כמה קשה צער גידול בנים שבשבילו נתבטלתי מלהגות בתורה".

והעיד עליו חתנו הרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים זי"ע אב"ד אוהעל בן מרן הייטב לב זי"ע בעת שהספידו, שהי' נוהג שבאם הקיץ משינתו באמצע הלילה, לא חזר לישון אלא הי' קם ממטתו, וישב ללמוד עד שהאיר השחר, לימודו הי' בהתלהבות ובדביקות רבה ובקול גדול שהי' נשמע למרחקים, ולא פעם אירע שנשרף ידו באמצע הלימוד ולא חלי ולא מרגיש.

אחיו הגה"ק משינאווא אמר פעם: זולת אחי הרב מקשאנוב אני מכיר עוד שנים שלומדים תורה לשמה, הלה המה הגה"צ רבי לייבוש מאשציסקער זצ"ל והגאון רבי חיים אלעזר וואקס, אבל אחי עולה על גביהם במידה זו.

מעט מזעיר מחידושי תורתו נשארו אחריו, אך גם מן המעט רואים דמותו כפוסק ומכריע, כשאביו הק' כששלח את שני נכדיו הרה"ק מהר"ש מבאבאב והרה"ק ר"מ מבארדיוב זי"ע לסדר תשובותיו שלח מפעם לפעם את ר' דוד'ל להשגיח על סדר העבודה, ובתשובות דברי חיים מסתמך עליו אביו בנוגע לכשרותם של רחיים המותנעים בכח "דאמף" להשתמש

בפסח, בהדגישו כי "הוא תלמיד חכם גדול וראוי לסמוך עליו".

גם ג' תשובות בד"ח מופנות אליו כשאביו כותב עליו לכבוד בני ידידי החריף ובקי החסיד המפורסם ירא ה' מו"ה דוד נ"י, גם אחיו הגה"ק משינאווא זי"ע מזכירו בתשובתו בנושא הרחיים, וז"ל: ידעתי מאחי הרה"צ אב"ד דק' קשאנוב, שהוא הכשיר פ"א ריחיים של "דאמף", גם בנוגע ל"מאשין מצות" מביא בשם אחיו נימוק מכריע לפסלם, מתשובותיו להלכה שנכתבו על ידו.

ידוע על שני תשובות א' מופנה להרה"ק מנאסוד זי"ע שנדפס בספר "מקוה ישראל" בנוגע להכשרת מקוה במי פירות, והשני תשובה מפורסמת אם מותר לברר עצמות דגים קודם אכילתם בשבת, והיא נדפסה בשו"ת כנף רננה.

מואס בהבלי עוה"ז

הי' מתנזר מהנאת עוה"ז ומתענוגיו, ולא הי' לועס את מאכליו שאכל כדי למעט בהנאה, ודבר זה גרם לו שנחלה קשות, וסבל יסורים גדולים, והרופאים קבעו שבגלל שלא לעס את המאכלים כדבעי, זה גרם שמערכת העיכול לא יעבדו כסדרן, ובני משפחתו ניסו להשפיע עליו שיפסיק מעבודתו זו, כי מסכן חייו ע"י זה, אבל לא השפיעו עליו כלום, אמר לו נכדו החביב ר' אהרן אב"ד ביאלא-ביליץ, מצינו באליהו הנביא שכאשר מסר שליחות לעובדיהו לומר לאחאב, סירב עובדיה לילך למסור השליחות לאחאב, ואמר לו, (מלכים ב' יח) ובאתי להגיד לאחאב ולא ימצאך והרגני, ועבדך ירא את ה' מנעוריו, ולכאו' קשה איך הרהיב עובדיהו להתפאר לפני רבו כי הוא עובד ה', והרי זה יוהרא, אלא שכוונתו היתה שאם ח"ו יהרוג ע"י אחאב, תופחת על ידי כן יראת ה' בעולם, כי עבדך ירא את ה' מנעוריו, וכך גם אתה זקיני, באם תסכן נפשך תגרום שיפחות יראת ה' בעולם, כששמע ר"ד דברים אלו אמר לנכדו: ניצחתני בני ניצחתני, ואכן הפסיק מהתנהגותו זו.

ענותנותי' דמר

הי' נחבא אל הכלים מאד מאד ודחה בקשתם של חסידים שרצו לבוא אליו אחר פטירתו של אביו להסתופף בצילו שינהיגם בדרכי ה', רק לאחר הפצרות שונות נעתר לבקשתם, ונתפרסם שמו כפועל ישועת גדול ושברכותיו מתקיימות, אבל השתדל כל פעם להסתיר את נפלאותיו, ולהלביש אותם בדרך הטבע, פ"א בא אליו חולה ששפך לבו לפניו שיש לו איזה מיחוש, וכבר הלך להרבה רופאים ולא עזרו לו ויש לו יסורים גדולים, אמר לו לצאת לחוץ ולתלוש איזה עשב שגדל שם ולתלותו לסגולה, הלה עשה כך, ותוך זמן קצר נתרפא החולה כליל.

וסיפר הגה"ק רמ"א פריינד זצ"ל, מה ששמע מזקינו הגה"ק מנאסוד זי"ע, שהוא הי' שם בעת מעשה, שהגה"ק מקשאנוב נזדמן אצל הגאון המהר"ם שיק זצ"ל, ולפני קידוש אמר המהר"ם שיק פלפול והי' נראה על הרה"ק מקשאנוב כאילו לו מבין כלל, ותוך הסעודה אמר הרה"ק מקשאנוב בשם הרה"ק מזידיטשוב זי"ע, בהאי לישנא: "משיח וועט קומען צו אנידעריג דור גאר א נידעריג דור אין משיח וועט קומען צו זיי נישט צו אינז", וסיים הרה"ק מקשאנוב: יאמר נא חוסטער רב איז דען נאך דא אנידריג דור וויא דעם דור הגיע העת עתה שבא יבוא ולא יאוחר, ואמר הרה"ק מנאסאד שבעת שיצא דיבורים אלו מפי הרה"ק מקשאנוב נדמה לו באמת שממש אין דור גרוע כדור ההוא, והי' מתמה על עצמו אח"כ בהתפעלות כ"כ שידמה לו בעת שהי' רואים הנהו תרי צדיקים הרה"ק מקשאנוב והרה"ק המהר"ם שיק זי"ע השפיע עליו הדברים היוצא מלב קדוש מקשאנוב זי"ע להרגיש ולראות שאין דור שפל כמוהו.

בשפתי צדיקים

הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע, אמר פ"א בזה"ל: איך האב דאך עפעס געקענט אלטע צדיקים, אזוי מ'זאל האבן אויף זיך דעם צלם אלוקים אינגאנצן אזוי ווי מ'האט אים איבערגעגעבן, איז דעם סאנזער רב'ס א זון ר' דוד'ל, ער וואוינט דאכט זיך מיר אין קשאנוב, ער האט דעם גאנצן צלם אלוקים.

גם אחיו הק' החזיקו את הגה"ק מקשאנוב זי"ע לפועל ישועות, אחיו הגדול הגה"ק משינאווא הי' נותן לו בכל שנה פתקא והזכיר עצמו לפניו, והי' אומר עליו שהוא צדיק הדור.

הרה"ק ר' ברוך מגארלין זי"ע חתן מרן הייטב לב זי"ע, כיבד מאד את אחיו הרה"ק מקשאנוב, והי' לו קביעות להיות אצלו על שב"ק ב' פעמים בשנה, ומשום כבודו לא לבש אצל שולחנו הטהור את הטיש חלאטעל, רק ישב עם הבעקישע הרגיל, הי' רגיל לומר "ער איז אַ ערליכער איד, ער וויסט ביי זיך אז ער איז גארנישט אויף דער וועלט".

רוח קדשו

בעיר קשאנוב הי' גר סוחר אחד, שדרכו ללוות מאנשים כסף וליסע להיריד ולקנות סחורה ולמכרם ולעשות ריוח ואח"כ ה' משלם למי שלוה, פ"א לוה מכמה אנשים סכום כסף גדול ונסע כדרכו להיריד לסחור, ויהי כאשר עלה על המסילות הברזיל, בא אליו שוחט אחד מגלילות של קשאנוב, ואמר לו יודע אני שיש לך הרבה כסף, אהרוג אותך (רח"ל) בהחלך שלי ואקח ממך הכסף, אמר לו הסוחר שיתן לו הכסף ולמה צריך להרוג אותו, ענה לו השוחט שמפחד שיספר המעשה, הבטיח לו הסוחר שלא יספר המעשה, ביקש ממנו השוחט שישבע לו שבועה דאורייתא, והסוחר נשבע לו, והשוחט לקח הכסף והלך לו, והסוחר חזר לעיר נרדע ונפחד, וממש לא הי' יכול לדבר, והאנשים רצו לידע מה נעשה ואיפה הכסף, אבל הוא לא דיבר, הלכו האנשים אל הרה"ק מקשאנוב וסיפרו לו המעשה, קראו הרה"ק מקשאנוב ושאל אותו גופא דעובדא היכי הוה, ענה הסוחר שאינו יכול לספר הואיל ושבע שלא יספר, אמר לו הרה"ק מקשאנוב שאל יאמר מי לקח הכסף רק יספר קצת מהמעשה, סיפר הסוחר כל המעשה משוחט אחד בלי שם, קרא

הרה"ק מקשאנוב שכל השוחטים מהגליל יבואו אליו להראות לו החלפים שלהם, (דבר ששכיח היתה אצל רב הגליל מזמן לזמן) ובאו כל השוחטים מהגליל והראו לו החלפים וכשראה הרה"ק מקשאנוב החלף מאותו שוחט, התחיל לצעוק בקול גדול עליו "ביסט א רוצח", תן תודה, ויהי לנס.

פ"א בעת שחכה על מסילות הברזל ניגש אליו איש אחד ונתן לו "קוויטל", ענה לו הרה"ק מקשאנוב איני נוגע מה שאינו שייך לי לבסוף נתברר שהלא רצה ליתן קוויטל להרה"ק משינאווא זי"ע, וכיוון שראה את הרה"ק מקשאנוב ושמע שהוא בן הרה"ק מצאנז זי"ע, ולכך נתן לו הקוויטל.

צדיק גוזר

פע"א כשהי' הרה"ק מגארליץ על אם הדרך, בחדר החיצון של האכסניא שלו הי' שם אנשים והי' מדברים מבני הרה"ק מצאנז, והרה"ק מגארליץ יצא מחדרו ושאל אותם על מה הם מדברים, והוכרחו להגיד לו מה שהי' מדברים, אמר להם אתם יודעים את צדקת אחי מקשאנוב אני אספר לכם מעשה קטנה ממנו, פ"א הייתי אצלו בצאנז, ובערב שב"ק הניח את עצמו לישון מעט לכבוד שב"ק, ובחוץ היו עומדים בעלי מלחמה, ואפיציער אחד למד עמהם תכסיסי מלחמה בקולי קולות, ולא הי' ביכלתו לישון, אמר אחי אז: "זיי לאזין מיר נישט אביסל שלאפן", ותיכף ומיד נתקדרו השמים בעבים ולא עבר חמשה מינוטין והתחיל לירד גשם חזק מאד, אשר הבעלי מלחמה הוכרחו לילך משם, והכל היתה כדי שאחי יוכל לישן.

פועל ישועות

מסופר מעשה פלא שפ"א אחת נאשם יהודי אחד מארץ אשכנז בענין פלילי חמור מאד, והוזמן למשפט, והי' צפוי לעונש חמור אם לא ימצא זכאי בדינו, כמובן שהיהודי לקח פרקליט גדול מעורכי הדינים המפורסמים שיליץ בעדו בדין, ימים מספר לפני מועד המשפט חלם היהודי אשר רב זקן מהעיר קשאנוב נראה אליו בחלום ומצווהו ליקח עורך דין אחר, שכן פרקליטו משוחד והוא יטעון רק לרעתו, בהקיצו משנתו תמה מאד על החלום, כי מעולם לא שמע מן העיר קשאנוב ומכ"ש אל רב שבו, התחיל לדרוש אם יש עיר כזאת, ואכן נודע לו מעיר הזאת השוכן במדינת גאליציא, חשב אם כן יש דברים בגו חלומו, החליף מיד את פרקליטו, הגיע יום המשפט, והנה לתמיהתו רואה גם את עורך הדין הראשון שמה בבית המשפט, אך הוא טוען לרעתו, ורק ע"י הטענות של פרקליט השני שלקח יצא זכאי בדין, כיון שיצא זכאי בדין חשב שעליו להודות למושיעו, ונסע למדינת גאליציא לעיר קשאנוב, וכשהגיע לשם נודע לו שהרב מקשאנוב כבר אינו בחיים, שאל על משפחתו, ונודע לו שאחיו הגדול יושב בשינאווא, וישם לשינאווא פעמיו, ונכנס אל הרה"ק משינאווא וסיפר לו כל העובדא, נענה הרה"ק משינאווא "ידעתי מגדולת אחי הקדוש כי רב הוא, אולם שהוא כ"כ גדול והוא פועל ישועות גם למי שאינו מכירו ולמי שלא עלה בדעתו לבקשו ישועה, זאת לא ידעתי".

גם לאחר פטירתו עשה פעולות להושיע את ישראל מצרתם, פ"א לאחר פטירתו נראה בחלום לבנו הרה"צ ר' משה, ואמר לו שר' שמואל שיינאוויץ צריך רחמים מרובים, ורק אחיו הרה"ק מגארליץ יוכל להושיעו, ר' משה נסע לעיר מגוריו של ר' שמואל הנ"ל והביט אחריו, וכן עברו ימים אחדים ור' שמואל נפל למשכב וחלה קשות, נסע ר' משה מיד לדודו הרה"ק מגארליץ זי"ע, כשראהו הרה"ק מגארליץ, שאלו מה הביאך לכאן היום, ענה לו הלא דודי יודע, חייך הרה"ק מגארליץ ואמר לו ברוח קדשו סע לביתך יהא לר' שמואל רפואה, וכך הוה.

אחרית ימיו

כשבועיים לפני פטירתו בא לעיר אמסאנא, וסיפר שם עובדא מאביו הק' מרן הדברי חיים זי"ע שלפני בואו לעיר צאנז נסע להרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, ואמר לו הרה"ק מזידיטשוב: "תדע שיש נשמות גדולות בצאנז הצריכים תיקון, ותדע מה לעשות כדי לתקנם כראוי", כן סיפר הגה"ק מקשאנוב, והבינו מדבריו הק' שגם סיבת בואו לעיר זו היה כדי לתקן נשמות שם.

בשלהי חודש אלול שנת תרנ"ג נולד בן להגאון רבי צבי יעקב ווידאוויסקי מקשאנוב בעל ה"תפארת צבי יעקב", והלך אבי הילד להגה"ק מקשאנוב להתייעץ אתו איזה שם להעניק לרך הנולד, והשיב לו: המתן ימים אחדים ואז כבר תדע בעצמך איזה שם לתת לו, ואכן כעבור שלשה ימים נסתלק הגה"ק מקשאנוב לחיי העוה"ב.

בחודש אלול שנת תרנ"ג חלה במחלת הריאה, וביום שב"ק שלפני פטירתו הוקל עליו החולי קצת, עד יום ב' בשבוע, ביום ג' הכביד עליו חליו, ובאותו לילה אור ליום ד' נצחו אראלים את המצוקים והחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו, ביום כ"ה אלול תרנ"ג.

כשנסתלק לא הודיעו לאחיו הגה"ק משינאווא זי"ע עד אחר עבור השלושים, כשאמרו לו הבשורה ישב באבילות לזמן קצר, ושמעו אומר לעצמו: "לא הניח כמותו בעולם". כמו"כ לא הודיעו לאחיו הגה"ק מגארליץ עד ערב ראש ה שנה, ובערב יו"ט לפנות ערב אחר המקוה כשכבר לבש בגדי יו"ט הקיפו אותו כמה אנשים, כאילו רוצים להודיע לו בשורה שאינה טובה, והגה"ק מגארליץ שאל להם: מיינט עטץ דעם קשאנוב'ער רב, ולא ענהו כלום, ושאל עוד ולא ענהו דבר, רק הביאו לו כסא נמוך שהכינו בעבורו שישב עליו, וכשישב סיפר הגה"ק מגארליץ: אבי היה לו אח בדוקלא, ופעם אמר לחתנו הצדיק ר' לייזער קודם שבת חנוכה או שבועות, כשיגיעו עולם מדוקלא לכאן תשאל להם בשלום אחי, היות שר' לייזער ידע שכבר אינו בין החיים, לא דיבר מזה מאומה, אחר השבת שאל אותו אבי אם שאל מענין הנ"ל, ענה ר' לייזער "וואס זאל איך פרעגן, וואס זאל ער שוין טהון, וואס זאל ער שוין מאכן", אמר לו אבי הק': איך זעה אים שוין דריי חדשים אין גן עדן, און די זאגסט מיר וואס זאל ער שוין טהון וואס זאל ער שוין מאכן", ומסיפור זה הבינו שגם הגה"ק מגארליץ כבר ידע היטב מפטירת הגה"ק מקשאנוב זי"ע.

ממלכת התורה והיראה
מבצר הכוללים
קרית יואל יצ"ו
רושאדת ר"ק תרן רחונר הונח"ק מלי"א
16 Garfield Rd. #303 Monroe, New York 10950 / Tel: 845.783.9060 / Fax: 877.660.2850

חודש אלול תשפ"ה לפ"ק

מודעה משמחת

לכל הקהל הקודש לומדי תורה הי"ו

בשמחה רבה הננו מבשרים על פתיחת מסגרת חדש

בית תלמוד

תלמידי חכמים משיבים בכל מקצועות התורה

שע"י רבני מבצר הכוללים קרית יואל

מסגרת בית תלמוד, מהו?

לסייע ביד הלומד, כשמתקשה באיזה ענין בביאור ופשט הדבר ודוצה להציע שאלתו לפני תלמיד חכם יודע ספר, וכן כשמחפש איזה מראה מקום בש"ס ובשו"ע או בנו"כ, יוכל להתקשר אל 'חברי בית תלמוד' בכל שעות היום והלילה, והם ימייעו אותו ולהבין הדבר על בוריו

חברי בית תלמוד כבר מוכנים להשיב על 'כל מסכתות הש"ס' (גמ"ר או עם פי' תוס'), ורוב רובו ממקצועות השלחן ערוך

בחדשים הבאים יסדרו בעזה"י על כולם

על היושבי "אוהל שיעורים ליין"

605.477.4444#8

ויה"ר שנזכו להרים קרן התורה ולומדי"ה, ויתקדש שם שמים על ידינו

הנהלת מבצר הכוללים קרית יואל

פנימי תניא בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הרה"ג רבי טובי' שטערן שליט"א

אב"ד מירון ת"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת אמור תשפ"ג לפ"ק

רבינו קידם פניו בברכת שלום עליכם

ושאל: איר זענט רבי מאיר זאב האט ער געהייסן?

אב"ד מירון: יא, רבי מאיר זאב האט ער געהייסן. ער איז געווען דארט רב פיר און זעכציג יאר.[1] דער סאטמארער רב ז"ל איז געקומען דארטן, איז געקומען צו אים א איד וואס האט געהייסן ר' חיים זאב לויפער, א חסידישער איד, ס'איז נישט געווען קיין חינוך דארט – דער טאטע איז געקומען דארט ממש ווען ער האט התונה געהאט, ווען איך בין געווען א קליין יונגל האט מען געדארפט רופן א מלמד פון צפת לערנען אין שטוב – האט ער געזאגט אז מ'דארף אויפשטעלן דא א חינוך, האט דער סאטמארער רב געענטפערט, איר האט דא א חסידישער וואריימער רב, ער וועט שוין אלעס אויפטוהן.

ער האט טאקע אסאך אויפגעטוהן, ער איז געקומען אין א ארץ לא זרועה, און ער האט אויפגעשטעלט אסאך.

ושאל רבינו: וואס טוט איר דאהי אין אמעריקא? געקומען אויף א שמחה?

אב"ד מירון: ברוך ה', כ'האב געמאכט א ברית פאר אן אייניקל. כ'האב דא א זוהן אין מאנסי.

והציג את בנו בעל השמחה ורבינו ברכו בברכת מזל טוב

אב"ד מירון: אונז האמיר דארט א שאלה ביים ציון, עס איז דא א גרויסער עולם וואס קומט דארט יעדן שבת, עס שטעלן זיך מנינים איינע נאכ'ן צווייטן, צעהן מינוט א חילוק, איז איין מנין הייבט אהן 'הודו', און נאכדעם הייבט אהן א מנין שפעטער מנחה – בפרט פרייטאג צונאכט'ס ווען אלע ווילן דאוונענען די זעלבע צייט – און ווען מ'האלט ביי שמונה עשרה, האלט שוין די ערשטע מנין ביי 'לכו נרננה', מ'קען נישט דאוונענען, מ'קען נישט מכוון זיין.

רבינו: איר מיינט צו זאגן אז איינער שטערט דעם צווייטן.

אב"ד מירון: יא, דאס שטערט מורא'דיג. מ'דארף מאכן דארט עפעס א תיקון גדול. אמאל איז נישט געווען אזא גרויסער עולם ווי היינט. אפשר זאל מען ארוים קומען מיט א קול קורא פון אלע גדולי ישראל.

רבינו: איר גלייב אז מ'קען במילא נישט מתקן זיין, כ'האב מורא מ'וועט נישט פאלגן, אזוי איז דאך עס, אין מירון איז יעדער בעל בית. ווער עס פארט קיין מירון, האט אים רבי שמעון געזופן, אזוי זאגט מען נאך, און ער קומט, ער שפירט איך בין רבי שמעון'ס גאסט, ער פילט זיך דארטן בעל בית, קיינער וועט מיר נישט איינטיילן וואס צו טוהן, ס'איז שווער צו זאגן מ'זאל עפעס קענען אויפטוהן אין דעם.

אב"ד מירון: עס וועלט א פראבלעם ווי אזוי צו דאוונענען. כ'האב געזעהן רבי חיים פאלאג'י ברענגט אין כף החיים (סימן יג אות טו) אז דאס איז פון די זאכן וואס איז מעכב די גאולה.

רבינו: יא יא, ער רעדט זיך אפ אז מ'ענטפערט נישט דעם לעצטן אמן פון קדיש.[2]

---

1 הגאון רבי מאיר זאב שטערן ז"ל הוכתר כרב המושב בשנת תשי"ט, ופעל יחד עם הגאון המקובל רבי אשר זעליג מרגליות ז"ל והגה"ח רבי זלמן בריזעל ז"ל מעיה"ק ירושלים ת"ו לקבוע מחיצות בתוך המערה, והקים את הת"ת ביחד עם האדמו"ר כ"ק בעל הנועם אליעזר מסקולען ז"ל לילדי המושב, נלב"ע בשנת תשפ"ג לפ"ק.

2 וז"ל שם: "כמו צער בנפשי יגון בלבבי, דרובא דעלמא אינם נזהרים לענות אמן האחרון של הקדיש, ויותר מזה, באמן הסמוך לברכו, וכן

אב"ד מירון: אין יסוד ושורש העבודה (שער ה' פרק ג') ברענגט ער אז א חסיד האט געפרעגט אליהו הנביא פארוואס משיח קומט נישט, האט ער געענטפערט ווייל דער שליח ציבור איז נישט מדייק געהעריג ארויסצוזאגן די תיבות התפילה.[3] דאם אלעם קומט ארוים פון דעם וואם די מנינים האקן זיך איין איינער דעם צווייטן, דאם שטערט צו דאוונענען.

רבינו: די מעשה איז אז דער איד כאפט דאם בכלל נישט, ער איז צו אלעם מסכים וואם איר וועט אים זאגן, ס'איז נישט אויסגעהאלטן, ס'איז מעכב די גאולה, ס'איז אלעם אמת, אבער ביי אים איז דער עיקר אז ער וויל דאוונענען דא... אזוי זענען מענטשן.

אב"ד מירון: איז וואם איז די עצה?

רבינו: ס'איז שווער צו זאגן אז ס'איז דא אן עצה. איר וועט זיך שלאגן, איר וועט זיך צוקרינגן, און איר וועט גארנישט אויפטוהן. מ'וועט שטעלן טעוועלעך... כ'גלייב נישט ס'וועט עפעס העלפן. קיין פאליציי ווילט איר דאך נישט שטעלן...

אב"ד מירון: ניין, נאר אפשר זאל מען שטעלן א קלוגער גבאי וועט מסדר זיין, דער זאל דאוונענען דא, דער זאל דאוונענען דארט.

רבינו: מ'קען פראבירן, אבער כ'גלייב ער וועט זיך שנעל אויסלערנען אז ס'איז נישטא צו וועמען צו רעדן ביי די סארט זאכן.....

*

אב"ד מירון: ס'איז דא נאך א זאך, עס קומען קיעה"ר יעדן שבת קיין מירון הונדערטער משפחות, אלע קומען ארויף פרייטאג צונאכטס, אזוי גייען זיי ארויף ביז צום ציון איש וביתו, און ווען מ'קומט ארוים פרייטאג צונאכטס איז שוין א תערובת, א היימישע תערובת.

רבינו: אוי וויי, דאם איז טאקע א מכשול.

דער פעטער ז"ל שרייבט אין על הגאולה ועל התמורה (סי' ק"ז) אז ווען ער איז געווען אין מירון ל"ג בעומר האט ער נישט געקענט ארויפגיין צום ציון נאר פארנאכט'ס וועגן די פריצות.[4] היינט איז שוין ב"ה אסאך בעסער אין דעם ענין, אבער ס'איז נאך אלץ דא זאכן וואם האט נישט געטוגט.

---

3 וז"ל שם: חסיד א' העיד שנראה אליו אליהו ז"ל במערה ושאלו מדוע אחרו פעמיו לבוא, והשיב לו בשביל שלא ידעו להזהר בתפלתם בקריאת האותיות והנקודות. עכ"ל.

4 וז"ל שם: "וזכור אני כשהייתי בא"י לפני רבות בשנים הלכתי על יד הציון בל"ג בעומר לעת ערב, כי בכל היום לא הי' אפשר לילך שם מפני ריבוי המתפרצים, ולעת ערב לא מצאתי שם מהירואים כ"א מעט מזעיר".

ובדברים חוצבים להבות אש שהשמיע מרן רבינו ז"ל בסעודת רעוא דרעווין שב"ק פרשת קרח שנת תשכ"ז לפ"ק אחרי מלחמת שלטון הכופרים עם הערביים, הזכיר ענין זה, וזל"ק: "איך געדענק נאך, ס'איז א ערך ס'דארף שוין זיין אפשר זעכציג יאר (ל"ג בעומר תרע"א) איך געדענק נאך ס'איז געווען ווען ס'האט אנגעהויבן צו קומען חלוצים, מ'האט אנגעהויבן מאכן פירצות ביים קבר פון רבי שמעון בן יוחאי, איז געשעהן א אסון נורא, די אויבערשטע קומה איז אראפ געפאלן און ס'איז נהרג געווארן, ה' ישמרינו, תלמידי חכמים יראי ה' מסלתה ומשמנה, צעקות יללות איז געווען דעמאלטס רח"ל עד אין חקר אין ארץ ישראל, אן אסון נורא געווען, די חכמים בימים ההם האבן איינגעזעהן ווייל ס'איז א חרון אף ווייל ס'איז דא פירצות, האט מען געמאכט דארט א ח"ר אויף א משך פון יאהרן אז מ'טאר נישט גיין מער קיין מירון, איך געדענק נאך די צייט ווען מ'איז נישט געגאנגען קיין שום יוד פון די אשכנזים, די ספרדים האבן געזאגט זיי טרויען זיך נישט אנצורירן אן אלטן מנהג, זיי האבן געהאלטן ס'איז א גרויסע זאך מירון לויטן אר"י הק', אבער די אשכנזים זענען נישט געגאנגען, און ווען ס'האט זיך אויפגעהערט דער זמן האט מען צוריק אנגעהויבן צו גיין, אבער דער אמת ס'איז נישט קיין דמיון געווען, איך געדענק נאך פריער ווי אזוי מ'איז געגאנגען און צום סוף ס'איז שוין נישט געווען דאס, צום סוף איז מען שוין נישט געגאנגען אזוי, דער עיקר איז געווען די הדלקה ביי די נאכט, און בייטאג איז מע געגאנגען פארנאכט'ס, איך בין אליין געווען, ס'איז געווען געציילטע מענטשן, לעצטנס איז מען שוין עפעס מער געגאנגען אבער ס'איז שוין נישט געווען דעס".

אב"ד מירון: אה, איז מיר איינגעפאלן א רעיון, כ'האב געריידט דארט צו זיי, מ'זאל מאכן א מחיצה אויפן גאנצן בארג, ביז וואו מיין טאטע וואוינט, זיי זענען זיך שוין נישט מתנגד, זיי האבן שוין אלע מסכים געווען, אבער מ'דארף איינער זאל עס מאכן, עס קאסט געלט, מ'דארף דארט לייגן א הונדערט און פופציג מחיצות יעדן שבת, איינער זאל עס ארויפלייגן און עס אראפ נעמען, דאם וואלט געווען א געוואלדיגער תיקון גדול פאר דעם גאנצן ציבור דארט, כ'האב שוין פראבירט מיט אפאר אידן צו רעדן. עס איז א ממש א תיקון פאר כלל ישראל.

רבינו: יא, דאס איז א תיקון גדול, די גמרא זאגט אזוי דארט איז סוכה (דף נא.) ביי שמחת בית השואבה.[5]

והמשיך רבינו: לאמיר האפן ס'וועט אדורך גיין בשלום, עס קומט דאך א גרויסע הילולא בקרוב, אז זיי זאלן נישט צושטערן דעם ל"ג בעומר דארט.

אב"ד מירון: איך וויל נישט נעמען פון זיי גארנישט, אז עס וועט זיין אידן וואס וועלן דאס צאלן, עס איז נישט מער ווי פופציג-זעכציג טויזענט דאללער דאס אוועק צו שטעלן יעדע וואך, עס איז נישט אזא ריזיגע הוצאה, דאס איז פאר יעדן שבת און יעדן יומא דפגרא, למשל זאת חנוכה קומט דארט א ריזן עולם, און זיי לאזן צו דאס צו מאכן, כ'האב שוין געפועלט ביי זיי.

רבינו: איר וועט דאס גרינג קענען שאפן, עס איז דא אידן וואס וועלן זיך לאזן קאסטן געלט פאר מירון. מירון איז מעורר א הרגש אין הארץ פון זייער אפאך אידן.

און באמת, דאס וואס איז געווען פאר צוויי יאר צוריק (האסטן הנורא שנהרגו מ"ה אנשים ביום ל"ג בעומר תשפ"א), איז אויך נאר געווען א חרון אף, טאקע וויל ס'איז געווען זאבן וואס איז נישט געווען אין ארדענונג. ס'איז נישט נארמאל דאס וואס ס'איז געווען.[6]

---

5 ז"ל המשנה שם: מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול. ועי' בשו"ת דבר"י או"ח סי' י' (אות ו) מה שביאר בענין.

6 ועתיק כאן בענין זה מה שהשמיע כ"ק מרן רבינו שליט"א בעצרת התעוררות שהתקיימה אז ביום ד' פ' במדבר ר"ח סיון תשפ"א לפ"ק:

מ'איז זיך צוואס געקומען דא אן עצרת תשובה, אביסל זיך אויפוועקן דעם עורו ישנים משינתכם, די סיבה וואס דאס אונז געברענגט איז ליידער נישט קיין גוטע סיבה וואס דאס אונז געברענגט אז מ'זאל זיך צוואמען קומען נתעורר ווערן לתשובה, די שמועה לא טובה אין ארצינו הקדושה, וואס איז ליידער געווען אין אתרא קדישא אין מירון פארטאנגענעם ל"ג בעומר, וואס איז געווען זייער א שווערע פאסירונג, ואת הלחץ זו הדחק, ס'איז ל"ע נעדר געווארן מ"ה נפשות יקרות, און ס'איז נתקיים געווארן צו אונזער ווייטאג דעם "שבת משוש לבינו נהפך לאבל מחולינו" (איכה ה, טו), די געהויבענע שמחה פון ל"ג בעומר איז איבער געדרייט געווארן צו א טרויער, פינעף און פערציג נפשות האט עס אפגענאמען, צענדליגע משפחות זיצן שבעה ונמס כל לב, כל בית ישראל זענען זיך מתאבל ומצטער אזוי ווי ס'שטייט אין פסוק (איכה ב ה) "וירב בבת יהודה תאניה ואניה". אוי מ"ה היה לנו פון די מ"ה נפשות יקרות וואס זענען פארלוירן געווארן במקום קדוש ביום קדוש.

אין אזא צייט ווען מ'הערט אועלכע שוועדע בשורות איז יעדער איינציגער איד מחויב מפשפש במעשים זיין און תשובה צו טוהן א שלימות'דיגע תשובה, און מיט דעם משיב זיין דעם חרון אף ה' מישראל. נסתרים דרכי ה' ומאוד עמקו מחשבותיו, א בשר ודם איז נישט מעגליך צו פארשטיין מעשי ה', אבער די אידישע קינדער זענען מאמינים בני מאמינים, ס'איז נישטא אזא זאך ווי א מקרה, ס'האט פאסירט, מ'האט זיך געשטויסן א גרויסער עולם, במילא האט נעבעך פאסירט אזא אומגליק, ס'איז נישטא קיין מקרה אויף דער וועלט, אלעס איז מיט א השגחה פרטית פונעם הייליגן באשעפער, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבער יעדער איינער אין אזא צייט דארף זיך מאכן א חשבון הנפש און מפשפש במעשים זיין, יעדער יחיד פאר זיך, מ'דארף מאכן א חשבון הנפש אמיתי.

יעדער וויסט, און יעדער האט געהערט, און יעדער האט געריידט, פון דעם שרעקליכן אומגליק וואס האט פאסירט באתרא קדישא אין מירון, די גאנצע וועלט, די גאנצע אידישע וועלט איז בצער, און יעדער וואונדערט זיך על מ"ה חרה האף הגדול הזה, יעדער איינער האט געהערט און מ'איז צובראכן געווארן, אידישע קינדער הערן אזעלכע פאסירונגען וואס ס'זאל נישט פאסירן, איז יעדנס הארץ צובראכן געווארן אויף שברי שברים, איך וויל נאר דא פרעגן א שאלה, א שווערע שאלה, פאר יעדן איינציגן מענטש, ס'איז אדורך אנדערהאלבן וואכן פון דעם ביטערן פאסירונג, צי איז מען נתעורר געווארן צו תשובה און צו תיקון המעשים, צי איז דא א שינוי לטובה, איך וויל פרעגן יעדן יחיד ער זאל זיך מאכן דעם חשבון הנפש אמיתי, צי זעהט מען ביי אים אליינס און ביי זיינע בני בית און זיינע קינדער עפעס א שינוי לטובה, האט דאס עפעס געמאנט פון דיר, האט דיך דאס עפעס אויפגעוועקט, האט דאס עפעס א שאקל געגעבן כאטשיג אין איין ענין, צי ס'איז לימוד התורה, צי ס'איז תפילה, צי ס'איז שמירת עינים, צי ס'איז צניעות, צי ס'איז קיום המצוות.

....ווען מ'זאגט ישפשפ במעשים, דאס מיינט יעדער איינער זאל מפשפש זיין במעשים, וואספארא קשר ער האט מיטן סמארטפאון, צי מיט די אנדערע כלים למיניהם, וויל דאס איז גורם אלע צרות בבתי ישראל, יעדער איינער זאל זיך מקבל זיין זיך אפטיילן פון די כלים, און זיך נישט משתמש זיין נאר ווען מ'דארף עס לצורך מסחר, באמת לצורך מסחר, און נאר מיט א גוטן פילטער.

אויף "ישפשפ במעשיו" איז דא א גירסא "ימשמש במעשיו", ס'איז ידוע דער מסילת ישרים זאגט דעם חילוק, איך וויל זאגן אפאר ווערטער צו די אידן וואס זענען נישט געווען דארט מיט די כלים, זיי האבן עס נישט געהאט דארט, זיי זענען געווען דארט אבער זיי האבן נישט געהאט די כלים, בואו ונחשוב חשבונו של עולם, אן אמת'דיגער חשבון הנפש, ווען מ'איז געקומען אויף דעם מקום קדוש, מקום מנוחתו פונעם הייליגן תנא אין אזא געהויבענעם טאג, צי איז ער געשטיגן אין יראת ה' מיט הרגשי קודש צו עבודת ה', צו תורה און תפילה און קיום המצוות, זאל זיך יעדער

א' הנוכחים: ס'איז געווען גרויסע סקרינם אויפן גאנצן בארג דארט.

רבינו: כ'האב אמאל געזאגט פאר איינעם, אז ער פארט קיין מירון און ער נעמט זיך מיט א פאטאגראפיר מאשינדל איז א שאד די שפעזן...

אז מ'פארט צו רבי שמעון קיין מירון דארף מען קומען באימה וביראה.

כ'האב פארציילט א מעשה, ס'איז אויסגעקומען דעמאלטס צו רעדן נאך דעם אומגליק אין מירון, אז ביים הייליגן דבר חיים איז געווען אמאל א מעשה אז ס'איז אנגעקומען א איד פון די פרעמד, דער דבר חיים פלעגט צו דאוונען שפעט, איך רעד אויף די עלטערע יארן, דער איד האט שוין געהאלטן נאכן דאוונען, און ער האט צוגעזעהן ווי דער דבר חיים דאוונט דאם דאוונען, דבר חיים ז"ל האט דאך כידוע געדאוונט מיט א פייער, בלהב אש קודש, דער איד האט נאך אזאנס נישט געזעהן, ער איז דאם ערשטע מאל געווען דארט אין צאנז, ער האט זיך צוגעשטעלט דארט נאנט צום דבר חיים ער זאל קענען זעהן די עבודה פונעם דבר חיים. דער דבר חיים האט אזוי געדאוונט פסוק דזמרה און נאך ברכו האט ער זיך אראפ געזעצט דאוונענען ווייטער, און ער האט באמערקט דעם איד שטיין נעבן אים, איז ער צוגעגאנגען צום דעם איד, ער האט אים אנגעכאפט און ארוים געפירט פון ביהמ"ד, דער איד איז געבליבן אזוי דערשראקן ער האט נישט געוואוסט וואם דאם מיינט וואם ס'איז געשעהן, און ער האט אנגעהויבן זייער צו ווייגען, זענען געווען דארט עטליכע אידן וואם האבן אים פראבירט צו בארואיגן, און ער האט זיך טאקע אביסל בארוהיגט.

אויפן וועג אהיים פון ביהמ"ד, אזוי איז געווען דער מנהג אין צאנז אז נאכ'ן דאוונענען ווען ער איז אהיים געגאנגען, האבן אלע אורחים זיך אויסגעשטעלט אזוי אין צוויי שורות, אז ער איז אדורך געגאנגען און האט יעדן געגעבן שלום און אזוי אויסגעפרעגט ווער מ'איז, פון וואו מ'קומט, עכ"פ דער איד האט זיך אויך געשטעלט אין די שורה, און ווען דער דברי חיים איז אנגעקומען צו אים, האט ער אים אויך געפרעגט ווער ביזטו, האט איינער זיך אהנגערופן אז דאם איז דער איד וועמען דער רבי האט אינמיטן דאוונענען ארוים געפירט פון ביהמ"ד, ווען דער דברי חיים האט דאם געהערט, האט ער אהנגעכאפט דעם איד און אים נאכאמאל ארויסגעפירט פון ביהמ"ד, דער איד איז געווארן זייער צובראכן, שוין דאם צווייטע מאל מיט אזא מעשה, ער האט זייער געווייגט.

די מקורבים דארט ביים דברי חיים האבן זייער געשוינט דעם איד, און האבן אים געוואלט א טובה טוהן, האבן זיי ארייגגענמען דעם איד צום דברי חיים אין צימער און מ'האט אים באהאלטן אונטער די שאפע, און ווען דער דברי חיים איז ארייז געקומען האט מען אים געזאגט אז ס'איז דא דער איד און ער וויסט נישט וואם דער רבי ווייל פון אים האבן, האט דער דברי חיים געגעבן א שריי, 'וואו איז ער?', די מקורבים האבן פארשטאנען אז ער וויל אים נאכאמאל ארוים פירן פון שטוב, מ'האט זיך נישט געוואגט צו פרעגן ס'איז געווען דארט גרויס פחד, איז געווען דארט דער גבאי, ער האט נישט געפרעגט נאר ער האט געמאכט אזוי מיט די הענט 'וואם גייט דא פאר, וואם איז דער פשט פון דעם?' האט דער הייליגער דברי חיים געענטפערט, 'דער איד איז געשטאנען דארט אין ביהמ"ד אהן יראה, מ'זעהט א איד דאוונענען מיט יראה דארף אנכאפן א איד א רגש פון יראת שמים, און ער האט נישט געטארט זיין דארט, וויל ס'האט אים נישט אנגעכאפט קיין יראת שמים!',

דער הייליגער דברי חיים האט געזעהן מיט די הייליגע אויגן דעם איד, ער שטייט דארט און ער קוקט ווי מ'דאוונענט אבער ס'האט אים נישט אנגעכאפט קיין יראת שמים, האט ער אים ארוים געפירט פון ביהמ"ד, נישט איינמאל, נאר צוויי מאל.

האב איך געזאגט אז באתרא קדישא מירון, אויפן הייליגן ציון פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, צדיקים האבן געזאגט אז מלאכים ושרפים ציטערן מקדושת אותו המקום, מלא יראה און פחד, יראת הרוממות איז דעם מקום קדוש, און אפילו ביומא דהילולא ווען ס'איז א יום שמחה, אבער ס'איז אויך מיט יראה, א בחינה פון וגילו ברעדה. אמת, מ'ברענגט אהיים גרוסן פונעם התעוררות פון אלפי ישראל

איינער פרעגן, זיך אליינס פרעגן, צי איז געווען יציאתי כביאתי, צי האב איך עפעס דערגרייכט, עפעס יראת ה', האב איך עהאט א קבלה טובה משפר צו זיין מיינע מעשים, וועל איך האבן עפעס יראת החטא, מער יראת החטא, מער התמדה אין לימוד התורה, מער דקדוק אין קיום המצוות, בעסער מכוון צו זיין אין כוונת התפילה, בעסער אכטונג צו געבן אויף די אויגן, בעסער זיך אכטונג צו געבן אויפן דיבור, שטייגן מער אין עבודת ה', רבי שמעון מאנט! רבי שמעון פרעגט: וויפיל יראת שמים האסטו דא באקומען, און מיט וואס פארסטו אהיים!.

מורי ורבותי! רבי שמעון האט ליידער שוועדע תביעות, שוועדע טענות, לדאבון לבינו אונז האבן מיר נישט קיין תירוצים, אונז האבן מיר נישט וואס צו ענטפערן, און אויף דעם איז געווען דער קנף, וואס רבי שמעון זאגט: מי ביקש זאת מידכם, וואס קומט עטץ צו מיר מיט א ביאה ריקנית און אהיים פארן אזוי ווי מ'איז אנגעקומען אן קיין שום התעלות אין יראת ה'. די שאלה פרעגט רבי שמעון די אלע וואס זיי קומען למשכן קדשו אתרא קדישא מירון.

טאנצן ריקודין של מצוה, ריקודין של שמחה, לכבודו פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, אבער וויפיל יראה איז דא דארט אין מירון ביי טויזענטער אנדערע אידן, מ׳קומט ווי א טוריסט וואם קומט לראות ולידהנות, מיט די כלים וואם כאפן בילדער, צי די טעלעפאונם, מיט פראסקייט, בלי שום יראה כלל, אזא איינעם וויל נישט רבי שמעון ער זאל קומען דארט, רבי שמעון זוכט נישט אזאלכע געסט.

אב״ד מירון: דער של״ה הקדוש שרייבט דארט אז ער איז געווען אין זיינע מסעות, ׳לומדים זוהר באימה וביראה ובדביקות גדולה׳.[7]

רבינו: יא, אין זוהר שטייט אויף א פלאץ (ח״ב פר׳ בא דף לח.) מאן פני האדון ה׳ דא רבי שמעון.[8]

דארף מען גיין באימה וביראה, ס׳איז נישט קיין טוריסטן פלאץ.

אב״ד מירון: כ׳האב פונקט אזוי געטראכט – ווי דער רבי האט געזאגט – אז מ׳דארף מתפלל זיין ווען מ׳פארט צו רבי שמעון אז מ׳זאל שפירן די קדושת המקום, מ׳זאל נישט אריין פאלן אזוי עפעם...

רבינו: איך בין געווען מיט אפאר יאר צוריק אויף שבת אין מירון, אום תשע״ו איז עס געווען, פרשת פקודי, יענעם שבת איז מירון ליגט מיר נאך עד היום אין די ביינער... ס׳איז געווען זייער געהויבען, זייער א געהויבענער שבת.

איך קלער אזוי צוריק און ס׳כאפט מיר נאך יעצט א ציטער, איך האף נאך צו פארן נאכאמאל אהין אויף א שבת, ס׳האט מרומם געווען זייער אסאך אידן.

אב״ד מירון: כ׳געדענק דעם שבת, איך בין אויך געווען דארט. מיין טאטע ז״ל איז אויך געווען ביים טיש.

כ׳געדענק דעם טיש פרייטאג צונאכט׳ס, דאם דאוונענען שבת אינדערפרי, דער ׳אהבה רבה׳ ליגט מיר נאך אויך אין זכרון ביז היינט, די דרשה ביי די הדלקה, באש קודש איז עם געווען, כ׳בין עקסטער געקומען מיטהאלטן דעם שבת.

אונז האמיר נאך אין שטוב די סידורים מיטן חומש פון פרשת פקודי, די גליונות וואם מ׳האט געדרוקט פארן ציבור,[9] אלעם האמיר נאך.

רבינו: נישט לאנג צוריק (בשנת תשפ״א) בין איך געווען אין צפת אויף שבת, אונז זעמיר געווען אפאר טעג אין מירון, אבער אויף שבת זעמיר אריבער קיין צפת, מ׳האט נישט געקענט זיין אין מירון מיט אונזער דארטיגער עולם, ווייל ס׳איז געווען נאכ׳ן אומגליק פון ל״ג בעומר, בין איך געווען סמוך.

במחשבה זעמיר געווען אין מירון, ווייל דער רצון איז געווען צו זיין אין מירון. כ׳האב געזאגט דעמאלטס, יענעם שבת ווען ס׳איז אויסגעקומען צו רעדן האב איך געזאגט, דער סטראפקובער רב (הגה״ק רבי אברהם שלום הלברשטאם ז״ל) איז געווען א זוהן פונעם שינאווער רב, און דעם דברי חיים׳ס קינדער האבן נאך געלעבט בימיו, דער זיידע רבי שלום אליעזר׳ל (מראצפערט) האט נאך געלעבט, און רבי ישעי׳לע (מטשעהויב) האט נאך אויך געלעבט, האט דער סטראפקובער רב אמאל געזאגט אויף זיך ׳איך בין אויך א קינד פון דברי חיים׳..... ווי אזוי קען דאס זיין? האט ער געזאגט, דער טאטע (הגה״ק משינאווא) איז טאקע אינמיטן, און ער האט גארנישט קאליע געמאכט...׳.

האב איך געזאגט דארט, אונז וויל מיר זיין אין מירון אבער אונז זעמיר אין צפת, דאס איז אויך מירון, דער בית יוסף מיטן אריה״ק האב נישט קאליע געמאכט...[10]

---

7 כן כתב השל״ה הק׳ באיגרתו (בשנת שפ״ח): ועל קבר הרשב״י לומדים הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדולה, כי כמה נסים יארעו שם, וצריכים ללמוד באימה ויראה וכו׳ ואח״כ לשמוח הלב בשמחה רוחנית, ואח״כ נודרים ומתפללים... עכלש״ק.

ויש לציין שכן נהג גם האור החיים הק׳ במסעו בגליל בשנת התק״ב השתטח במשך כמה חודשים על קברי הצדיקים, ובאגרת המסע המפורסמת לאחד מתלמידיו כתוב: במירון נתן הרב לכל א׳ מהחברים שהיו שם ספר א׳ של הזוהר, ולמדנו עד ו׳ שעות בלילה, ובסוף ו׳ שעות נתמלאה הבית ריח טוב אשר כמוהו לא נהיה וכו׳, ועשינו שבת כראוי בבית הרשב״י ע״ה, וכל יום שבת היינו לומדים זוהר, ובלילה ליל מוצ״ש עשינו משמרה כל הלילה, לפי שהאדרות אמר הרב ללמוד אותם ביחד, וכן היה, ובשעה שהתחלנו האדרות היה הארה גדולה והרגש גדול בנשמותינו... עכ״ל.

8 וז״ל הזוה״ק: אתו רבי חייא ורבי יוסי אשתטחו קמיה ונשקו ידוי, וכסו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינך. עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא כגוונא דלעילא, עבד (רבי שמעון בר יוחאי) שורי קרתא קדישא ותרעוי, מאן דעייל לא עייל עד דיפתחון תרעין, מאן דסליק לא סליק עד דיתתקנן דרגין דשורי, מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רבי שמעון בר יוחאי דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין, וכתיב (שמות לד כג) יראה כל זכורך את פני האדון ה׳, מאן פני האדון ה׳, דא רבי שמעון בר יוחאי, דמאן דאיהו דכורא מן דכורייא בעי לאתחזאה קמיה.

9 ה״ה גליונינו המוגדל ׳קול התאחדותינו׳ שהופיע בהדרו לאלפי אנשי שלומינו שעלו מארה״ק ומרחבי תבל בחו״ל לעשות את השב״ק באתרא קדישא מירון בצ״ק של כ״ק רבינו שליט״א, גליון מוגדל עם מאמרים נאים מיוחדים לרגל המאורע של השבת המרומם.

10 ולחיבת הקודש אנו מעתיקים הדברות קודש שהשמיע אז מרן רבינו שליט״א בשוה״ט ליל שב״ק פר׳ קרח תשפ״א בעיה״ק צפת, כדלהלן: שתולים בבית ה׳ בחצרות אלקינו יפריחו (תהלים צב יד). שטייט אין דברי יחזקאל (לל״ג בעומר) פונעם שינאווער רב ש׳תולים ב׳בית י׳ איז די

נוטריקון שב״י, ש׳מעון ב׳ן י׳והא׳. אתרא קדישא מירון דאס איז ׳בבית ה״, און עיר הקודש צפת וואו מיר געפינען זיך יעצט דאס איז ׳בחצרות אלקינו׳.

דער סטראפקובער רב (הגה״ק רבי אברהם שלו׳ ז״ל) איז געווען א זוהן פונעם שינאווער רב, און דעם דברי חיים׳ס קינדער האבן נאך געלעבט בימיו, דער זיידע רבי שלום אליעזר׳ל האט געלעבט, און רבי ישעי׳לע האט געלעבט, האט ער אמאל געזאגט ׳איך בין אויך א קינד פון דברי חיים, וואס איז? דער טאטע (הגה״ק משינאווא ז״ל) איז טאקע אינמיטן, און ער האט גארנישט קאליע געמאכט...׳.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער אונז האבן מיר זוכה געווען צו קומען קיין אתרא קדישא מירון, צום ציון פונעם תנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו, במחשבה האבן מיר אינזין געהאט צו זיין אויף אויף שבת קודש אין אתרא קדישא מירון, אבער דער אויבערשטער האט אזוי צוגעפירט אז אונז זאלן מיר זיין אויף שבת אין צפת ווי ס׳זענען נמצן געווארן דער ארי׳ הק׳ דער בית יוסף קדושי עליונים, און ס׳איז סמוך ונראה צו אתרא קדישא מירון, דער בית יוסף מיטן אר״י הקדוש האבן גארנישט קאליע געמאכט...

היינט אינדערפרי זענען מיר געווען שעות ארוכות אויף הייליגן ציון, ס׳האט געקאסט אסאך כוחות, דער עולם איז שוין געווען אפגעשוואכט, האט מען נישט געקענט געהעריג טאנצן און זינגען די זמירות לכבוד התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי ווי דער מנהג איז, וועגן דעם האט מען ביי קבלת שבת אויף עזיזינגען בר יוחאי, און יעצט ווען מיר וויטער ממשיך זיין מיט די זמירות לכבוד דעם הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי.

אחרי שזמרו ורקדו ״לכבוד התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי״ המשיך רבינו

מ׳פארציילט אז רבי הירצקע׳לע ראזפערטער פלעגט צו פארן אויף ראש השנה קיין צאנז, איין יאר האט זיך געמאכט אז ער האט נישט געקענט פארן אויף ראש השנה, האט ער זיך מיישב געווען אז ער פארט אויף שבועות, ער האט געזאגט ׳עצרת נמי ראש השנה (מגילה לא:)׳, וועט ער זיין אויף שבועות, איז ער אנגעקומען אויף צאנז ערב שבועות.

ערב יו״ט טראכט ער ביי זיך אז יעצט קומט ער דאך אנשטאט ראש השנה, די מנהג איז אז ראש השנה קויפט מען א נייע מעסער, וועט ער יעצט קויפן א נייע מעסער אזוי ווי ערב ראש השנה, איז ער ארויס געגאנגען אין מארק און האט געבעטן א נייע מעסער, רופט זיך אן דער וואס פארקויפט ׳קוקט נאר, דער אונגארישער איד מיינט אז ס׳איז ערב ראש השנה...׳. ער האט הנאה געהאט פון דעם.

שבועות ביינאכט איז ער אדורך געגאנגען זאגן גוט יו״ט פארן הייליגן דברי חיים, האט אים דער דברי חיים געזאגט ׳א גוט יו״ט און א גוט געבענטשט יאר׳, אזוי האט ער געזהן אז דער דברי חיים האט מרגיש געווען וואס ער האט געטראכט.

אונז האבן מיר אויך געוואלט זיין אויף שב״ק ביי רבי שמעון אין אתרא קדישא מירון, מ׳האט געזאגט אז מ׳קען נישט זיין אויף שבת אין מירון איז מען געקומען צום נענטסטן פלאץ קיין עיה״ק צפת, אבער במחשבה זענען מיר אין מירון, רבי שמעון האלט אז מ׳גייט בתר מחשבה, במילא זענען מיר יעצט אין אתרא קדישא מירון, דארט ווי די מחשבה פון א מענטש איז דארט איז מען, אונז זענען מיר זיך מתקשר פון דא צום הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי...

והמשיכו בניגון התעוררות ״תורתו מגן לנו״ ושאר ניגוני דביקות,

ולאחמ״כ המשיך רבינו בדברי דרוש ואגדה בתורתו של רשב״י זי״ע.

אב״ד מירון: א ודאי א ודאי. און מ׳האט דאך געפירט דעם שבת דארט אין שטאט, ממש סמוך צום אריה״ק (על ההר בגבול שטח ביה״ח העתיק בצפת).

בכלל, אמאל וועט מ׳איז געגאנגן קיין מירון פלעגט מען אנקומען קיין צפת, און פון צפת איז מען געגאנגען צופיס קיין מירון, אזוי שרייבט א איד וואס איז געפארן תש״י קיין מירון, ער איז ארוים געפארן פון ירושלים, אכט שעה זענען זיי געפארן, מ׳איז געפארן מיט א טראק וואס מ׳האט ארויף געלייגט דארטן בענק, און נאך אכט שעה איז מען אנגעקומען קיין צפת, און פון צפת קיין מירון איז מען געגאנגען צופיס. דאס איז א מהלך צו גיין.[11]

רבינו: וויפיל קילאמעטער איז דא צווישן צפת און מירון.

אב״ד מירון: צוועלף קילאמעטער.

רבינו: ס׳איז אסאך צו גיין.

אב״ד מירון: פון איין זייט האט עס געברענגט א געוואלדיגע מעלה, ווייל וועג מ׳איז אהנגעקומען דארט האט מען שוין געברענט פאר רבי שמעון.

רבינו: און דער וואס האט נישט געהאלטן דערביי, איז נישט געקומען...

דער טאטע ז״ל פלעגט צו האבן א גרויסע השתוקקות צו פארן קיין מירון.

כ׳האב פון טאטן ז״ל כמה פעמים געהערט, ער פלעגט זאגן ׳הלואי וועג איך קען מיך אויפהייבן און פארן קיין מירון, נאר איך מיטן בחור׳ (בלי שום רעש ופרסום כלל), אזוי פלעגט ער צו זאגן, הלוואי איך קען פארן קיין מירון, איך קען מיך אויפהייבן, ער האט עס געזאגט, איך וועל נעמען דעם בחור (הבחור המשב״ק) און פארן קיין מירון.[12]

---

11 עי׳ בזמירות דברי יואל (ח״ב, עמ׳ קסז) דביום ל״ג בעומר שנת תשי״א שכב רבינו במטה כי רגלו חלתה במחלת שושנה (רויז), ולפיכך ערך את שולחנו הטהור בחדרו המיוחד, כשרק רבנים מיוחדים ועוד כמה אנשים חשובים הורשו להכנס אל הקודש פנימה, באותו סעודה התייחס רבינו על מה שראה בעיניו בעת ביקורו במירון בשנת תש״ו את גודל הגעגועים והכיסופים של יהודי תימן וראה את התרגשותם וחביבותם העצומה לעלות למירון ביומא דהילולא ל״ג בעומר, עד כדי כך שכבר יצאו בדרכם באמצע ימי החורף וערכו את ימי חג הפסח הם ונשיהם וכל משפחותיהם על אם הדרך, והכל כדי שיגיעו ביום ל״ג בעומר באת״ק מירון יע״א.

12 עי׳ בס׳ ומשה היה רועה (חלק ה׳ עמ׳ ת״ד) כי בשנת תשנ״ד אחרי פסח כאשר הגה״ק רבי משה ארי׳ פריינד ז״ל גאב״ד ירושת״ו שהה בארה״ב, והתכונן לחזור לארה״ק, ועל אם הדרך להעירפארט אירע עקסידענט ל״ע, והיו צריכים לנסוע בחזרה ולשהות בארה״ב עוד כמה ימים, ומקורביו חשבו שלטובתו הוא שישאר בארה״ב לתקופה ממושכת, אך הגה״ק הגאב״ד ז״ל רצה מאוד להיות בל״ג בעומר בארץ ישראל. או אז

ער האט געהאט געוואלדיגע געגנעים קיין מירון, כסדר געריידט אז ער וואלט געוואלט זיין דארט.

אב"ד מירון: יא, ס'איז געווען אידן וואס האבן געהאט אן השגה וואס דאס מיינט 'רבי שמעון'...

רבינו: מ'זאגט נאך אז דער פעטער ז"ל האט זיך אמאל אויסגעדרוקט ווען ער האט געריידט פון זיינע זכרונות ווען ער איז געווען ל"ג בעומר אין מירון האט ער געזאגט 'פעסער אהבה טרערן איז דארט פארגאסן געווארן'.

כ'האב עס נישט געהערט פון אים, אבער אזוי זאגט מען נאך, ער האט געזאגט אזא לשון, 'פעסער אהבה טרערן איז דארט פארגאסן געווארן'.[13]

אב"ד מירון: יא, א באקאנטע מימרא פון רביי"ן ז"ל.

רבינו: אינטערעסאנט, דער פעטער איז געווען אמאל אין מירון אין די ניין טעג און ער האט געהייסן זינגען בר יוחאי.[14] דארט במקומו האט ער געזינגען אפילו אין די ניין טעג.

אב"ד מירון: ער האט געזאגט 'באתרא דמר'.

רבינו: יא, אז דארט איז 'עוז וחדוה במקומו'.

אונז מאכן מיר אויך דא לכבודו פון רבי שמעון א הדלקה, כ'רעד פון דא אין קרית יואל.[15]

בא א' מתלמידיו למרן רבינו ז"ל וסיפר לו את כל הענין, וביקש ממרן ז"ל שישפיע על הגאב"ד שישאר עוד קצת בארה"ב כי זהו לטובת בריאותו, נענה מרן רבינו ואמר לו בזה"ל: "איך קאן אים דען איינטיילן וואס צו טון?! דו ווייסט וואס עס מיינט פאר אזא איד צו זיין ל"ג בעומר אין מירון?! גלייב מיר נישט איינמאל טראכט איך צו נעמען דעם בחור (הויז בחור) און זיך אריבער כאפן קיין מירון אויף ל"ג בעומר, אליין, קיינער זאל דערפון נישט וויסן...".

ופע"א כאשר דיבר עם מרן רבינו ז"ל אודות קהילתינו הק' בארץ ישראל, ובתוך הדברים נענה מרן ז"ל ואמר בהשתוקקות אין קץ בזה"ל: "איך וואלט אזוי שטארק געוואלט קומען קיין ארץ ישראל פארברענגען א שבת מיט אונזער קהילה אין ירושלים, איך קען אבער בשום אופן נישט פועלן ביי מיר דארט אנצוקומען מיט אזא טראסק און איבערקערעניש".

וציוה רבינו לקרוא להרבנית הצ' ע"ה ואמר לה כהאי לישנא: "אפשר וואלסטו מסכים געווען צו קומען מיט מיר קיין ארץ ישראל אויף איין שבת, אן דעם וואס קיינער זאל בכלל וויסן דערפון?!". מ'וועט ארויספארן דאנערשטאג נאכט, אויף אן אופן אז עס זאל שוין נישט מעגליך זיין פארן עולם אין אמעריקע נאכצוקומען נאך מיר אויף שבת, אויף שב"ק וועט מען זיין מיטן עולם אין ירושלים, זונטאג פארט מען קיין מירון צו רבי שמעון בר יוחאי, און פון דארט נעמט מען גלייך א פליגער אהיים, אן דעם וואס א מענטש זאל וויסן דערפון".

13 עי' בזמירות דברי יואל (שם) דבאותו ל"ג בעומר שנת תשי"א הירבה רבינו לספר מביקורו בשנת תש"ו במירון, ובתוך הדברים נענה ואמר בגענועי קודש והרבה כיסופין, בזה"ל: "פעסער אהבה טרערן זענען דארט פארגאסן געווארן".

14 בהזדמנות זו שאל הריא"ז מרגליות ז"ל את רביז"ל אם מותר לשורר שם משירי שבחי רשב"י בימים האלה בימי תשעת הימים של חודש אב, והשיבו רבינו דבאתרא דמר מותר לשיר משבחיו אף בימים אלה כי עוז וחדוה במקומו.

ובס' בשיח זקנים (ח"ב עמ' ש"א) מסופר בשם הגה"צ רבי שמואל בראך ז"ל מנאנאש, בזה"ל: אחר כך שאל אותו הגה"צ ר' אשר זעליג אם ירקדו בר יוחאי כמנהג הידוע, היות שהי' יום ו' אב בתשעה ימים של חודש אב, ענה הרה"ק, עוז וחדוה במקומו, ושרו, ורקדו, הרה"ק עמד באמצע והקהל רקדו סביבות, אחר כך יצא מהמערה, והלך לקבר התנא רבי אלעזר ב"ר שמעון.

15 ידוע מרבותינו התלמידי הבעש"ט הק' שהעריכו מאוד בהערצה רבה את המנהג הקדוש הזה והרבה מהם שהשתוקקו ליקח חלק בהדלקה זו על קברו של רשב"י בכספם ומאודם על ידי ששיגרו חפץ להשליכו תוך המדורה במירון, ובמיוחד נודע על הרה"ק מרוזין ז"ל שרכש על ידי רבני צפת עיה"ק בכסף מלא את זכות ההדלקה במירון לקנין עולם, דבר שעובר בירושה ליוצאי חלציו, ואף שלח מידי שנה מטפחת משי לזרוק לתוך ההבערה בהדלקה זו. וכן נהגו בניו הקדושים ונכדיו לשלוח או בעצמם להדליק ההדלקה ולזרוק בתוכו מלבוש כבוד, לכבוד ההדלקה של התנא רשב"י.

מנהג קדוש זה הי' נוהג גם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז ז"ל שקנה בכל שנה סודר חדש ושלחו למירון להשליכו למדורה.

וכס' נר ישראל מובא שעל הדלקה זו התבטא פעם הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ז"ל: כי רבבות נשמות ישראל מקבלים תיקונם בהדלקה זו לכבוד התנא האלהי רשב"י.

ועיין בספר מסע מירון מפורסם מכתבו של אחד מאנשי ירושלים של מעלה האון רבי מנחם מענדל ראבין ז"ל מבלאזוב מח"ס עיני מנחם (בנו של הג"ר שמואל אהרן מקארטשין ז"ל ומבני חבורתו של הרה"ק רבי"ש מלעלוב ז"ל) שמתאר בין דבריו הנרגשים את הדלקה על קבר הרשב"י שמתנוסס ע"ז נשמת התנא הק' רשב"י, וכה כותב "במוצש"ק הוא ל"ג בעומר מהרתי לגמור הסעודה השלישית למען אבוא מירון קודם ההדלקה, ובבואי שמה כבר הי' כל החצר מלאה אנשים כארבה לרוב. עומדים צפופים בשמחה לעת הדלקה.. כחצי שעה אחרי בואי אחר אשר הכינו את העששית הגדולה אשר על ראש הגג מכוון נגד קבר התנא, עלה כל העם מקצה הגגה, וכ"א מאשר הי' אתו מטפחת יפה, שמיכה נאה, כובע יקרה, השליך אל תוך שריפת אגן השמן, גם שמן זית כ"א קנה ויצוק לתוכו לכבוד התנא, אז נגשו המדליקים ברגש שמחה וטוב לב וידליקו מטפחת משוחה בשמן וישליכו אל אגן השמן, וכל העומדים בעינים צופיות עומדים מקוים לאור.

ויהי ברגע הראשונה בצאת שביב אש בעלות הלהב וירונו העם ותבקע הארץ לקול הרנה והשמחה.. לא ראיתי ואבותי לא סיפרו לי לשמע אוזן הנהיתה כמוהו. ומקובל הוא ביד יושבי ארצינו הקדושה כי נשמת התנא האלקי רשב"י תתנוסס על הדלקתו. אז לקחתי את גליון רשימת שמות קרובי ואוהבי.. התפללתי בקשתי ותחינתי בעדם כי יגן עליהם זכות התנא הקדוש להאיר נרם בשפע והצלחה בגופם ונפשם.

אב"ד מירון: יא יא, כ'האב געהערט. ס'איז א געוואלדיגע זאך.

רבינו: מיר האבן אריבער געברענגט די שמחת הילולא קיין אמעריקא.

עס קומט טאקע א גרויסער ציבור אידן, אבער ס'איז ברוך ה' אן ערנסטער ציבור. מ'לעבט מיט מיט רבי שמעון.

אב"ד מירון: דעמאלטס וועז ס'איז געווען דער אומגליק אין מירון האט מען טאקע איבעראל ארויסגעקוקט וואס דער רבי וועט טוהן, מ'האט טאקע נישט פארשטערט די שמחה דעמאלטס.

רבינו: כ'האב דעמאלטס צוגעשטעלט וואס דער מגן אברהם ברענגט (סי' תצ"ג ס"ק ג) אז גדול אחד האט געזאגט 'נחם' אום ל"ג בעומר און איז נעניש געווארן...[16]

אב"ד מירון: יא, רבי אברהם הלוי ברוכים.[17]

רבינו: דער חתם סופר איז בכלל געווען קענען די שמחה אין מירון ל"ג בעומר.[18]

---

16 ונעתיק כאן בענין זה מה שהשמיע מרן רבינו שליט"א בליל ל"ג בעומר תשפ"א לפ"ק:

אין שולחן ערוך אורח חיים סימן תצ"ג, אין מגן אברהם ס"ק ג', ווי ער רעדט פון די ענייני ל"ג בעומר, ברענגט דער מגן אברהם אראפ, א גדול אחד וואס האט געזאגט 'נחם' יעדן טאג, דאס מיינט צו זאגן, ער האט יעדן טאג מתאבל געווען אויף חורבן ביהמ"ק אויף חורבן ירושלים, ברענגט דער מגן אברהם, אז ער האט אויך געזאגט נחם אים ל"ג בעומר, און ער איז נעניש געווארן.

כ'האב מיך מתבונן געווען אין די ווערטער פונעם מגן אברהם, דער מגן אברהם איז א פוסק בקיצור נמרץ עד מאוד, וואס מ'דארף זיך פלאגן אויף יעדן ווארט וואס ער מיינט, דער מגן אברהם איז נישט קיין ספר וואס פארציילט מעשיות, דער מגן אברהם דערציילט דא א מעשה פון א גדול אחד, וועמען דער מגן אברהם רופט אן גדול אחד, דאס קען מען זיך פארשטעלן אז ער איז געווען גדול מאוד מאוד בתורה, גדול מאוד מאוד במעשים טובים, ער האט מתאבל געווען אויף חורבן ירושלים יעדן טאג, ער האט יעדן טאג געווייניט אויף חורבן ירושלים, און ער האט מתפלל געווען יעדן טאג די תפילה פון 'נחם', ס'האט אים ווייי געטוהן עד דכדוכה של נפש חורבן ירושלים, דער צער פון גלות השכינה הקדושה, דער צער פון גלות ישראל וואס מיר זענען אין גלות, אבער ער האט ל"ג בעומר אויך געזאגט נחם, ער האט ל"ג בעומר אויך מתאבל געווען, איז ער ל"ע נעניש געווארן.

דער מגן אברהם וויל אונז לערנען הלכה למעשה, וועז ס'האט פאסירט אזא אומגליק וואו ס'האט פאסירט היינט באתרא קדישא מירון, אזא שוועדע ביטערע אומגליק, אז דער רצון קדשו פונעם תנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי איז מ'זאל מדהה זיין די אבילות וועגן זיין שמחה ביומא דהילולא דיליה, א בחינה פון מעבירין את המת מלפני הכלה.

וועגן דעם אזוי ווי יעדעס יאר מדי שנה בשנה האט מען זיך געפריידט בשמחת התנא רבי שמעון בר יוחאי, קענען מיר נישט מדהה זיין די שמחה, דער תנא רבי שמעון זאגט אנא עבדא דקודשא בריך הוא, איך בין אן עבד פון הייליגן באשעפער, און א עבד טוט וואס דער אדון זאגט, צי ער פארשטייט, צי ער פארשטייט נישט, ער פרעגט נישט קיין קשיות אויף זיין הער, אונז פרעגן מיר נישט קיין קשיות אויפן מלך תמים דרכו.

און אזוי ווי ס'איז היינט יומא דהילולא פונעם הייליגן תנא, מוז מען זיך אנשטרענגען, זיין א פושט צורה ולובש צורה, אין א בחינה פון אבלו בלבו וצהלו בפניו, ווי דער רבי פון לובלין ז"ל האט געזאגט פארן זיידן ז"ל דער ישמח משה, מיר דארפן זיך משמח זיין אין די שמחה פונעם תנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ס'איז א שמחה בעולמות העליונים, און אלע אידישע קינדער וואס זענען מקושר צום תנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, דארפן זיך אנשטרענגען און מתאמץ זיין כדי זיך צו משמח זיין אין זיין גרויסן שמחה.

17 עי' בספר פתורא דאבא (ליקוט מספרי האריז"ל) מענין ל"ג בעומר: ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותים ושמחים שם, והעיד לי הה"ר אברהם הלוי כי בשנה א' הלך גם הוא שם והי' נוהג לומר בכל יום נחם ד' אלוקינו את אבלי ציון וכו' בברכת ולירושלים עירך בשמו"ע וגם בהיותו שם במירון אמר נחם, ואחר שגמר העמידה אמר לו מורי ז"ל (האריז"ל) כי ראה בהקיץ את רשב"י ע"ה עומד על קברו ואמר לו אמור את האיש הזה אברהם הלוי כי למה אומר נחם ביום שמחתינו ולכן הוא יהיה בנחמה בקרוב ולא יצא חודש ימים עד שמת לו בן וקבל עליו תנחומין. וכתבתי כל זה כדי להורות כי יש שורש במנהג הנז' ע"כ מה שכתב בספר פתורא דאבא והובא מעשה זה בעטרת זקנים בסימן תצ"ג.

18 ידוע שהחתם סופר לא היתה דעתו נוחה מכל שמחת ההילולא של רשב"י ביום ל"ג בעומר, עי' בספרו תורת משה עה"ת (פרשת אמור) מה שעירער אחרי הרעידת אדמה בעיה"ק צפת בשנת תקצ"ז, על היו"ט שעושים במירון ביום ל"ג בעומר ותלה את האסון בעון העולים לא"י שלא התיישבו בירושלים אלא בצפת, כי שם קבר הרשב"י במירון ועושין הילולא לרשב"י, ועל כך צווה היכן מצינו לעשות יום מועד ביום סילוק צדיק, עיי"ש.

ובתשובת חת"ס (יו"ד סי' רל"ג) מעיד החת"ס על עצמו, שבגלל ההילולא במירון נמנע מלעלות לארץ ישראל, וכותב בזה"ל: אמנם ידעתי שעכשיו אכשר דרא וממרחק יבואו וידרשו את ה' בעיר הקודש צפת, ביום ל"ג בעומר בהילולת רשב"י ז"ל, ואם כי כוונתם לשם שמים ושכרם רב בלי ספק, על דרך ודיגול"י ודליק"ו עלי אהבה, אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים כבן דורתאי שלא אצטרך להיות יושב שם ומשנה מנהגם בפניהם, ושלא ארצה להתחבר עמהם בזה לעשותו יום שמחה והדלקה, ובמקום ידוע דווקא שיהיה תל תלפיות שהכל נפנים לשם לא ידעתי אם רשאים לעשות כן, עיי"ש.

וסיפר הגאון ר' שמואל שהרנפעלד ז"ל שאחד מקרוביו בא"י מנכדי החת"ס החליט שנה אחת לנסוע למירון ביום ל"ג בעומר לציון הרשב"י ובאמצע הדרך נתקע ולא הי' יכול להמשיך הלאה, והחליט לשוב על עקביו, ולא השתדל להמשיך בדרכו, באמרו "שכנראה זקינו החתם סופר אינו מניח לו לחזוק את היום הזה כשיטתו הנ"ל.

אמנם ידוע שפע"א תחת אחד השיחים בעת שסיפר רביה"ק ז"ל מימי ביקורו במירון, והאריך לדבר מגודל ההתרגשות של ההילולא במירון, שאל רב אחד את רבינו אם החתם סופר ז"ל הי' במירון מה הי' אומר

אב"ד מירון: זיי ברענגען אויך א מעשה אויף א רב וואס האט געוואלט שטערן די שריפת הבגדים וואס איז געווען איינגעפירט דעמאלטס ל"ג בעומר,[19] אז רבי שמעון האט זיך באוויזן צו אים אין חלום און האט מקפיד געווען אויף אים.[20]

רבינו: ס'איז געווען אסאך מערערים אויף דעם מנהג שריפת הבגדים, דער שואל ומשיב איז געווען זייער שארף,[21] אבער ס'איז דא פארשידענע טעמים איבער דעם מנהג.[22]

---

19 כס' ארץ החיים העתיק אגרת שנכתב על ידי אחד מתלמידיו של הרב בעל אור החיים הק' ז"ל שנתלווה עם פמלייתו בעלייתו לפקוד את הציונים הק' בערי הגליל בחודש אדר שנת תק"ב, ובין דבריו תיאר שם מנהג שריפת בגדים על ציון הרשב"י. ושגם האור החיים הק' בכבודו ובעצמו עשה כן, וז"ל: ובראש המצבה (של רשב"י) גומה גדולה לפי ששם מדליקין בכל לילה על זה האופן, לוקחים בגדי פשתן לבנים וטובים כל אחד לפי ערכו, ועושים אותו חתיכות חתיכות, וטובלים אותם בשמן זית, וממלאים הגומא זית ודולקים אותה, ונראה אורה עד צפת .. ופעם אחת שלחה גבירה מקונסטטינא בגד אחד ארוג עם כסף שוה מאה פיישאש, הדליקה אותה לכבוד הרשב"י, וכל אחד לפי כוחו, וגם הרב (האוהה"ק הדליק בגמה בגדים).

וכן מעיד מפי השמועה הגאון רבי שמואל העליר ז"ל ראב"ד צפת ת"ו בקונטרסו כבוד מלכים (בסו"ד שם) ...ומעיד אני באמת כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרב הקדוש ר' חיים בן עטר זיע"א הי' פעם אחד בהילולא פה עיה"ק צפת ת"ו וכשעלה למירון.. ובעל הילולא הי' שמח שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זיע"א וגם הזקינים פה ידעו ושמעו זה.

20 כן מסופר מפי שליח ארץ ישראל ונדפס בקובץ תרביץ תשכ"ב: סיפר לנו ה"ר ש"ץ דוד ששמע משלוחי חכמי א"י מענין הילולא דרשב"י שעושים במירון, ובימים ההם היה רב אחד מגדולי הדור עמהם במירון, וראה אנשים ונשים באים להשתטח על קבר הרשב"י והביאו עמהם בגדים חשובים של שש ומשי ושאר מטפחות בדמים יקרים, ושורפים אותם אצל קבר רשב"י בשמחה רבה, ובראות הרב כן מנע אותם מלשרוף בגדים הנ"ל וצוה להם שימכרו בגדים הנ"ל ויתנו דמם לעניים, וגם מנע מהנשים להשתטח על הציון הק', ותיכף באותו לילה בא לו רשב"י זיע"א בחלום ואמר לו כשם שמנעת אותם מלעשות שמחתי, לכן לא יוציא שנתו רח"ל, באותה שעה נזדעזע הרב וקם משנתו, ומרוב פחדו קרא להאנשים וביקש מהם שיעשו כמנהגם, והוא ג"כ השתדל עמהם, וביום ב' עשה הרב הנ"ל סיגופים ותעניות והירבה בתפלה ובתחנונים, ובא אליו רשב"י שנית בחלום הלילה ואמר לו אל תצער עצמך כבר כך נגזר עליך ולא עבר זמן ג' חדשים ונסתלק הרב בחולי מעיים רח"ל.

וסיפור דומה מובא בספר אגרות ארץ ישראל, ר' יוסף סופר שעלה מהעיר ברעסטעצקא הסמוכה לבראד, מספר באגרתו משנת תקכ"ד שסיפר לו המעשה שאירע לפני כמה שנים שבא גביר אחד מק"ק איזמיר על קברו של רשב"י בל"ג בעומר עם בנו יחידו של הגביר הנ"ל, וכיון שראה השמחה הגדולה שם היתה לו תמיה גדולה, וצעק צעקה גדולה ואמר רשב"י מת באותו היום וראוי לבכות בכיה גדולה בזה היום ואתם שמחים, לשמחה מה זו עושה, וגער בהם בנויפה גדולה ונתבטלה השמחה, ולמחרתו נפל הבן יחיד של הגביר ונעשה חלש ומת, ובלילה בא רשב"י אליו בחלום ואמר לו מאחר שאתה בטלת את שמחתי, לכן אני אבטל שמחה שלך.

21 כ"כ הגאון בעל שואל ומשיב ז"ל בתשובה בספרו (יוסף דעת מהדורא חמישאה ח"א סי' ל"ט) אך בעיקרו הוא קורא תגר על דבר "שריפת הבגדים" בההדלקה לכבוד רשב"י, שיש בו חשש איסור בל תשחית, וכה דבריו: ..אבל באמת הרבה יש לדבר בזה על מה שנהגו לשרוף בגדים עליו בל"ג בעומר, והם עוברים על בל תשחית, וגם על מלכים ונשיאים לא התירו רק בגדי מיטתו ותשמישיו כמבואר ביו"ד.. ואם שם יש משום כבוד המלכים, אבל כאן מה כבוד יש הוא דרכי אמורי כמבואר בע"ז שם.. ובאמת שכן עד היום המנהג ביניהם כן.

והרבה יש לדבר בזה, ומה אעשה כי בעו"ה לא ישמעו כזה לקול המורים, וכבר אמרו כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו' ובפרט בדבר שנהגו וחושבין ההמון שמצוה הם עושין שקשה לפרוש, וישראל קדושים ורוצים לזכות במצות, ופשיטא שבימי האר"י ושאר קדושים אשר בארץ אשר לא היו עושים רק לימוד על קברו ותפילות ותחנונים שבמותו, וביום זה יתעורר רחמים על ישראל, ופשיטא שהבית יוסף וסייעתו לא היו מניחים לעשות כזאת, ורק אחר כך נתפשט המנהג ואח"כ חשבו למנהג קדום ומתייראים שלא יעשו חס ושלום, ואני ערב להם שאם היו לוקחים אותו ממון והיו מפרנסים עניי ארץ ישראל בזה שיותר היה ניהא לרבי שמעון בן יוחאי והנאה לו והנאה לעולם, עכ"ל השואל ומשיב.

גם בספר חקרי לב (מה"ת חיו"ד סי י"א) עומד ומצוה נגד מנהג שריפת הבגדים וז"ל: ...שמעתי שביעה"ק צפת ת"ו שמדליקים דברים יקרים.. בהילולא דרשב"י ז"ל שכורכין אותם בשמן ומלדיקים ואיני מוצא בה צד היתר, דנראה דאיכא איסור בל תשחית דרבנן. ואיני מאמין שהראשונים נהגו כן. אם לא שנשתרבב המנהג מחדש, דאפילו בשמחת בית השואבה לא היו מדליקין כי אם מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהם, ואי משום דשורפין על המלכים אין זה כי אם במלכים ובשעת מיתה וכו', ואם שידעתי גדולת רבי שמעון בן יוחאי בשמים ממעל ועל הארץ, ומי אני לדבר בדבר הנוגע קצת לכבודו ז"ל, אך ידעתי כי לא לפניו חנף יבא, ולבי אומר לי דאין רצונו בכך".

עוד מצויה בשדי חמד (מערכת א"י אות ו) עדות סותרת לעצם מנהג שריפת בגדים יקרים בתשובתם של חכמי ורבני טבריה ז"ל המעידים שדברים כאלו לא היו רק מעשה יחיד דלא עבדי כשורה, וז"ל "ומדליקים המנורה ובראשה מלא הספל מלא שמן זית וקרועי בגדים מהם מפקיעים ובהם מדליקים.. וכן יש מביאים איזה בגדי רקמה אשר לא יצליחו למלאכתן ושריפתן היא תקנתן.. ואם ירצה להעלות על המוקד בגד יקר המונים מודיעים לו כי לא נכון לשורפו במדורה..

ומ"ש בחקרי לב (הו"ד לעיל) שאינו מאמין שהראשונים נהגו כן, הנה אמת שגם האחרונים לא נהגו כן והמגיד לו טעה בדמיונו, ואולי ראה המגיד

איזה אדם בגד יקר ואומר שמוליכו לשורפו במדורה אך לא ראה שהממונים על זה כבדו בידו מלשורפו, או שאף אם באמת שורפו אולי לא שמע בזה לדברי הממונים או ששרפו בלתי ידיעתם, ולמיעוטא כי האי דלא עבדי כשורה לא חיישינן, עכ"ל השדי חמד.

22 האון רבי אברהם אשכנזי ז"ל ראשון לציון בעיה"ק ירושלים ת"ו, בהסכמו לקונטרס כבוד מלכים כותב להמליץ על טעם המנהג וז"ל: אשרי יולדתו אשר יצא לישע מנהגן של ישראל הבאים להשתטח על קבר התנא האלקי רשב"י זיע"א, ובליל הילולא שורפין על קברו בגדי הערך משי ורקמה... הנה להם לישראל שאפשר שיסוד המנהג הי'.. לגבי רשב"י ראוי לעשות הילולא ביום הסתלקותו מן העולם, שכך הוא בעצמו נתרצה בזה, וטעמו ידוע הקורא באדרות שבו ביום נתקנו העולמות ואין לך שמחה גדולה מזאת.. ובלי ספק שבכל שנה ושנה בו ביום הילולא עושה רושם למעלה ביום הסתלקותו כנודע מנס פורים .. ומרוב השמחה וקרא כתיב (תהלים ב' יא) וגילו ברעדה, הרי זה דומה למ"ש בפרק אין עומדין (ברכות ל' ע"ב) מר בריה דרבינא עביד הלולא לבריה חזינהו לרבהנן דקבדחי טובא אייתי כסא דמוקרא בת ד' מאה וזי ותבר קמייהו אעציבו ע"ש, והכי נמי דכוותיה, זו היא מליצתי מאז.

וכדברים הללו בטעם המנהג שהוא על חובת הרעדה שצריך להיות במקום שמחת הילולא דרשב"י, כותב האון רבי שמואל העליר ז"ל בקונטרסו כבוד מלכים, בדברים נלהבים ברגש אש קודש: וכל ת"ח המבין וידוע ומכיר גודל קדושת המקום בהלולא בל"ג בעומר, ידע כי השנים כאחד הטובים ומצומדים כאשה אל אחותה, כי א"א להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתיות השופע ביום זה, אם לא יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה, כמ"ש בזוה"ק (ח"ג דקס"ח ע"א) גופא דלא סליק נהורא דנשמתיה מבטשין יתיה, ולפי ערך הביטול והאין וביטול מסך המבדיל החומר הגס כן לעומת זה ממילא יבא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובזה נאמרה וגילו ברעדה, אי אפשר לבא הגילה אלא מתוך רעדה שקדמו, ואם לאו השמחה אינו אלא הוללות.

עוד טעם ביאר האון הנז' בקונטרס כבוד מלכים בשריפת הבגדים שנהגו בהדלה לכבוד רבי שמעון בן יוחאי סימן לצער על סילוקו של צדיק התנא האלקי רשב"י, וכה כותב: "ואמרו רז"ל (ר"ה דף י"ח ע"ב) ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו והיינו נמי כשם שעושין זכר לחורבן כל שנה ושנה כל לסילוקן של צדיקים הוא בכל שנה כעין צום גדליה ובספר בינה לעתים חוק מפני אנו מעלים זכרון חורבן בית המקדש בכל שנה, ומה בצע להזכיר מה שכבר הי', והעלה שם כי זה העצה והזכירה הוא עצם הנחמה, כי נודע טבע הנטבע באדם להשכיח מן הלב הדברים שכבר נעשו, אך לא יהיה כן אלא בדברים שאין תקוה להשיב כעין המת הנשכח מהלב אך אם נאבד אדם חי זה אינו נשכח, וכן הוא בענין תוקף הזכרון שאנו עושין בכל שנה הוא מוכיח כי לא לנצח ישכחנו ויבא יום גאולה, וכמו כן נמי ענין סילוקן של צדיקים מה שמצערים הוא לאות על הנחמה כי נשוב ליהנות מאורם וזכותם ישפיע עלינו ברכה וכל טוב.

עוד טעם נחמד על מנהג שריפת הבגדים בהילולא דרשב"י ניתן על ידי הגאון רבי ישראל יהושע מקוטנא ז"ל בספרו ישועת מלכו (בסוה"ס ליקוט תורה ד"ה המנהג) הכותב: "מנהג בא"י בל"ג בעומר על קברו של רשב"י לשרוף בגדים וכבר עורר ע"ז הח"ס, ויש להמליץ ע"ז כמו שבאדם וחוה קודם החטא היו ערומים בלי לבוש ורק לאחר החטא הלבישם השי"ת בכתנות עור ועל ידי זה המנהג שהכלה נותנת להחתן טלית של מצוה

אב"ד מירון: דאם פייער פון רבי שמעון ברענט אין די גאנצע וועלט.

רבי שמעון צינדט אהן יעדעם אידישע הארץ. אין בית אהרן שטייט 'מה השי"ת לכל אף רשב"י לבל'.[23]

רבינו: יא, די שמחה דאהי האט אבער א מעלה, אסאך טרערן וועלן דא פארגאסן ל"ג בעומר, ווייל דער ציבור וואס קומט דא איז אלעם אן ערליכער ציבור.

אין מירון קומט דאך אויך א געוואלדיגער ציבור, מער פון דא, אבער פון אלע סארטן..., דאהי די אלע וואס קומען זענען ערליכע אידן.

אב"ד מירון: יא, אין מירון צו רבי שמעון קומען אהן אלעם סארט אידן, פון אלע דרגות..., א גאנץ יאר אויך, נישט נאר ל"ג בעומר.[24]

להורות שהיא גרמה שיצטרך ללבוש ומתקנת זה בטלית של מצוה, כמו כן ברשב"י מצינו שישב במערה בלי לבוש והי' מדרגתו כמו באדה"ר קודם החטא וזה מרמזים בשריפת הבגדים שהוא לא הי' צריך מלבוש.

23 עי' שם לשו"ק (בית אהרן לל"ג בעומר): מי שיש לו אמונה ברבי שמעון בר יוחאי יש לו חיזוק ברשב"י, כשם שהשי"ת לכל כך רשב"י לכל אפילו לפחותים.

24 ומן הראוי להעתיק מה שדיבר בקדשו כ"ק רבינו מרן הברך משה ז"ל בדברי פתיחה לתלמידי הישיבה ביום ל"ג בעומר תשנ"ד לפ"ק, בטעמא דמילתא שאנו רואים דבר פלא שאפי' הפחותים שבישראל מתקבצים והולכים ביום ל"ג בעומר להשתטח על ציונו הקדוש של אותו צדיק התנא אלקי רבן שמעון בר יוחאי, ויתמה האדם וכי לאורו הם צריכים, ורבינו ביאר הדברים בארוכה ובתו"ד תיאר את רגשי אש קודש אשר הי' לו בנסיעתו הראשונה לארץ ישראל בהיותו ביום ל"ג בעומר במירון כדלהלן:

"וזען איך בין דארט געווען בשנת תשכ"ג איז מיר דאס געווען א גרויס וואונדער, פון איין זייט זעהט מען ווי חסידים ואנשי מעשה טאנצן דארט מיט התלהבות אש קודש, פון די צווייטע זייט זעהט מען די אנדערע טאנצן דארט ווי פוחזים ורקים וואס פאסט זיך גארנישט פאר אזא הייליג פלאץ. דאס דארף מען דאך פארשטיין, פארוואס איז דאס אזוינס ביי רבן שמעון בר יוחאי?.

נאר ס'קען זיין, דער אור החיים הק' (פר' חקת) זאגט אויפן פסוק "זאת חוקת התורה" זאגן חכמינו ז"ל (ב"ש ק"ד ע"ב) ישראל מטמאים באוהל ואין אומה"ע מטמאין באוהל, זאגט ער דעם טעם עפ"י משל צו צווי כלים איינס איז פול מיט האניג און דאס צווייטע איז פול מיט זבל וואס מ'האט ארויסגעטראגן ארויס פון שטוב, די כלי וואס איז געווען פול מיט האניג זיהט צו זיך אלע פליגן און רמשים, די אנדערע וואס איז געווען פול מיט זבל וועט טאקע אהין גיין עפעס פון די חיות אבער עס איז קיין פארגלייך צום האניג.

אזוי אויך ווען א איד ווערט נפטר ל"ע, וויבאלד זיין נפש איז הייליג, מלא קדושה, ווען זיין נשמה גייט ארויס און דער גוף ווערט ליידיג, קומען זיך צונויף אלע כוחות הטומאה, משא"כ א גוי, ער איז נישט מזרע ישראל, ער האט נישט קיין שום קדושה מילא זיהט נישט די טומאה צו אים,

רבינו: אבער עכ"פ דאהי איז עס אינגאנצן אנדערש, ס'איז אלעם אידן יראים ושלמים, במילא ס'איז טאקע נישט מירון אבער ס'איז זייער א געהויבענע שמחה.

כ'האב אמאל גיזאגט, דער זיידע ז"ל דער ייטב לב האט געדרוקט זיין ספר נאך בחייו, איז איינמאל בסוף ימיו האט ער גיבעטן מ'זאל אים ברענגען דאס ספר, ער האט גיוואלט זאגן ייטב פנים, און ער האט זיך טויה געווען און ער האט גיזאגט אז מ'זאל אים ברענגען דעם פנים יפות, צי דער שליח האט זיך טויה געווען און האט געמיינט אז ער האט אים אזוי גיזאגט, האט ער אים טאקע גיבראכט א פנים יפות, ווען ער האט אים גיבראכט דעם ספר האט ער גיזען אז ס'איז נישט דעם ספר וואס ער האט גיבעטן. האט ער גיזאגט, אז ער האט נישט גיבעטן דעם 'פנים יפות' ער האט גיבעטן דעם 'ייטב פנים', האט ער דעמאלטס גיזאגט אויף זיין ספר 'ס'איז טאקע נישט דער פנים יפות, אבער עם איז אויך א שיין ספר'....

האב איך גיזאגט דא אויך אזוי, אונז האמיר ל"ג בעומר דא, ס'איז אפשר נישט מירון, אבער ס'איז אויך זייער א שיינער יום טוב דא.

אב"ד מירון: כ'האב גיהערט אז ס'איז א גרויסע התעוררות דא, מ'זינגט התעוררות'דינע ניגונים, ס'איז מורא'דיג.

מ'וועט דא אוודאי גיהאלטן אויך, 'מי שמאמין ברשב"י נושע ברשב"י'.[25]

רבינו: אונז זעמיר געווען דעמאלטס פרשת פקודי אין מירון, און א יאר שפעטער איז געווען דא ברית'ן פון מערערע קינדער וואס האבן א נאמען גיגעבן 'שמעון'.

דער חילוק מיט וואס אידן זענען אנדערש פון די גוים איז געשען ביי קבלת התורה, ווייל אן די תורה זענען אידן פונקט ווי גוים, דאס זאגט דער פסוק 'את חוקת התור"ה, אז דער חוק פון טומאה און טהרה, דאס איז געוואנדן אין די תורה, אז דוקא די אידן וואס האבן מקבל געווען די תורה, זיי ווערן א שטיק קדושה און ווען דעם זוכן די קליפות אז זיי זאלן זיך קענען אנקלעבן אין זיי.

די זעלבע זאך איז אין מירון ביי רבן שמעון, טאקע ווייל דאס מקום איז אזוי הייליג האבן די קליפות א משיכה דערצו. אבער ערליכע אידן, חסידים ואנשי מעשה וואס פירן זיך בדרך התורה והקדושה, זיי גייען ארויף צום ציון הק' מיט מסירות נפש זיי זענען דארט נישט מבטל קיין רגע, און זיי שפירן טאקע דארט א רגש דקדושה מער ווי ביי אנדערע פלעצער.

אזוי אויך דערציילן אידן וואס זענען געווען מיטן פעטער ז"ל אין מירון בשנת תרצ"ב און זיי האבן געזהען זיין גרויסע עבודה און דאס גרויסע התעוררות אויפן ציון הק' וואס איז געווען א בחינה פון קדושה על קדושה".

עפ"י מאמר של הרה"ק הבית אהרן ז"ל הנ"ל: מי שיש לו אמונה ברבי שמעון בר יוחאי יש לו חיזוק ברשב"י.

אידן זענען געהאלפן געווארן און מ'האט א נאמען גיגעבן 'שמעון'.

אב"ד מירון: מיין יונגערער ברודער פלעגט צו זיין דארט ביי מיין טאטן ז"ל יום הקדוש, ער איז געווען ביים ציון דארט און גיעדאווענט, האט ער געזהען אז א איד איז דארט גיקומען ער האט געדארפט א גרויסע ישועה, זיין רביצין איז געווען חרוב קראנק, איז ער צוגיגאנגען נאך די שמונה עשרה פון נעילה, און האט זיך אויסגעווייניט דארט, ער האט גיעשפירט אז ער איז געהאלפן געווארן, ער איז אהיים גיקומען און איז גיגאנגען מאכן טעסטן אין שפיטאל, און מ'האט גיזהען אז ס'ווערט וויניגער און וויניגער, ביז זי איז גיווארן אינגאנצן גיזונט. ס'איז געווען א נס. ממש א לעצטיגע מעשה.

רבינו: יא, אונז האמיר טאקע אויך אזוי מיטגיעלעבט דא מיט עטליכע אידן וואס זענען געהאלפן געווארן מיט קינדער דעמאלטס ביי רבי שמעון.

אב"ד מירון: מיין ברודער האט מיר דערציילט נאך א מעשה, אז ס'איז גיקומען א ספרד'ישער איד, ער האט נישט גיעקענט גיין אויף די פום בכלל, ער האט געהאט וויטאג'ן אויף די פום, האט ער מחליט געווען אז ער דארף א ישועה למעלה מדרך הטבע, דארף ער מאכן עפעס א פעולה למעלה מדרך הטבע, ער האט גיווארענט ערגעץ אין די בני ברק'ער גיגענט, האט ער מחליט געווען ער איז גיקומען צו פארן קיין מירון צו רבי שמעון א תקופה יעדן טאג, א וועג פון בני ברק קיין מירון, ס'איז נישט אזוי פשוט, און ס'איז טאקע אריבער גיגאנגען, ער איז היינט כאחד האדם. מ'זעהט דארט ישועות טאג טעגליך.

רבינו: יא, און דאס האט נישט דוקא מיט ל"ג בעומר, ביי רבי שמעון ווערט מען געהאלפן א גאנץ יאר.

ושאל רבינו: וואו וואוינט איר?

אב"ד מירון: איך וואוין אין בני ברק, אבער איך פאר אן איך קום א גאנצע צייט.

רבינו: אויף שבת זענט איר אין מירון?

אב"ד מירון: כמעט יעדע צווייטע שבת בין איך דארט. אבער אינמיטן די וואך בין איך יעדע וואך דארט. ס'איז נישטא קיין ברירה, מ'מוז האלטן די קדושת המקום, אז נישט וועלן זיי אריין רוקן אייגעס דארט...

רבינו: אזוי?! יעדן צווייטן שבת ביי רבי שמעון?!, טאקע א זכי'...

איך האב אויך שטארק חשק, איך האף נאך צו פארן נאכאמאל אויף א שבת.

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן איר זאלט האבן סייעתא דשמיא און הצלחה אין אלע ענינים.

אב"ד מירון: אמן, א יישר כח.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אחר שיעור סוגיא דמצוה הבאה בעבירה
לתלמידיו הנאמנים בהיכל המתיבתא הק' - סניף ויואל משה

יום ג' לס' והיה כי תבא אל הארץ שנת תשפ"ה לפ"ק

....איך האב געוואלט רעדן אפאר וועריטער צו די בחורים, אבער דאס איז נישט נוגע צו די סוגיא וואס מ'האט געלערנט דא, פון מצוה הבאה בעבירה.

איך רעד צו די בחורים וואס זענען דא אין די ישיבה - אין דעם סניף הישיבה - און אויך צו די אנדערע סניפי הישיבה.

מיטן אויבערשטן'ס הילף נאך די ימים טובים - פרשת תולדות - האף איך צו פארן קיין ארץ ישראל. אז איך פאר קיין ארץ ישראל בין איך נישט - ווי מ'זאגט - א טוריסט קיין ארץ ישראל, נאר איך פאר מחזק צו זיין אנשי שלומינו אין ארץ ישראל, די קהילה און די מוסדות, <u>און צו זיין שבת אי"ה אין מירון, וואס דאס איז פאר זיך אליינס א געהויבענע זאך.</u>

איך בין געווען מיט אפאר יאר צוריק אויף שבת אין מירון - פרשת פקודי - עס ליגט נאך אין די ביינער!

איך פארשטיי, אז ס'וועלן זיין אידן וואס וועלן אויך וועלן מיטפארן קיין ארץ ישראל, וויל איך אבער רעדן צו די בחורים, איך וויל נישט צוברעכן די ישיבה, עס וועט זיין אנהייב זמן, און איך וויל בעטן אלע תלמידי הישיבה, אלע בחורים - און אויך אלע חתנים וואס וועלן דעמאלטס זיין מתלמידי הישיבה - נישט מיטצוקומען מיט די נסיעה. א הפסק פון א נסיעה אינמיטן זמן, דער הפסד איז אין לשער.

איז לטובת הישיבה און לטובת די תלמידי הישיבה, ווייל איך בעטן קיינער זאל נישט יעצט באשטעלן קיין רייזע טיקעט אויף צו פארן, איך וויל בעטן אז די בחורים זאלן נישט פארן.

אבער אזוי ווי מ'פארט קיין ארץ ישראל, און ס'איז דא אסאך עניי ארץ ישראל וואס איך פארשטיי אז מ'וועט דארפן מחזק זיין, וויל איך בעטן, עס קומט דאך יעצט בין הזמנים, די בחורים זאלן גיין נאך געלט לטובת צדקה פון עניי ארץ ישראל, פאר וועמען מ'וועט דארפן אויסטיילן אין ארץ ישראל.

די בחורים וואס וועלן אריין ברענגען א סכום הגון, די מסדרים וועלן שוין מסדר זיין א סכום, וועט מען מיטנעמען זייער קוויטל קיין מירון צום הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי. וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו!

דאס איז וואס איך שפיר אז כ'מוז רעדן צו די בחורים, א גוטן טאג.

ממלכת התורה והחסידות
מבצר הכוללים
קרית יואל יצ"ו
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
16 Garfield Rd. #303 Monroe, New York 10950 / Tel: 845.783.9060 / Fax: 877.660.2850

רשימת המסכתות והמקצועות בשו"ע

שעל ידי מסגרת בית תלמוד

פרשת אפרעט
חודש אלול תשפ"ה

פאר מסכתות הש"ס #1

פק #1 ביז #36 לויט
די 36 מסכתות הש"ס

37) משניות זרעים ח"א

38) משניות זרעים ח"ב

39) משניות טהרות ח"א

40) משניות טהרות ח"ב

41) תלמוד ירושלמי

פאר שיעורים שונים #3

חומש רש"י | נ"ך | מדרשי
חז"ל | ספרי מוסר | ספרי
חסידות | מנחת חינוך

פאר ד' חלקי שו"ע #2

1) שו"ע אורח חיים:

הל' ציצית ותפילין | הל' קר"ש ותפלה
| הל' נט"י וסעודה | הל' ברהמ"ז וזימון
| הל' ברכת הפירות | הל' שבת | הל' עירובין
| הל' פסח | הל' יו"ט | הל' ר"ה ויוהכ"פ |
הל' סוכה וד' מינים | הל' חנוכה ופורים

2) שו"ע יורה דעה:

הל' שחיטה | הל' טריפות ומליחה |
הל' בשר בחלב | הל' תערובות | הל' רבית |
הל' פיאות הראש | יו"ד ח"ב | הל' מקוואות
| הל' כיבוד אב ואם, צדקה | הל' ואומנות
המילה | הל' סת"ם | הל' שעטנז | הל' חלה

3) שו"ע חושן משפט:

4) שו"ע אבן העזר:

הל' יחוד | הל' גיטין

צו רעדן פערזענליך מיט א משיב אין גאנץ ש"ס וד' חלקי שו"ע #4

צו לאזן א מעס. פאר די מערכת דרוקט #0

על הישובי "אוהל שיעורים ליין"

605.477.4444#8

אינוד
ישובי אוהל

בחורי סאטמאר תלמידי מרן רבינו משה טייטלבוים זצוק"ל
שלוחי רבינו פארץ' רביעס עיר הקודש ירושלים תובב"א

מגיעים אליכם!

רבינו משה טייטלבוים זצוק"ל | מרן הרב חיים קנייבסקי שליט"א | אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל

מגיעים אליכם!

רבינו משה טייטלבוים זצוק"ל ומרן הרב חיים קנייבסקי שליט"א, שהקדישו את חייהם ללימוד התורה ולהפצתה, מגיעים אליכם!

בשורה משמחת לכל משפחות ירושלים ובפרט לתושבי שכונת רמת משה!

בימים אלו ממש נפתחת בשכונת רמת משה

מרכז קהילתי רמת משה

מרכז קהילתי חדש ומרשים, המיועד לכל תושבי השכונה ובפרט לבני הנוער!

מרכז קהילתי רמת משה

מרכז קהילתי חדש ומרשים, המיועד לכל תושבי השכונה ובפרט לבני הנוער!